HAZİRAN 2026 SAYI: 422

TURİNG

TÜRKİYE TURİNG ve OTOMOBİL KURUMU BELLETENİ / *MAGAZINE of THE TURKISH TOURING AUTOMOBILE CLUB*

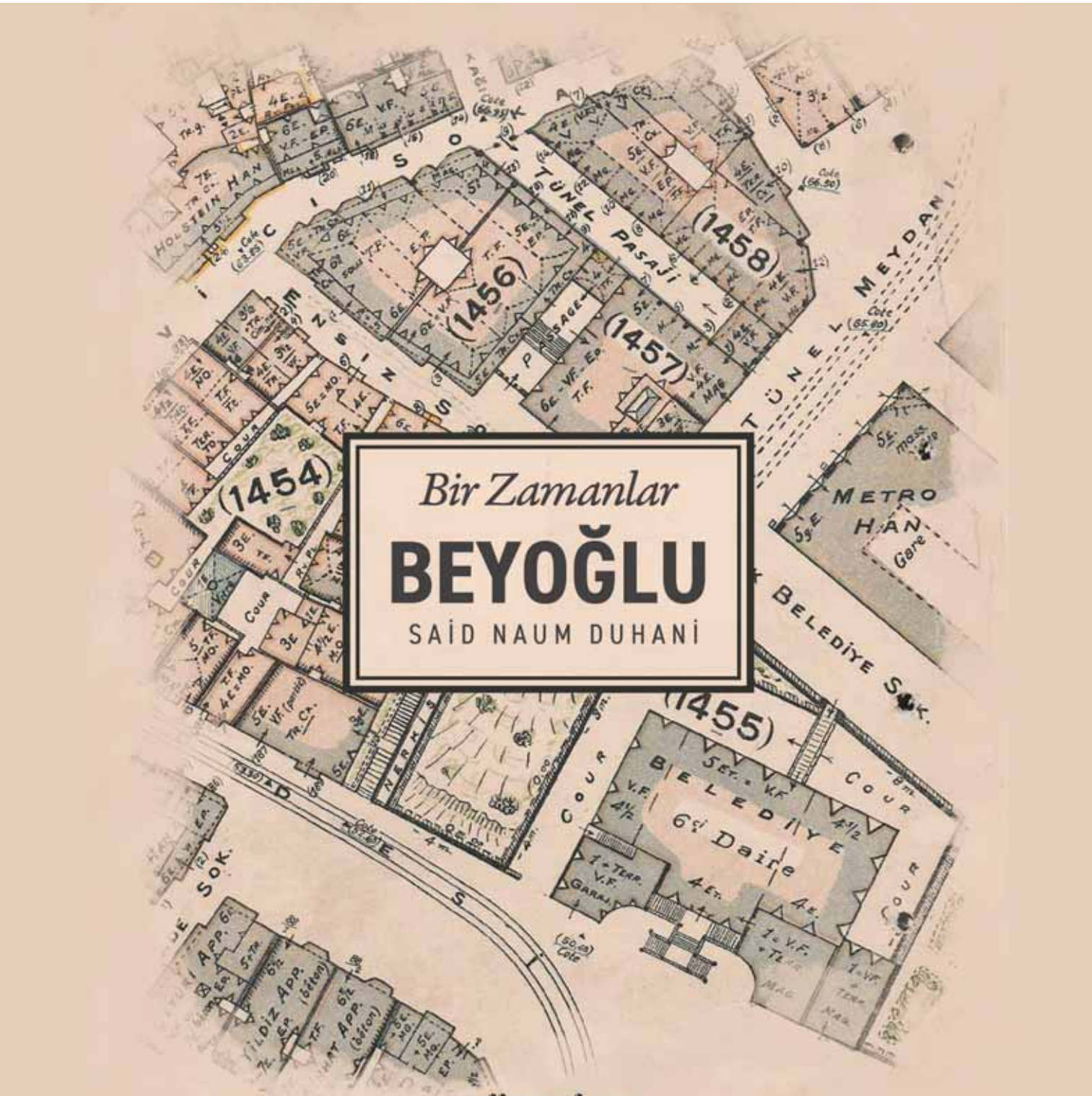

ÇOCUKLARA DİKKAT EDİN

DIDIER DROGBA

ULUSLARARASI FUTBOLCU

TÜRKİYE TURİNG VE OTOMOBİL KURUMU · TTOK 1923

FIA ACTION FOR ROAD SAFETY

Dr. Bülent KATKAK
Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu
Yönetim Kurulu Başkanı

Değerli Üyelerimiz ve Okuyucularımız,

Yazın sıcak ve canlı yüzünü gösterdiği bu haziran ayında, dergimizin 422. sayısını sizlerle buluştururken, bu sayıyla birlikte sizlere takdim etmekten heyecan duyduğumuz *Bir Zamanlar Beyoğlu* adlı eserimizi de takdirlerinize sunuyoruz. Kuruluş yıllarımızdan 1966 senesine kadar genel müdürlük vazifemizi deruhte eden kıymetli idarecimiz Said Naum Duhani'nin Fransızca kaleme aldığı *Eski İnsanlar Eski Evler* ile *Geri Dönmeyecek Zamanlar* adlı eserlerini, sizlerle paylaşmayı Kurumumuz adına bir vefa borcu addederek *Bir Zamanlar Beyoğlu* adı altında ilk kez tek bir ciltte bir araya getirdik. Tercümelerini satır satır gözden geçirerek aslına sadık kaldığımız bu çalışmayı, hak ettiği estetik ve entelektüel değere kavuşturmak adına zengin bir görsel arşiv ve yepyeni bir tasarımla kütüphanelerinize kazandırmaktan büyük mutluluk duyuyoruz.

2025-2026 eğitim yılında, 47 üniversitenin 92 bölümünde lisans, yüksek lisans ve doktora seviyesinde öğrenim gören 472 öğrencimiz, bugünlerde dönem sonu finallerine hazırlanıyor; her birine gönülden başarılar dilerim. Turing ailesi olarak, bu dönemde de gençlerimiz ve siz değerli üyelerimiz için kültür, sanat ve eğitim programlarımızı kesintisiz bir şekilde uyguladık. Genel merkezimizde gerçekleştirdiğimiz konferans, konser ve sinema gösterimi gibi 193 etkinlikte toplam 15.710 misafiri ağırlamanın mutluluğunu yaşadık. Güz, kış ve bahar dönemlerinde açtığımız 30 atölye çalışmasından 557 öğrencimiz yararlandı. Yıl boyu devam eden İngilizce eğitim programımız 241 öğrenciye kapılarını açarken; İstanbul'un zengin kültür ve tarihini keşfe çıktığımız 43 semt ve müze gezisine de 772 öğrencimiz katıldı. Genç zihinlerin akademik ve kültürel gelişimine mihmandarlık eden bu nevi faaliyetlerimizi, önümüzdeki süreçte de artırarak devam ettirmek en büyük arzumuzdur.
Dergimizin zengin sayfalarında çıktığımız kültür yolculuğu, bu sayımızda da hem sınırlarımızın ötesine uzanıyor hem de Anadolu'nun huzurlu topraklarına uğruyor. "Dünya" köşesinde; merhum Haluk Dursun'un derin birikimi ve eşsiz anlatımıyla, Osmanlı'nın Balkanlar'daki o zarif, çok kültürlü ve hüzünlü mirası, imparatorluğun en canlı liman şehirlerinden olan Selanik'i adeta yeniden soluyoruz. "Türkiye" başlığında ise İlknur Çilek'in samimi kalemiyle, Akdeniz'in sakin dalgaları eşliğinde tarihi ve doğayı kucaklayan, ülkemizin 28. yavaş yaşayan şehri (Cittaslow) unvanını alan Demre'nin huzurlu sokaklarında keyifli bir gezintiye çıkıyoruz.

Bu sayımızda; mimarlık dünyasının saygın isimlerinden, kıdemli üyemiz ve aynı zamanda uzun yıllardır mimari köşemizi ihtimamla kaleme alan Dr. M. Sinan Genim ile gerçekleştirdiğimiz; şehir kimliği ve tarihi miras üzerine ufuk açıcı bir sohbeti sizlerle paylaşıyoruz. Kıymetli hocamıza bu değerli söyleşi ve Kurumumuza sunduğu katkılar için teşekkür eder, sağlıklı, huzurlu ve uzun bir ömür dilerim.

Büyük bir itina ile hazırlanan Turing Belleteni'mizin 422. sayısını ilgiyle ve beğenerek okumanızı umuyor; selam, sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

İçindekiler

Haziran 2026 / Sayı: 422

Kapak
BİR ZAMANLAR BEYOĞLU
Mehmet Feyzi Çetinkaya

4

Dünya
SELANİK
Haluk Dursun *Bülent Katkak*

10

20 *Nostalji*
1957 CHEVROLET 210 (TWO-TEN)
Ural Ataman Klasik Otomobil Müzesi Arşivi

Sohbet
DR. M. SİNAN GENİM
Tülay Taşdemir *M. Fatih Beki*

22

Mimari
KAĞITHANE
Dr. M. Sinan Genim

28

Test Sürüşü
BMW i3
Tuğrul Katkak *BMW Arşivi*

40

42 *Müzik*
TANBURİ CEMİL BEY
Mehmet Güntekin

Türkiye
DEMRE
İlknur Çilek Demre Belediyesi

Haber
FIA GENEL KURULU TAŞKENT'TE TOPLANDI
Burcu Çetinkaya

TURİNG'DE KÜLTÜR SANAT
Nurbanu Misirli

73 **TURİNG'DE EĞİTİM**
Furkan Alpat

74 *Haber*
KAYBETTİKLERİMİZ
Yunus Şirin

76 **ENGLISH SUMMARY**

TURİNG
HAZİRAN 2026 / SAYI: 422

TÜRKİYE TURİNG ve OTOMOBİL KURUMU
Adına Sahibi
Yönetim Kurulu Başkanı
Dr. Bülent Katkak

Yönetim Kurulu
Prof. Dr. Ahmet Emre Bilgili, Prof. Dr. Cemalettin Şahin
Yük. Mimar İbrahim Hakkı Yiğit,
Doç. Dr. Muhammed Sulu, Serdar Hüseyin Yıldırım
Caner Tarık Gökalp

Denetim Kurulu
Prof. Dr. İsmail Coşkun, Av. Şeref Dursun
Dr. Zeynel Koç

Onur Kurulu
Dr. Uğur İbrahimhakkıoğlu,
Prof. Dr. Mehmet Akif Aydın, Hilmi Orbay

Yazı İşleri Müdürü (Sorumlu)
Tülay Taşdemir

Genel Yayın Yönetmeni
Tuğba Tezcan

Görsel Yönetmen
Eda Keskintepe

Çeviri
Ezgi Arslan

Yapım-Yayın
Motto PROJECT

MTT İletişim ve Reklam Hizmetleri
Şehit Muhtar Cad. Tan Apt. No: 13/13
Taksim / İstanbul
Tel: 0212 250 12 02 / Faks: 0212 250 12 64
mottoproject.com / info@mottoproject.com

Baskı
Ajans Es Matbaacılık Ltd. Şti.
Litros Yolu 2.Matbaacılar Sitesi No: ZC 34010
Topkapı / İstanbul - Sertifika No: 74390

Yayın Türü
Yerel, Süreli

Turing Dergisi, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'nun ücretsiz olarak 3 ayda bir yayınladığı kurumsal dergidir. Turing Dergisi, MTT İletişim ve Reklam Hizmetleri tarafından T.C. Yasalarına uygun olarak yayınlanmaktadır.

Dergide yayınlanan yazı, fotoğraf, ilüstrasyon, haritaların ve konuların her türlü hakkı mahfuzdur. İzinsiz kaynak dahi gösterilerek alıntı yapılamaz.

Adres: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu
Sanayi Mahallesi, Seyrantepe Girişi / İstanbul
Tel: 0212 282 81 40 (4 Hat) Faks: 0212 282 80 42
www.turing.org.tr / turing@turing.org.tr

BİR ZAMANLAR BEYOĞLU

Mehmet Feyzi Çetinkaya / *mehmet.feyzi.cetinkaya@gmail.com*

Royal
VOG
DOĞUBANK
Kapsı

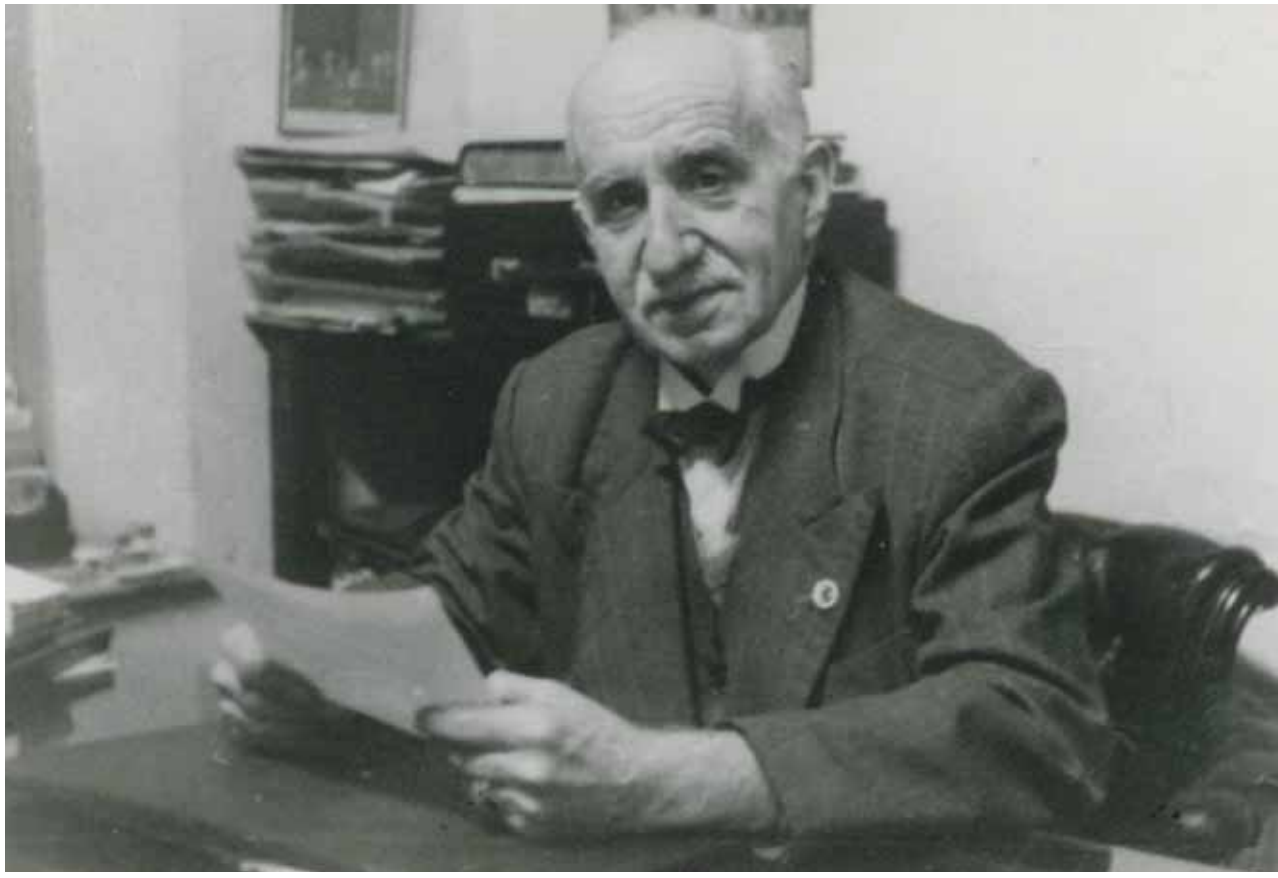

Said Naum Duhani, 1960'lar, TTOK Arşivi

Bazı kitaplar vardır, yaşanıp unutulmuş bir dünyanın son şahitliğini beraberlerinde taşırlar. Bu yazıda tanıttığımız, Said Naum Duhani'nin kaleme aldığı '*Bir Zamanlar Beyoğlu*' tam da böyledir. Bu eser, Osmanlı Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne geçiş sürecinde eski Beyoğlu sokaklarında gezinen bir hatıra sarrafının dönemin şehir ve toplum hayatına ışık tutan yazılarını ihtiva eder. 1886 yılında Lübnan Mutasarrıfı Naum Paşa'nın (ö. 1911) oğlu olarak Beyrut'ta dünyaya gelen Said Naum Duhani, çocukluğunu Beyrut ve Paris arasında geçirir. Belle Époque dönemi Paris'inin son parlak yıllarına şahit olur. Diplomatik çevreleri, opera salonlarını, büyükelçilik resepsiyonlarını ve Avrupa aristokrasisinin gündelik hayatını yakından tanıma fırsatı bulur. Babasının vefatı akabinde evlenip İstanbul'a yerleşir. Daha sonra, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumunun kurucuları arasına dâhil olur. Böylece, Kurum bünyesinde genel müdürlük ve çeşitli kâtiplik görevlerini üstlenir. Vefat ettiği 1966 yılına kadar bu vazifesine devam eder. Said Naum Duhani, Kurum tarihimizin nevi şahsına münhasır şahsiyetlerinden biridir. Turing'in henüz birkaç odadan ibaret olduğu yıllarda Kurumun kültürel kimliğinin oluşmasında rol oynayan isimlerden biri olur. Cumhuriyet'in ilk dönem siyasi hayatının da sessiz tanıkları arasında yer alır. Kurucu Başkanımız Reşit Saffet Atabinen ile birlikte çalışan Duhani, buradaki idari görevleri devam ederken kaleme aldığı hatırat parçalarındaki güçlü gözlem yeteneği ve keskin hafızasıyla Atabinen tarafından fark edilir. Fakat hayatının sonraki yılları onu bambaşka bir istikamete sürükler. Yaşadığı aile trajedileri ve kayıplar sonucunda içine kapanan Duhani, kendisini adeta anıların dünyasına çeker. Ancak bu durum, Türk şehir tarihçiliği açısından beklenmedik bir kazanca dönüşür. Çünkü tam bu sırada hafızasında biriktirdiği eski Beyoğlu'nu kaleme almaya başlar. Reşit Saffet Atabinen dağınık köşelerde bulunan hatıra parçalarını toplayıp neşretmesi için Duhani'ye destek verir. Böylece, ilk olarak 1944 yılında L*es Temps qui ne reviendront plus, Quand Beyoğlu s'appelait Pera* (Geri Dönmeyecek Zamanlar, Beyoğlu'nun Adı Pera İken) ve ardından 1946'da Vieilles Gens Vieilles Demeures d'Istanbul (İstanbul'un Eski İnsanları Eski Evleri) adlı eserler yayımlanır.

Cumhuriyet gazetesinin Fransızca versiyonu olan *La Republique Turque* tarafından tefrika olarak çıkarılan eserler, yazarın kendi gayretiyle önce Beyoğlu Matbaası'nda, daha sonra 1947'de Turing Yayınları tarafından basılır. İstanbul'daki Fransızca basının önde gelen gazetecilerinden biri olan Gilberto Primi de bu kitapların derlenmesinde ona yardım eder. Her iki eser de Fransızca yazılmıştır. Duhani'nin dili, dönemin Levanten ve Osmanlı-Fransız kültür çevrelerinin ortak ifade dilidir. Yazdıkları, ne akademik bir tarih çalışması ne de sıradan bir hatırat olarak değerlendirilebilir. Bunlar daha çok, bir şehrin sosyal topoğrafyasını çıkaran hafıza haritalarıdır. *Eski İnsanlar Eski Evler*, okuru Tünel Meydanı'ndan Taksim Meydanı'na uzanan bir yürüyüşe davet eder. Sokak sokak, bina bina ilerler. Bir yapının mimarını, sahibini, sakinlerini, yaşanmış hadiselerini anlatır. Bugün çoğu ortadan kalkmış yahut işlev değiştirmiş yapıların arkasındaki insan hikâyelerini görünür kılar. Bu yönüyle eser, Beyoğlu'nun mimari ve sosyal dokusunu aynı anda okuyabilmemizi sağlayan eşsiz bir kaynaktır. *Geri Dönmeyecek Zamanlar* ise binalardan çok insanlara odaklanır. Diplomatlar, tüccarlar, paşalar, sanatçılar, Levanten aileler, konsolosluk çevreleri, balolar, davetler, tiyatrolar ve gündelik hayatın küçük ayrıntıları bu kitabın ana malzemesini oluşturur. Duhani'nin anlattığı dünya, kimi okurlara masal ya da polisiye bir macera gibi gelebilir. Çünkü Duhani yaşadığı hareketli çevreyi bütün gizli saklı kusurları ve ihtişamıyla kayda geçirir. Bu nedenle eserleri bugün Beyoğlu ve diplomasi tarihi üzerine çalışan araştırmacılar için birinci el kaynak niteliği taşımaktadır. Bu kitapları değerli kılan hususlardan biri de anlatım tarzıdır. Olayları kuru bilgiler halinde sıralamaz. Bir pencereyi, bir kapıyı, bir apartman girişini parmakla gösterir gibi anlatır. Okur, satırlar arasında yürürken kendisini eski Pera'nın kaldırımlarında dolaşıyormuş hisseder. Duhani'nin vefatından sonra, 1982 yılında *Eski İnsanlar Eski Evler*'in Turing Yayınları tarafından Türkçe çevirisi yapılır. Cemal Süreya imzalı bu çeviriyi, 1990 yılında Çelik Gülersoy Vakfı İstanbul Kütüphanesi Yayınlarından çıkan, Nihal Önol'un çevirisini üstlendiği *Geri Dönmeyecek Zamanlar* izler. Aradan geçen yaklaşık sekseni aşkın yılda bu iki eser farklı baskılarla okuyuculara ulaşmış olsa da hem metinlerin yeniden gözden geçirilmesine hem de günümüz okuruna daha güçlü bir görsel ve içerik bütünlüğüyle sunulmasına ihtiyaç vardı.

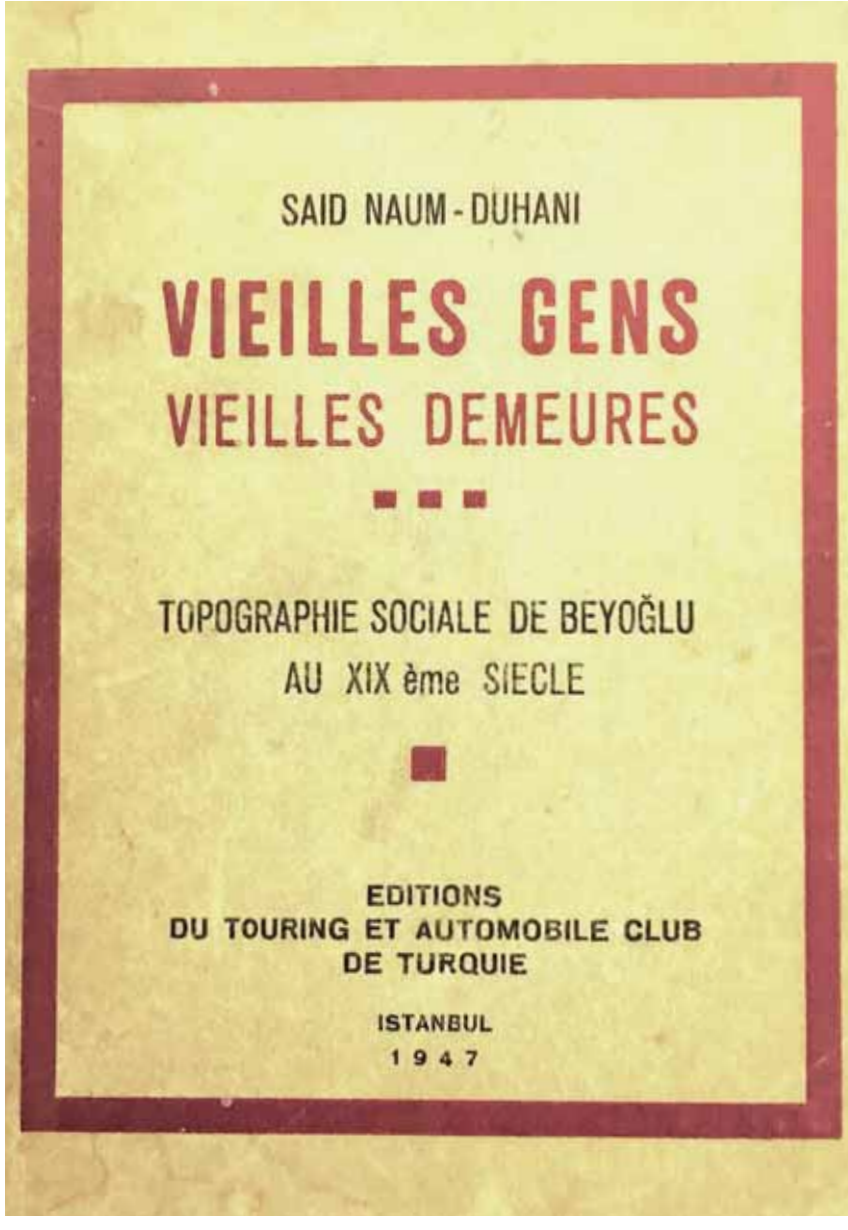

Eski İnsanlar Eski Evler'in 1947'de Turing Yayınları tarafından yapılan baskısı

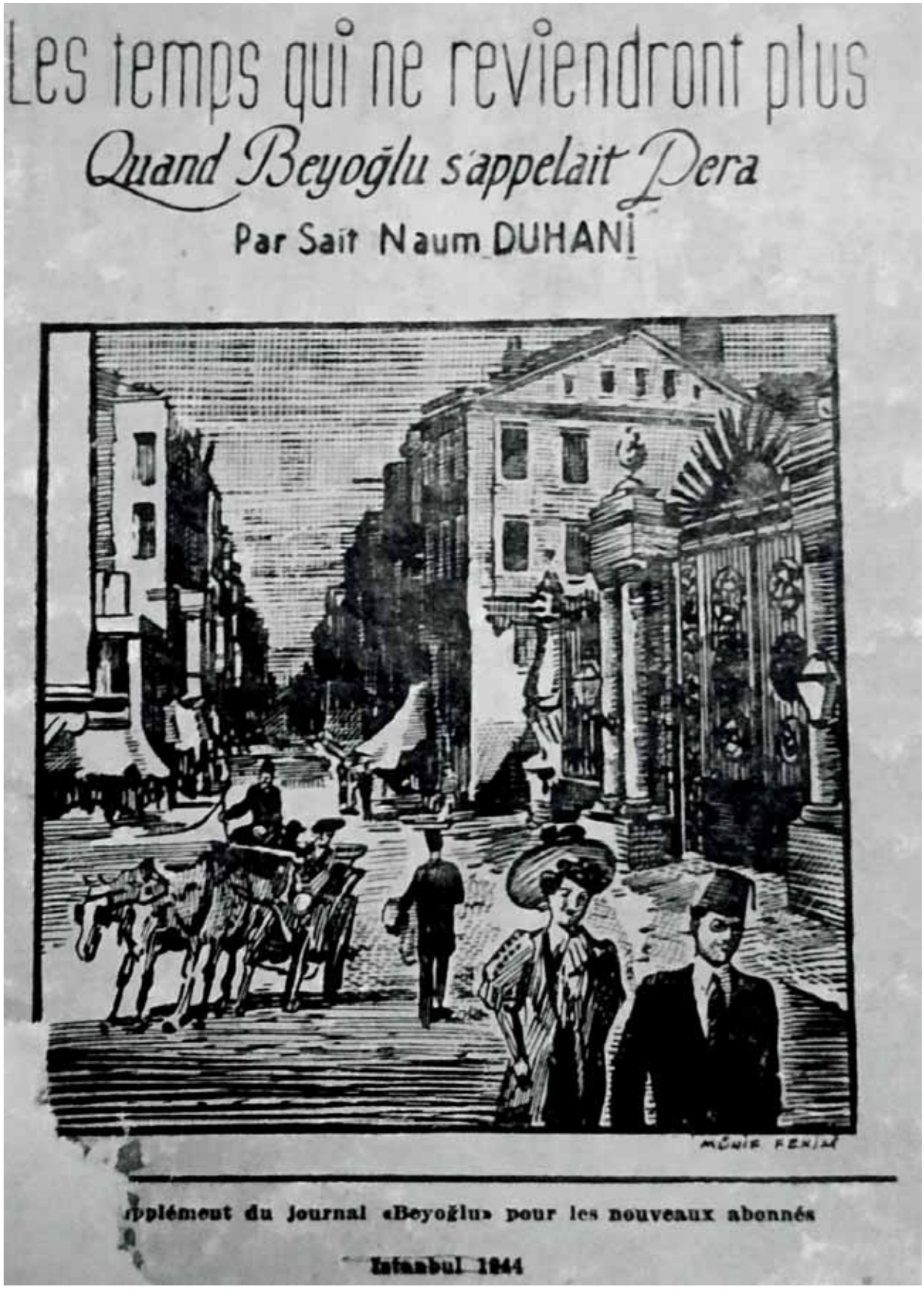

Geri Dönmeyecek Zamanlar'ın 1944'te Beyoğlu Matbaası tarafından yapılan baskısı

Siz okurlarımıza sunduğumuz yeni baskı, Said Naum Duhani'nin kurumumuz ve kültür hayatımız için sarf ettiği emekleri bu vesileyle minnetle yâd etmek ve yazılarını derli toplu şekilde yayımlamak ihtiyacından doğmuştur. Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu tarafından büyük bir titizlikle hazırlanan *Bir Zamanlar Beyoğlu* yayınımızda Duhani'nin iki temel eseri ilk kez tek cilt altında bir araya getirildi. Geçmiş yıllarda yapılmış Türkçe çeviriler satır satır yeniden gözden geçirildi. Dil, anlam ve özel isimlerdeki hatalar düzeltildi. Fransızca metinlerle karşılaştırmalar yapılarak birçok ifade ve cümle yeniden değerlendirildi. Böylece hem metnin özgün ruhuna sadık kalınmaya hem de çağdaş okuyucu için daha sağlıklı bir çeviri metni oluşturulmaya çalışıldı. Metin tashihine ilave olarak kitaplar yeni grafik tasarımıyla baştan sona yeniden kurgulandı. Arşivlerden, kurum koleksiyonlarından ve farklı kaynaklardan derlenen çok sayıda fotoğraf, gravür ve belge metinlerle ilişkilendirilerek yerleştirildi. Duhani'nin anlattığı sokaklar, yapılar ve yürüme rotaları mümkün olduğunca görsel malzemeyle desteklendi. Böylece okurlarımızın anlatılan şehir kültürünü takip edebilmesi amaçlandı. Bugün Beyoğlu ve İstanbul üzerine sayısız çalışma yayımlanıyor. Fakat çok azı, şehrin dönüşümünü yaşamış bir tanığın gözünden bu kadar ayrıntılı ve canlı bir panorama sunabiliyor. Bu yüzden, Said Naum Duhani'nin eserleri hala taze, hala öğretici ve hala şaşırtıcıdır. Onun satırlarında İstanbul'un çok katmanlı geçmişini, insan hafızasının direncini ve şehirlerin aslında insanlar kadar fani olduğunu da görürüz. Belki de bu nedenle Duhani'nin anlattığı zamanlar gerçekten geri dönmeyecektir. Ama onların hikâyeleri, bu kitap sayesinde yaşamaya devam edecektir.

İstiklal Caddesi, 1960'lar, Jim Clayter Fotoğraf Arşivi

SELANİK

Haluk Dursun Bülent Katkak

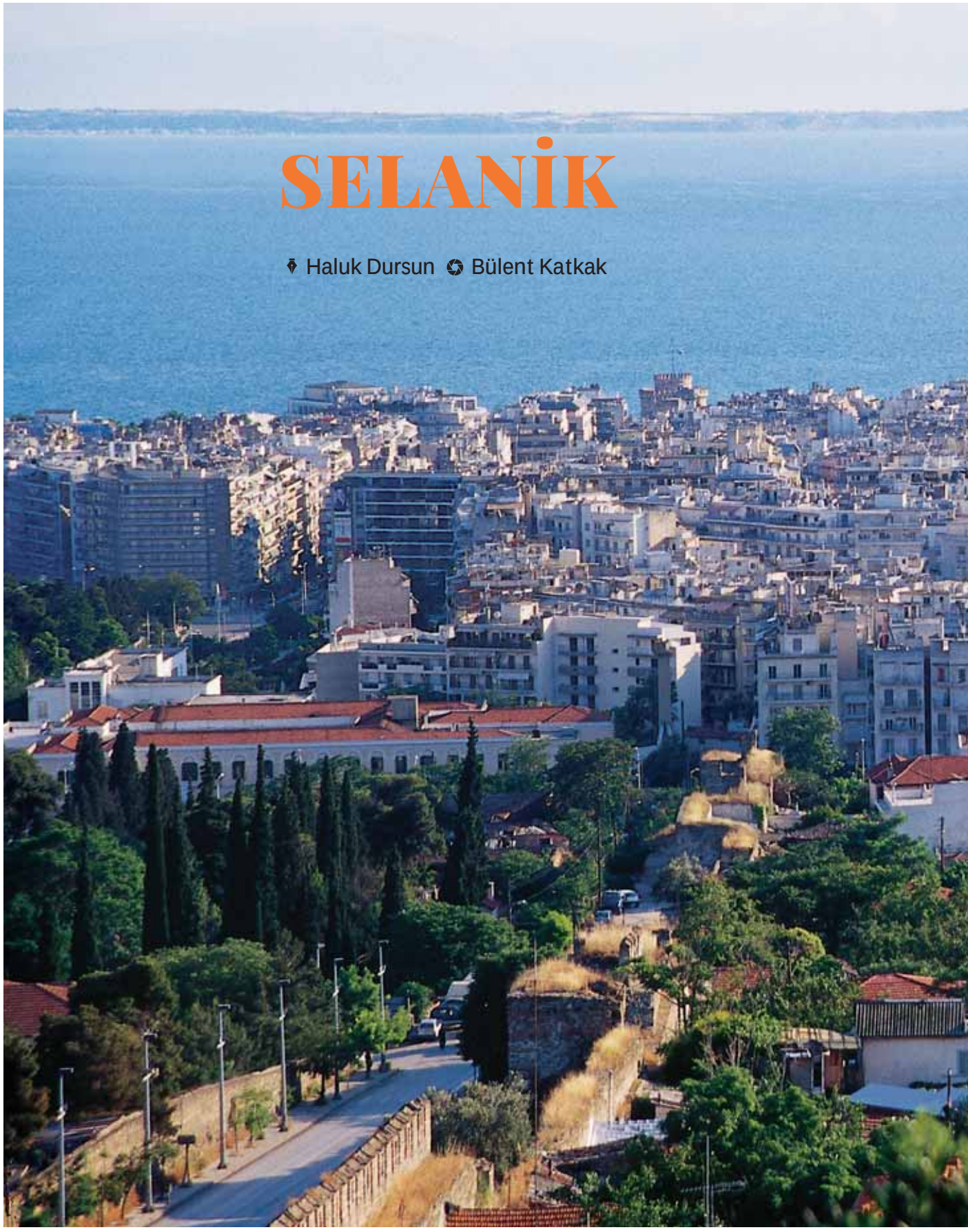

Selanik Havaalanı'ndan şehre doğru yola çıktığınızda yol üzerinde bir tabela dikkatinizi çekiyor: "Nea Moudania" yani Yeni Mudanya. Bizim Anadolu'dan mübadele ile gelen Mudanya muhacirlerinin kurdukları bir yerleşim birimi. Selanik ve civarında Anadolu kökenli Rumlarla her an ve her yerde karşılaşabilirsiniz. 15 km'lik bir yol sizi Selanik'e götürüyor, etrafta gülibrişimler. Şehir merkezinde Beyaz Kule eski devrin bir alamet-i farikası olarak karşınıza duruyor. Önce Venediklilerce inşa edilmiş, son olarak Mimar Sinan tarafından ihya edilmiştir. 30 m. genişliğinde, 70 m. çapında, 6 katlı bir kuledir. Onu saymazsanız rıhtımdayken neredeyse İzmir'deyim bile diyebilirsiniz. İlk gördüğümde ben de İzmir'e ne kadar çok benziyor demiştim, sonra o kadar çok gittim ki Selanik'e -İzmir'den daha çok- İzmir'i görünce Selanik'e benziyor demeye başladım...

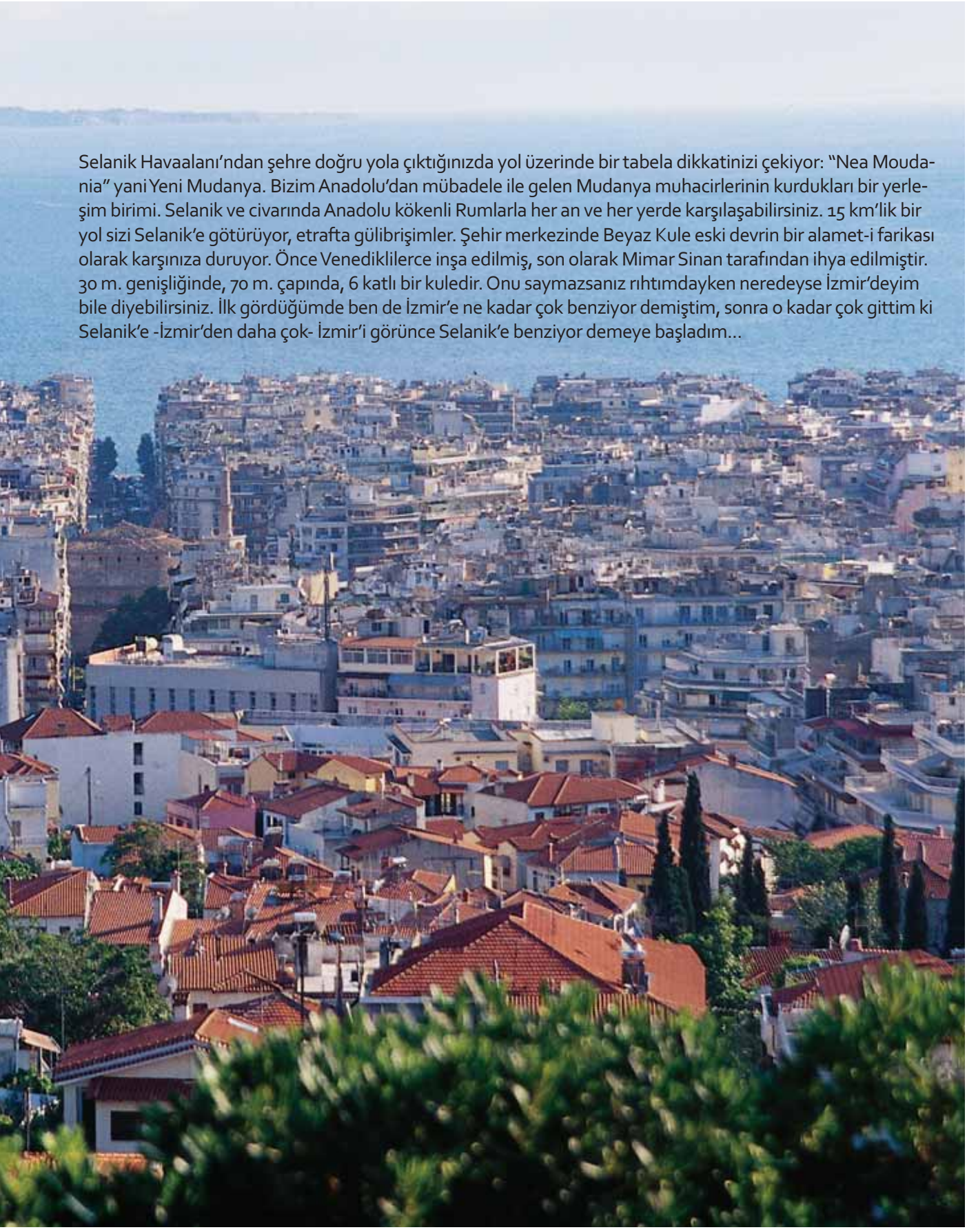

Beyaz Kule

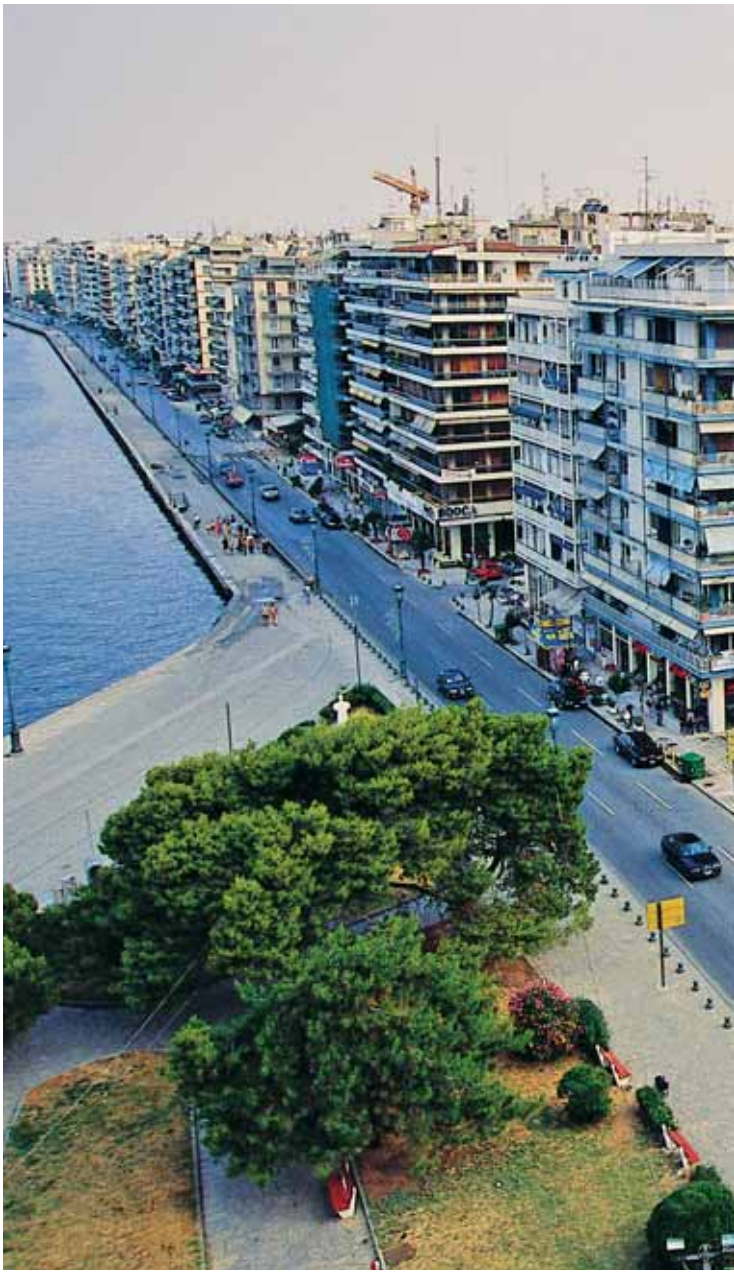

Selanik Kordon Boyu & Nikis Caddesi

Selanik kendisini hemen ortaya çıkarmayan, uzaktan bakanlara, gelip geçiverenlere asla kendini göstermeyen bir şehir. Dışardan zahiri olarak baktığınızda sizi kucaklamayan ama derununa aşina oldukça koynundan çıkamayacağımız bir şehir.Osmanlılar zamanında Via Egnatia (İstanbul'u Adriyatik sahillerine bağlayan ana yol) Caddesi'ne Vardar Caddesi adı verilmiş. Şehrin ana damarı burası, dolayısıyla tarihi eserlerin bir bölümü de bu cadde üzerinde. Önce Hamza Bey Camii'nin perişan halini fark ediyorsunuz. Selanik'teki ilk camii 1468 yılında II. Murad Dönemi'nde yapılmış, 1592'de ise genişletilmiştir. Deprem ve yangınlarla zarar gördükten

Sultan II. Murad Hamamı (Bey Hamamı)

sonra 1620 yılında yeniden yapılmıştır. Bu sefer de 1978 Selanik depreminde ciddi hasar görmüştür. 1989'a kadar Alkazar Sineması olarak faaliyet göstermiş. 1997'de Selanik Avrupa Kültür Başkenti organizasyonunda restorasyon kapsamına alınmışken onarım başlamıştır. Son günlerde ise, etrafı iskeleye alınarak biraz sahip çıkılmaya başlandığı görülüyor. Hemen yanında Vam Vaka Meydanı bulunuyor. Meydanın bir köşesinde bulunan pastanenin sahibi Zafer Bey şehrin tek tük Müslümanlarından. Burası eski bir Selanik pastanesi. Via Egnatia'nın bir alt sokağında Hamza Bey Camii'nin karşısında külliyenin bedesten bölümü bulunuyor.

Dışardan bakıldığında bina sağlam, ama güneşlik ve tenteler estetik bakımdan hoş değil. Şimdi ana caddeden devam edersek Panagia Halkeon Kilisesi (XI. yy.) aynı isimli Halkeon Sokağı'na doğru giriyoruz. Oradaki büyük meydanın adı Aristotales. Meydanda Venizelos'un heykeli göze çarpıyor. Ta aşağılara deniz kıyısına kadar uzanan bir meydan; kafeler, restoranlar, oteller ve tavernalar etrafa yayılmış. Restoranlar daha çok mahalli taverna havasındaki balık restoranları. Yukarıdaki Anapoli ve şehir merkezindeki Ladadika, Milos, Vilka bölgelerinde yoğunlaşmış. Yedikule bölgesine girdiğinizde ise Kastra balık pazarı, Modiana, Kapani gıda pazarı bulunur.

Allatini Köşkü

Rotonda eski bir Hellenistik Dönem Pagan Mabedi, sonra kilise, Osmanlılar Dönemi'nde de cami olmuş. Şeyh Hortacı Süleyman Efendi Camii olarak geçiyor. Özgün minaresi ana binanın dışında, şahane kaidesi ama kırık şerefesi ile hemen gözümüze çarpıyor. Taç kapı kitabesinin yazısı silik, silindir görünüşteki ana mekâna bağlı bir kemer dışarıya taşmış. Kemeraltının yani zafer takının

Yine aynı cadde üzerinde 1444 tarihli Bey Hamamı, çifte hamam örneklerini bildiğimiz bir müze hamam. Öndeki sütunlar Roma Dönemi'nden kalma. Hamamdan hemen sonra Via Egnatia'ya açılan ikinci meydana giriyoruz, onun da adı; Eflatun yani Platones Meydanı. O meydanda da Panagia Achirapiitos Kilisesi (V. yy.) var. Hemen karşısında yol üzerinde Agios Athanosios, önündeki sokağın ismi de yine tanıdık: Sokrates Sokağı. Agios Pantelamanus bir zamanlar cami olarak kullanıldığını kaidesi duran kırık minaresi ile haber veriyor. Karşıda yolun altında da minik bir şapel; Sotiros Kilisesi yer alıyor. Via Egnatia'nın en can alıcı yeri Eski Roma Zafer Takı'nın bulunduğu, Osmanlı'nın tabiriyle Kemeraltı, yahut mahalli ismiyle yandaki camiden mülhem olarak Rotonda (III. yy.). Selanik'in bu köşesi gençlerin buluşma yeri, kafelerde tavla grupları oluşmuş. Yunan gençlerine has bir içecek olan frape içiyorlar.

Hamza Bey Camii

Şeyh Hortacı Süleyman Efendi Camii (Rotonda) & Kamara (Galerius Zafer Takı)

(Kamara) biraz ötesinde Osmanlı Dönemi'nin Vardar Caddesi bitiyormuş. Sahilden kaleye doğru çıkan ve Vardar'ı kesen caddenin adı da Hamidiye imiş. İki caddenin kesiştiği meydanda da Osmanlılar Dönemi'nden kalma bir şadırvan, kitabeleri ve alaturka motifleri çıkarılmış olarak duruyor. Sahile değil de kaleye doğru uzanırsanız önce okul binalarını, hastane gibi Osmanlı yapılarını, eski mezarlığı (ama Hıristiyan mezarlığı) görür, mezarlık yanında başlayan surlarla beraber ta yukarıya, kalenin en büyük kulesinin bulunduğu Yedikule'ye (Trigonion Tower) çıkarsınız. Orası Selanik'in en manzaralı yeri. Yine oturma mekanları, restoranlar, kafeler, gençler, aşıklar bir de bizim gibi ihtiyar gezginler. Yukarıdaki manzara solda bir dağ, aşağıda deniz, ince uzun bir burun, ortada beyaz kule ve en sağda liman, bahçesinde asmalı evler, kapı önlerinde dut ağaçları hiç de yabancısı olmadığımız manzaralar.

Kale üstünde, sur diplerinde, çınarlı, zeytin ağaçlı şirin meydanlar... Sur dibine doğru ilerlerken canlı bir müzik sesinin yükseldiği, neşeli bir grup dikkatimizi çekti. Selanikli esmer Yunan vatandaşları düğün yapıyorlarmış, bize hiç yabancı değil, sanki Selanik Yedikule'sinde surların dibinde değil de, bizim Yedikule'den Sulukule'ye doğru uzanmışız. Esmer kızlar son derece rahat oynuyorlar.

Yedikule (Trigonion Kulesi)

Yedikule Surları (Heptapyrgion)

Aynı manzaraları Bulgaristan'da Şumnu'da da görmüştük. Düğünü geride bırakıp sur dibinde ilerliyoruz, içi çürük, ayakta durmaya çalışan bir ihtiyar çınar dikkatimizi çekiyor. Akrapoleos çınarının hemen yakınında Patrikhane Enstitüsü var. Manastır, surlardan açılan kapılar, sıra sıra çınarlar, ötüşen koklaşan kumrular, çeşmeler, kapıları açık bahçeli evler, çok sık görülen kuş kafesleri, ortada bir sadelik, insani ölçüler, huzur var. Sanki Edirnekapı'nın, Yedikule'nin, yahut Bursa'nın, Yahya Kemal'in, Tanpınar'ın aziz şehirleri, huzurlu ama ezansız semtleri, mekanları. Her bir gördüğümüz dut ağacında sevgili Bülent Katkak, dönüşte bizim bahçeden dut yemeyi o kadar çok hayal etti ki nihayet dayanamayıp sanki bizim bahçe deyip, sahipsiz bir dut ağacı bulup, mevsimin ilk dutunu Selanik'te yedik. Çalmadık, sahipsiz ortada bulduk. Ama bir taraftan da sanki birisi; hop, utanmıyor musunuz diye bağıracak diye korktuk. Korkarız tabi orası Selanik, korku Selanik'i bekler, bizde de "yürek Selanik".Selanik'in yukarıdaki eski mahallesine Anopoli, yukarı şehir diyorlar. Çoğunluğu restorana çevrilmiş eski kahveler, çeşmeler, meydanlar. Türk ojivi tasarımlı çeşmelerde yalak boş, kitabe silinmiş. Son dönem Osmanlı Selanik'inde çeşme, su isimlerinden meydana gelen mahalleler bulunuyordu. Beşik Çeşme Mahallesi, Soğuk Çeşme, Horhor Su gibi... Oradan aşağıya Via Egnatia'nın hemen üstünde bulunan ikinci ana caddeye iniyoruz. Agios Dimitrios (VII. yy.). Orada Makedonya Trakya Bakanlığı olarak kullanılan Osmanlı Dönemi Vilayet Binası var. Osmanlı Vilayet Konağı şu anda Kuzey Yunanistan Bakanlığı olarak kullanılıyor. Kasimiye Camii avlusunda Türkçe konuşan bir grup kadın dikkatimizi çekiyor, yanlarına gidip konuşuyorum. Azerice konuşan Gürcüler. "Hristiyanız, din kardeşiyiz diye buraya geldik ama pişmanız. Türkler bunlardan yahşi" diyor bir tanesi, öbürküler de katılıyor. Daha sonra birkaç kilise avlusunda da gördüğümüz bu Azerice konuşan insanları çözemedik. Kasimiye'nin arka bahçesinde birkaç mezar taşı yan yatmış, baş kısımlarında "Hüvelbaki" duruyor. Evet, Kasimiye'yi Hüvelbaki diyerek bırakıp hemen arkasındaki çift kubbeli hamamın yanından

İshak Paşa (Alaca İmaret) Camii

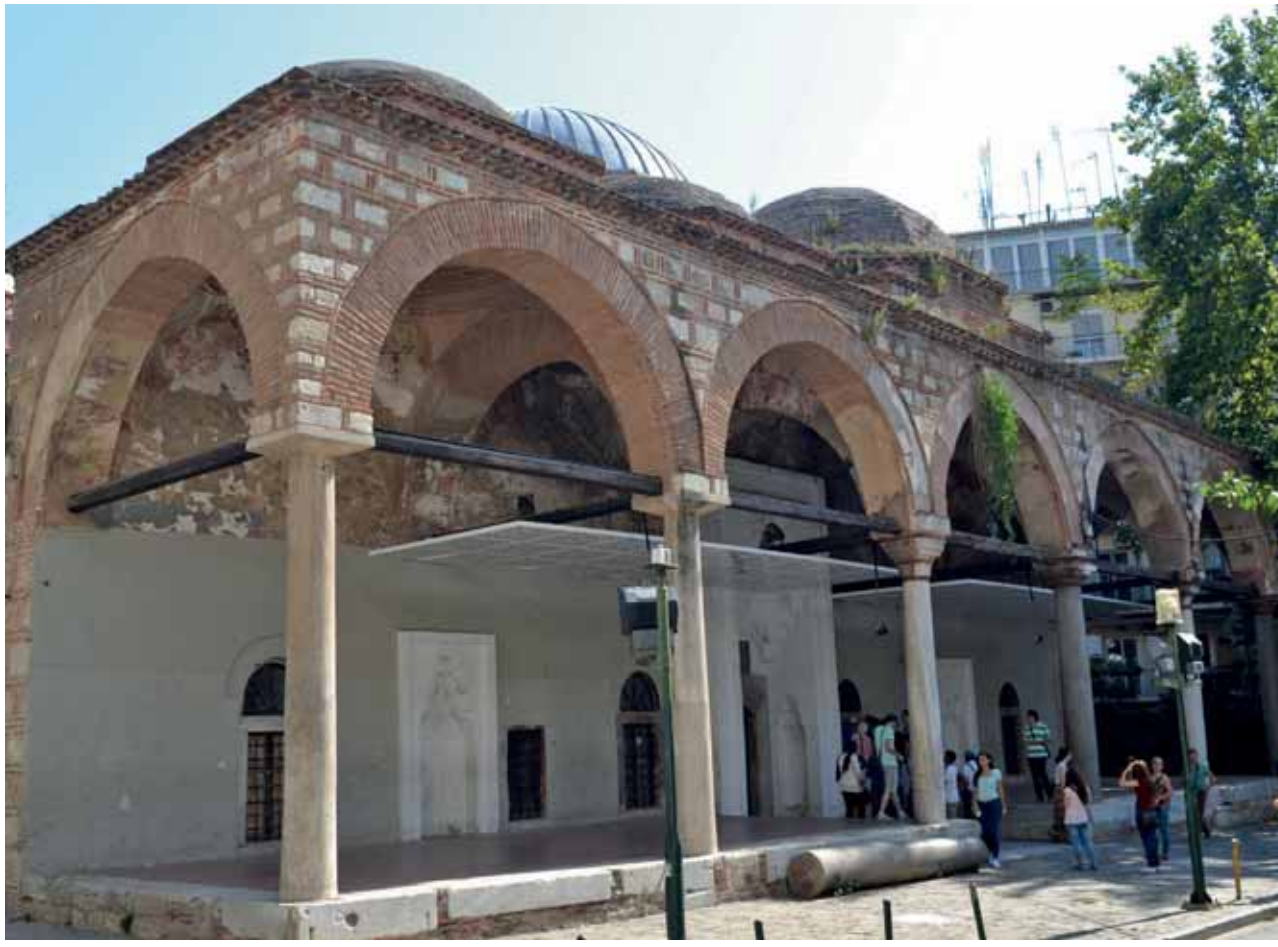

Selanik'in en görkemli, ayakta kalan camisine geçiyoruz: Alaca İmaret; Fatih Dönemi'nde sadrazamlık yapan İshak Paşa tarafından Selanik Sancak Bey'i olarak görev yaparken, 1484 yılında yapılmıştır. Beş kubbesi, son cemaat yeri ve kitabesi duruyor. Son cemaat yeri, mihraplarındaki top oynayan çocuklara kalmış. Caminin minaresi yine bir Yunanistan klasiği; yani kırık. Taş ve kırmızı tuğlalar, ikili kirpi türü çatılar tarihi hüviyetini saklamış.

Atatürk Evi

Avlusunda yine Azeri Türkçesi ile konuşanlar. Alaca İmaret'in olduğu cadde Kasandra Caddesi'dir. İsa'dan 315 yıl önce, Makedonya Kralı Kassandros tarafından kurulmuş olup, şehre Büyük Aleksandros'un (Büyük İskender) kızı Thessaloniki'nin adı verilmiştir.

Ayasofya

Bu caddenin başında Yeni Hamam var. Kasimiye'den Türkiye Başkonsolosluğunda Atatürk'ün Evi'ni en güzel yerden gören; çok özgün, çok otantik kahveye gidip oturmak ve biraz soluklanmak lazım. Sonra, hava biraz kararmaya, akşam olmaya başlamadan doğru sahile Nikis Caddesi'ne. Akşam yemeği için Ladadika Meydanı'nda -Yağcılar Meydanı- Katouni'de şadırvanın başında oturulacak. Garsona mutlaka Türkçe zeytinyağlı yemekler ve balık isimleri saydırılacak. Kebap, zigerossarma (ciğer sarma), giayaprakya (yaprak sarma), pilaf, pontiach (Karadeniz pidesi), bobarya (bumbar dolması). Eğer henüz vakit varsa Tophane'ye kadar uzanılacak. Tophane'de 31 Mart olayı sonrasında İstanbul'dan Padişah yanlıları getirilerek hapsedilmişlerdir. 700 - 800 kişilik bir grup daha sonra Yedikule'deki Yukarı Kale'ye gönderilmişlerdir. Bunların sorguları yapıldıktan sonra Harem Ağaları Medine'ye yollanmışlardır. Selanik surlarının deniz kıyısındaki en önemli tarihi bölgesi, hemen rıhtımın arkasında, limanın gerisinde, bazı kısımlarının Osmanlıca kitabeleri duruyor. Yakınlarında da eski Osmanlı Bankası şu anda konservatuar. Ve tabi görmeden olmaz, hele bize hiç olmaz; Ayasofya, Selanik Ayasofya'sı (VII. yy.). Türkler, 1430 tarihinde Selanik'i aldıklarında önce Ayasofya'ya dokunmamışlar, 1585'te camiye çevirmişler. 1912'ye kadar da kesintisiz cami olarak kullanılmış. İçerde mozaikler, yarım kubbeler, vaiz kürsüsü, ortada büyük avize, yine bütün kiliselerde olduğu gibi apsiste Meryem ile çocuk İsa. Camii döneminden kalma hiçbir örnek yok. Yazının başında Selanik'i şöyle bir geçivermekle olmaz, içine girmek lazım demiştik, haklı değil miyiz? Hadi şimdi Osmanlı Kolordu Binası'na. Çamlık içerisinde eski bina aynen duruyor. Kolordu Camii, kilise olmuş. Hemen karşısında havuzlu, dereli küçük taş köprülü, suda balıklar, sazlıklar içinde su kaplumbağaları yüzen şirin bir park. Parkta biraz nefeslenip Yalılar Caddesine devam ediyoruz. Buradaki köşklerden en güzeli İtalyan tebasından un tüccarı Georcia Alatini'ye aittir. Köşk, yalılar bölgesinde son tramvay durağından biraz ileridedir. Biliyorsunuz ki Alatini Köşkü Sultan Abdülhamid'in sürgün kaldığı köşktür. İtalyan General Rubilan Paşa kiracı olarak oturmuş, daha sonra Sultan Abdülhamid'in parasıyla satın

alınarak "Ordu Köşkü" adı verilmiştir. Sultan Abdülhamid eğer iki gün daha Alatini Köşkü'nde kalsaydı, Selanik şehri düştüğünden Yunanlılara esir olacaktı. Köşkte üç sene, altı ay, altı gün kalmış, dışarıya hiç çıkmamış. Köşkün birinci katında bir bölüm atölye olarak düzenlenip orada saat tamiri, marangozluk gibi işlerle uğraşmış. Kendisinin hizmetine bakan adamları da dışarıya çıkmamışlardır. Selanik'i terk etmek üzere kendisine geldiklerinde durumun ciddiyetini anlamış, sonra "Demek o mübarek Rumeli elden gidiyor? Gitmiş bile!" diyerek Selanik'e son defa bakmıştır. Hariciye Vekili Asım Bey ise gafletle "Balkanlardan vicdanım gibi müsterihim" demiştir. Köşkte şu anda Selanik Valisi oturuyor. Daha önce içeriye giremediğimiz bu resmi binaya, bu sefer Selanik Valisi'nin davetlisi olarak giriyoruz. Makam odasında bizi kahve içmeye çağırıyor. Mübarek Vali (!) odasını küçük bir kiliseye çevirmiş; her taraf haç, ikona, papaz, patrik resimleri. Bina geniş bir bahçe içinde, bir zamanlar Selanik'in önemli bir mekânı olduğunu belli ediyor. Validen müsaade isteyip, daha doğrusu o bizden müsaade alıp, kapı önüne kadar beraber çıkıyoruz. Orada Vali motosikletine binip gidiyor. Seçim için propagandaya gidiyormuş.

Yunanistan Valileri atama değil, seçim ile iş başına geliyorlar. Halkçı olduğunu göstermek ve trafikten kurtulmak için motosiklet kullanıyormuş. Şimdi Selanik'in Dönmeler semtindeki, Dönmeler Camii yahut Yeni Camii'ye gelelim. 1902 yılında İtalyan mimar Vittaliano Poseli tarafından yapılmıştır. İstanbul Beşiktaş'ta Yıldız Yokuşu'nda Şeyh Zafir Efendi Külliyesi vardır, ilk bakışta ona benziyor. Taş bina, her iki köşesinde saatler var. Şu anda Arkeoloji Müzesi olarak kullanılıyor, minare tabiki yok. Alatini Köşkü ve Yeni Camii'nin olduğu semt Kalamarya olarak anılır. Eski köşklerin bulunduğu mahallede birkaç harap köşk var, yandaki sokağın adı da Zaimi. Şimdi Delfon Caddesi'nden tekrar Ayasofya Meydanı'na, tam köşede bulunan ve bütün meydanı gören pastaneye geçelim. Adı da çok ilginç pastanenin: Bizans Pastanesi. Ekmek kadayıfı, kazandibi, şekerpare, toulumba isimleri sözde Rumca tatlılar. Bizim Kadıköy'deki Baylan pastanesi gibi bir havası var. Yaşlı Selanikliler tercih ediyor. Biz de aralarına karışıyoruz. Karşıdan Ayasofya'yı temaşa ediyoruz. Bu Selanik her seferinde biraz daha çok kendine çekiyor, koynuna alıyor. Her seferinde de bizi tarihin derinliklerine daldırıyor...

Dönmeler Camii

İster eski bir Selanik türküsü tutturun:
"Selanik içinde salâ'm okunur Salâ'mın sadâsı dostlar cânâ dokunur!..
Selanik, Selanik virân olasın Taşını toprağını seller alasın
Sen de benim gibi yârsız kalasın"

İster, Selanikli Ahmet Efendi'nin şu şarkısını dillendirin:
"Bir vefasız yâre düştüm hiç beni yâdetmiyor".

Ama yine de en güzelini bizim akıncı söylemiş; *"Selanik kahpe Selanik, çok suyun içtim bulanık. Bu Urumeli çok dolanık, Akkerman'a gidelim!.."*

1957 CHEVROLET 210 (TWO-TEN)

Ural Ataman Klasik Otomobil Müzesi Arşivi / *info@atamanmuseum.com*

Chevrolet, reklamlarında "Amerika'nın 1 numarası" logosunu taşıdığı 1957 yılında, iki sene öncesinin gövdesini taşıyan makyajlı tasarımına karşın, aynı yıl yeni gövde tasarımları ile ortaya çıkan rakiplerinden çok daha şık ve çarpıcı bir görünüme sahipti. O görünüm bugün 1957 Chevrolet'nin, en popüler ve en pahalı koleksiyon otomobillerinden birinin görünümü oldu. 210 (Two-Ten), Chevrolet'nin baz serisi 150 (One-Fifty) ile üst serisi Bel Air arasındaki orta seri. 1953'te tanıtılan bu seri, aslında krom fakiri Special'ın yeni adı 150'den daha fazla donanımlı modelleri kapsıyor. Müzemizdeki 210 4-Door Sedan, serinin altı silindirli en çok üretilen ve 2,174 Dolar'a satılan popüler otomobili. Bu sayımızda bu özel aracı tanılayım.

1957 Two-Ten'de, Bel Air'in güzelliğini veren arka çamurluk üzerindeki alüminyum panelin üst krom çıtası, seri üretime bir gün kala tasarıma ilave edilerek alüminyum panelsiz olarak imalata girdi. Bunun da etkisi ile 210 Chevrolet'de 150'ye oranla, içte ve dışta, çok daha fazla süsleme yapıldı. 210'un üzerinde, 1950 yılında Chevrolet kamyonlarından modifiye edilerek alınan 235.5 cu. inch hacminde, 140 beygir gücünde, 6 silindirli, meşhur "Blue Flame" motoru var. Two-Ten, 8 silindirli motorların hepsini seçenek olarak kullanabiliyor. Bu dört kapı, 220 beygir gücündeki 283 cu. inch ve Powerglide motor ile test edildiğinde, 0-60 mile 11.3 saniyede erişti. Yani çeyrek mil mesafeyi 18.4 saniyede almış oldu. Beklenenden de fazla. Fisher imalatı, birleştirilmiş tek parça gövdeli 1957, müzemizdeki diğer 57 Bel Air Convertible'dan farklı olarak üç serinin kullandığı standart şasiye sahip.

ÖZELLİKLER

Motor	235 Blue Flame, 6 Düz, OHV, Benzinli, 3859 cc (235.5 cu. inch), Tek Boğazlı Karbüratör, 140 Beygir, 4200 Devir
Çap x Strok	90.48 x 10 mm
Vites Kutusu	Düz, 3-ileri, direksiyondan
Hızlanma	0-100 km/s, 15.2 s
Gövde / Şasi	Çelik, birleştirilmiş tek parça, Fisher / Çelik, kutu kesitli
Süspansiyon	Ön: Salıncak, helezon yay, amortisör Arka: Yaprak makas, amortisör
Elektrik Sistemi	12 Volt, 30 Amper/s
Frenler	Frenler Hidrolik, ön, arka kampana
Dingiller Arası	2921 mm
Uzunluk	5080 mm
Genişlik	1877 mm
Yükseklik	1521 mm
Ağırlık	1456 kg
Ön / Arka İz Genişliği	1473 mm / 1493 mm
Lastik Ölçüsü	7.50 x 14, içsiz, 4 kat

DR. M. SİNAN GENİM

Tülay Taşdemir / *tulay.tasdemir@turing.tr* M. Fatih Beki

Turing dergimizin bu sayısında, mimarlık dünyasının saygın isimlerinden ve Derneğimizin üyelerinden Mimar Dr. M. Sinan Genim ile gerçekleştirdiğimiz söyleşiyi sizinle paylaşmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Sizi tanıyabilir miyiz?
Hemen her konuşmamda Kuzguncuklu olduğumu söylesem de gerçekte, İkinci Dünya Savaşı sırasında babamın ikinci askerliği döneminde, Kasımpaşa Deniz Hastanesinde dünyaya gelmişim. Annem de babam da eski İstanbul ailelerine mensup olup, Osmanlı coğrafyasının hemen her bölgesinden insanların oluşturduğu geniş bir çevreden geliyorlar. Elbette böylesi bir aile ve muhit içinde büyümek, ister istemez bazı kültürel birikimlerin daha çocukluk döneminde insana aktarılmasına neden oluyor.

Mimarlık mesleğini seçmenizde çocukluk yıllarınızın, ailenizin veya yaşadığınız şehirlerin nasıl bir etkisi oldu?
Dedem Kenan Mermer, 1912 Sanayi-i Nefise Mektebinden mezun olmuş bir mimardır. Üç kızı olmuş, ancak hiçbiri mimarlık tahsil etmemiş. Ben doğduğumda, belki torunum mimar olur diye adımı o koymuş. Anlaşılan bir niyet varmış ama benim haberim yok.

Bir gün, büyük dedemle evlendiği için anneanne dediğimiz, hayatımda büyük rolü olan Gülter Hanım ile Binbirdirek yakınlarında oturan bir dostunu ziyarete gittik. Sanırım beş-altı yaşlarındaydım. Bir apartmanın kapısında *"Sinan Ağa"* yazıyordu. Heceleyerek okudum ve çok hoşuma gitti. *"Ben büyüyünce Sinan Ağa olacağım."* dedim. Anneannem birden durdu ve *"Hayır"* dedi. *"Sen Sinan Ağa değil, Mimar Sinan olmalısın."* İlk defa o gün mimar olmam gerektiğini düşündüm. Dedemin mimar olmasına rağmen mimarın ne yaptığını bilmiyordum. Birkaç gün sonra ona, *"Mimar ne yapar?"* diye sordum. *"Biz binalar yaparız, insanların ihtiyaç duyduğu her tür yapıyı inşa ederiz."* anlamında bir şeyler söyledi. Söylediklerini tam olarak anlamadım ama anlaşılan mimar olmam gerekiyordu. Benzer bir olayı Haydarpaşa Lisesinin son sınıfında yaşadım. Sanat Tarihi hocamız Mehmet Pesen bize hangi alanda üniversite eğitimi almak istediğimizi soruyordu. Sıra bana geldiğinde beni atladı. *"Hocam, bana sormadınız."* dedim. *"Sinan, sen mimar olmalısın."* dedi.
İstanbul'da doğmak ve kuşaklar boyunca İstanbul'da yaşamış bir aileye mensup olmak, elbette mimar olmak için büyük bir avantaj. Kuzguncuk'ta oturduğumuz ev de benim hayatımda önemli bir rol oynar. Sedad Hakkı Eldem, *"Türk Evi"* isimli kitabında bu evi *"Mimar Evi"* diye isimlendirir. Uzun yıllar önce yapılmış bu evi bizim ailemizden biri yapmamıştı. Ancak dedem, çocukluğunun da bu evde geçtiğini söylerdi.

Meslek hayatınızda sizi en çok etkileyen dönüm noktaları neler oldu?
İyi bir mimarlık eğitimi aldığımı düşünürüm. Dönemin en başarılı hocalarından ders aldık. Mimarlık eğitimi, insanın düşüncelerini ve kurgularını çizgiyle ifade etmesi üzerine kuruludur. Asistanlığım döneminde yakın çalışma şansına sahip olduğum Sedad Hakkı Eldem, Behçet Ünsal, Oktay Aslanapa ve Nurhan Atasoy gibi hocalarımın, düşüncelerini ifade etmek için makaleler ve kitaplar yazdıklarını gördüm. Bu arada, zaman zaman sohbet ettiğim kayınpederim Nurullah Berk de mutlaka yazmam gerektiğini söylerdi. *"Yaptığın yapıları az sayıda insan görebilir ama yazılarınla çok daha fazla insana erişebilirsin."* demişti.İlk makalem oldukça ileri bir yaşta yayımlandı: 1976. Bir daha da kalem elimden düşmedi. Hoş, her zaman çizmek için kalem elimdeydi ama bu kez yazı yazmak için de kullanıyordum.

Hayatıma yön veren bir olayı staj yaptığım Millî Saraylar Müdürlüğü'nde yaşadım. Lemi Şevket Merey'in yönetiminde hazırladığım bir sunumu, dönemin Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kuruluna anlattığımız sırada Lemi Bey, projeyi benim sunmamı istedi. Toplantı sonrası üyelerden Orhan Alsaç beni bir kenara çekti ve bundan sonra her ay yapılan toplantılara katılmamı istedi. *"Günün birinde bu masada siz oturacaksınız. Bilgi sahibi olmanız, yol yordam öğrenmeniz gerekir."* dedi. 1967 yılının Eylül ayıydı. O günden sonra, kurulun sona erdiği 1983 yılına kadar, on altı yıl boyunca, birkaç toplantı dışında tüm kurul toplantılarına katıldım.

Mimarlık yaklaşımınızı ve çalışmalarınızı şekillendiren deneyimlerinizden söz eder misiniz?
Yalnız Osmanlı ve Türk mimarisi değil, ülkemin malik olduğu her türlü yapı ilgimi çeker; bunlar hakkında bilgi sahibi olmak için çalışırım. Uzun yıllar boyunca arkeolojik kazılara katıldım. Bir dönem Patara kazılarında kazı mimarı olarak görev yaptım. Anadolu'yu neredeyse karış karış gezdim. Bu gezileri hep bir arkadaş grubuyla birlikte yapmaya gayret ettim. Aralarında arkeologlar, sanat tarihçileri, etnograflar, tarihçiler ve hukukçular olmak üzere hemen her meslek grubundan insanlar vardı.

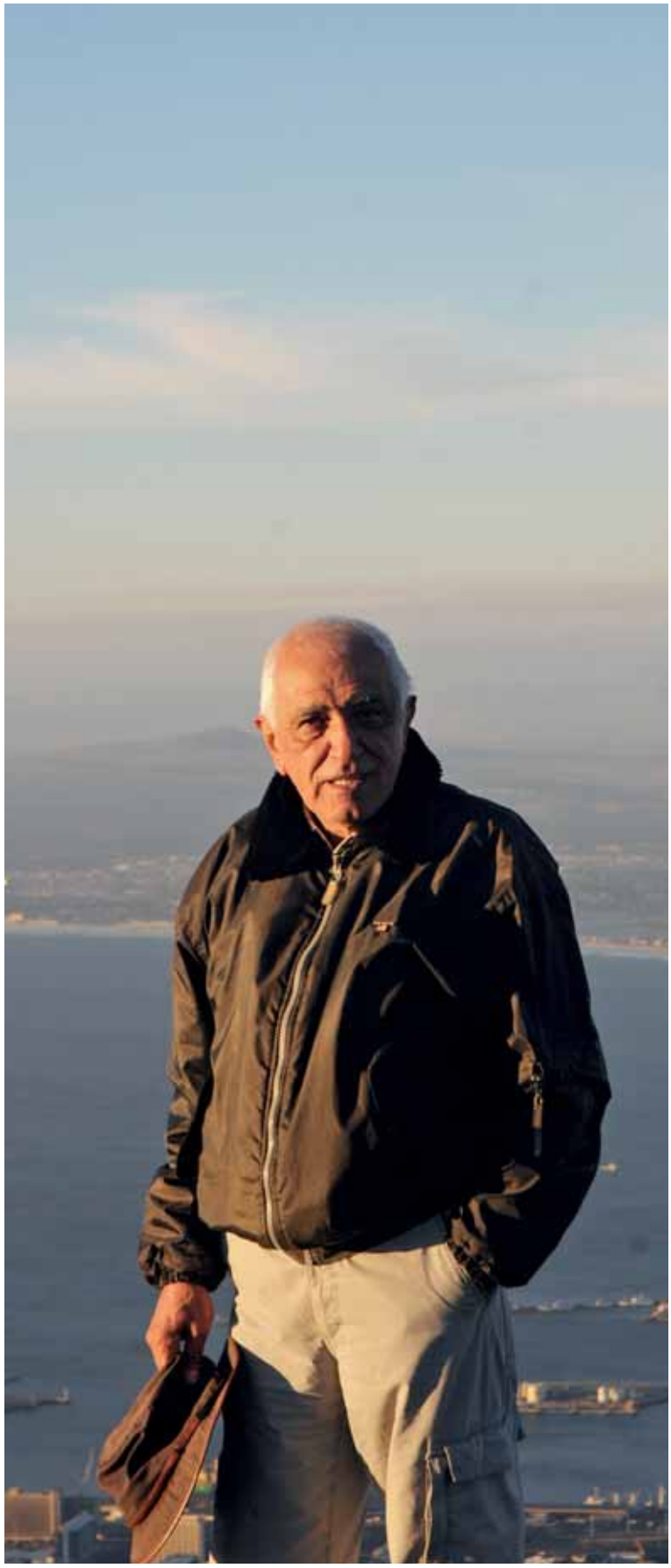

Bugün şehirlerimizin hızlı bir dönüşüm geçirdiğini görüyoruz. Sizce bir şehrin ruhunu ve kimliğini koruyabilmesi için nelere dikkat edilmelidir?
Şehirlerimiz yalnızca hızlı gelişmiyor, çok daha hızlı bir şekilde kimliklerini de kaybediyor. Çoğu şehrin mahalle aralarına girince insan hangi şehirde olduğunu anlayamıyor. Hâlbuki bu toprakların binlerce yılda oluşmuş bir kültürel birikimi var. 1950 sonrası nüfusumuz çok hızlı bir şekilde arttı. Aynı zamanda kırsal kesimden şehirlere büyük bir göç oldu. Şehirlere gelen insanlar, geldikleri şehirlerin kültürü ile uyum sağlamakta zorlandılar. Gerek merkezi idare gerekse yerel yönetimler böylesi bir göçe karşı hazırlıklı değillerdi ve kısa vadede çözüm üretmek için de hiçbir şey yapmadılar. Gecekondu kültürü, şikâyet, ağlama ve hayatı çekilmez bir yaşam olarak niteleyen bir yakınma kültürü topluma egemen oldu. Yaşam çevresi, insanların kültürünü ve dünyaya bakışını etkiler; onların düşünce yapısını oluşturur. Mimarlık, teknik olduğu kadar bir güzel sanatlar faaliyetidir. Devlet gücünü kullanan yöneticilerin beğenisi, ülkenin genel beğeni düzeyini belirler. Günümüzden altı yüz yılı aşkın bir süre önce İbn Haldun da bu tespiti yapmıştı. Yapı sanatı ve şehir oluşumları, bizim nasıl yaşamamız gerektiğini belirleyen, hatta mecbur bırakan bir gerçektir. Şehirler yalnızca kanun ve yönetmeliklerle düzenlenemez. Öncelikle özümsenmiş bir kültür gerekir. Çoğunlukla kırsal ile şehir arasında sıkışmış yönetici ve tasarımcıların planladığı şehirler, gerçeklere cevap vermekte yetersiz kaldı. Bir milyonluk bir nüfus için yapılan planlamaya karşılık, o sırada şehrin nüfusu üç milyonu aşmıştı. Ortaya çıkan büyük kaosun sonucu olarak herkes tuttuğunu mülk, yaptığını yapı olarak kabul etti. Dünyanın hiçbir ülkesinde, ülkemizdeki kadar müteahhit yoktur. Üstelik bu grubun büyük çoğunluğunu sanat ve mimarlık konusunda eğitimsiz insanlar oluşturmaktadır. İşte sonuç!

Uzun yıllardır mimarlık, kültür ve şehir tarihi üzerine düşünen biri olarak hangi tavsiyelerde bulunursunuz?
Son yıllarda sık sık, daha önce iki kez yapılan Millî Mimari Seminerleri'nin üçüncüsünü yapmak gerektiğini dile getiriyorum. Şehirlerimiz hızla kimlik değiştiriyor. Geçmiş dönemlerden kalma konut yapılarımız yok oluyor. Yeni yollar, yeni yöntemler geliştirmeliyiz. Eski bir yapının aynısını tekrar yapmanın hiçbir anlamı yok. Bu konuda devletin öncülük yapması gerekiyor. Malzeme, mimarlık için bir araçtır; amaç hâline gelince değerini kaybeder. Mimarlık, her tür malzemeyle doğru ve çağdaş beklentilere cevap verecek yapılar üretme sanatıdır. Zaman zaman düşünürüm; acaba Mimar Sinan'ın elinde betonarme gibi bir malzeme olsaydı neler yapardı? Hiç şüphem yok ki inanılmaz eserler ortaya çıkardı. Çünkü Sinan'ın mimarisinin sınırlarını malzeme kısıtlıyordu. Düşüncelerini ifade etmesine imkân tanıyan betonarme veya çelik gibi malzemeler olsaydı, acaba nasıl kullanırdı?

Yılların tecrübesiyle geriye baktığınızda, mimarlığı sadece bir meslek değil, aynı zamanda bir kültür meselesi olarak mı görüyorsunuz? Mimarlığın toplum hayatındaki rolünü nasıl tarif edersiniz?
Mimarlık sanatı geniş bir kültür birikimi ister; çok okuyacak, çok gezecek, çok çalışacaksınız. Bu tür sohbetler olduğunda aklıma Pablo Picasso'nun bir sözü gelir: *"Elbette ben de çoğu insan gibi 'ilham' denen bir şeyin varlığına inanırım. Ancak önemli olan, onun çalışırken gelmesidir."* Kabiliyetli insanların çoğunun yeteri kadar çalışmadığını, bilgi birikimi sağlamak için yeterince uğraşmadığını gördüm ve görmekteyim. Öncelikle iyi bir mimarın en önemli eylemi çalışmak olmalıdır.

Günümüz mimarlığının geçmişle kurduğu ilişkiyi nasıl değerlendiriyorsunuz?
Bu soru beni gerçekten çok üzen bir sorudur. Bugün Cumhuriyet'in ilanından yüz üç yıl sonra İstanbul'da hâlâ imparatorluk döneminden kalma yapıları geziyor, kültürümüzün örnekleri olarak onları sunuyoruz. Topkapı Sarayı, Süleymaniye Camii, Sultanahmed Camii... Yüz yılı aşkın süredir Cumhuriyet'in yönetici sınıfının gelişmiş bir mimari anlayışı olduğunu düşünmüyorum. Kendi beğenileri doğrultusunda geçmişten kopyalanmış bazı yapılar yapmayı hüner sayıyorlar. Hâlbuki büyük meblağlar harcanarak yapılan bu yapıların hiçbir geleceği yok. Aslı dururken kim kopyasına değer verir? Evrensel sahneye çıkmak için kendi kültürümüzün kökenlerinden faydalanmalıyız. Gerek İstanbul gerekse ülkemiz, binlerce yılın kültürel ve mimari örnekleriyle dolu. Hiçbir ülkenin böylesine büyük ve geniş bir kültürel birikime sahip olduğunu sanmıyorum. Gezmeli, görmeli ve çalışmalıyız ki bu birikimi geleceğe taşıyabilelim.

Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?
Ümitsiz miyim? Hayır. Bizim ve bizden önceki nesillerin, genel olarak bir atılım yapmak için yeteri kadar çalışmadığını düşünüyorum. Buna karşın bazı kişilerin böylesi bir dönüşüm sağlamak için yoğun olarak çalıştıklarını biliyorum. Genç kuşakların bu konuda daha başarılı olacağına inanıyorum. Bizim insanımız; ufku olan, çalışkan ve türlü engelleri aşmak için uğraşan bir yapıya sahiptir. Gelecek için başarılı olacaklarına, bizim yapamadıklarımızı yapacaklarına ve evrensel ölçekte mimarlık örnekleri ortaya koyacaklarına inanıyorum.

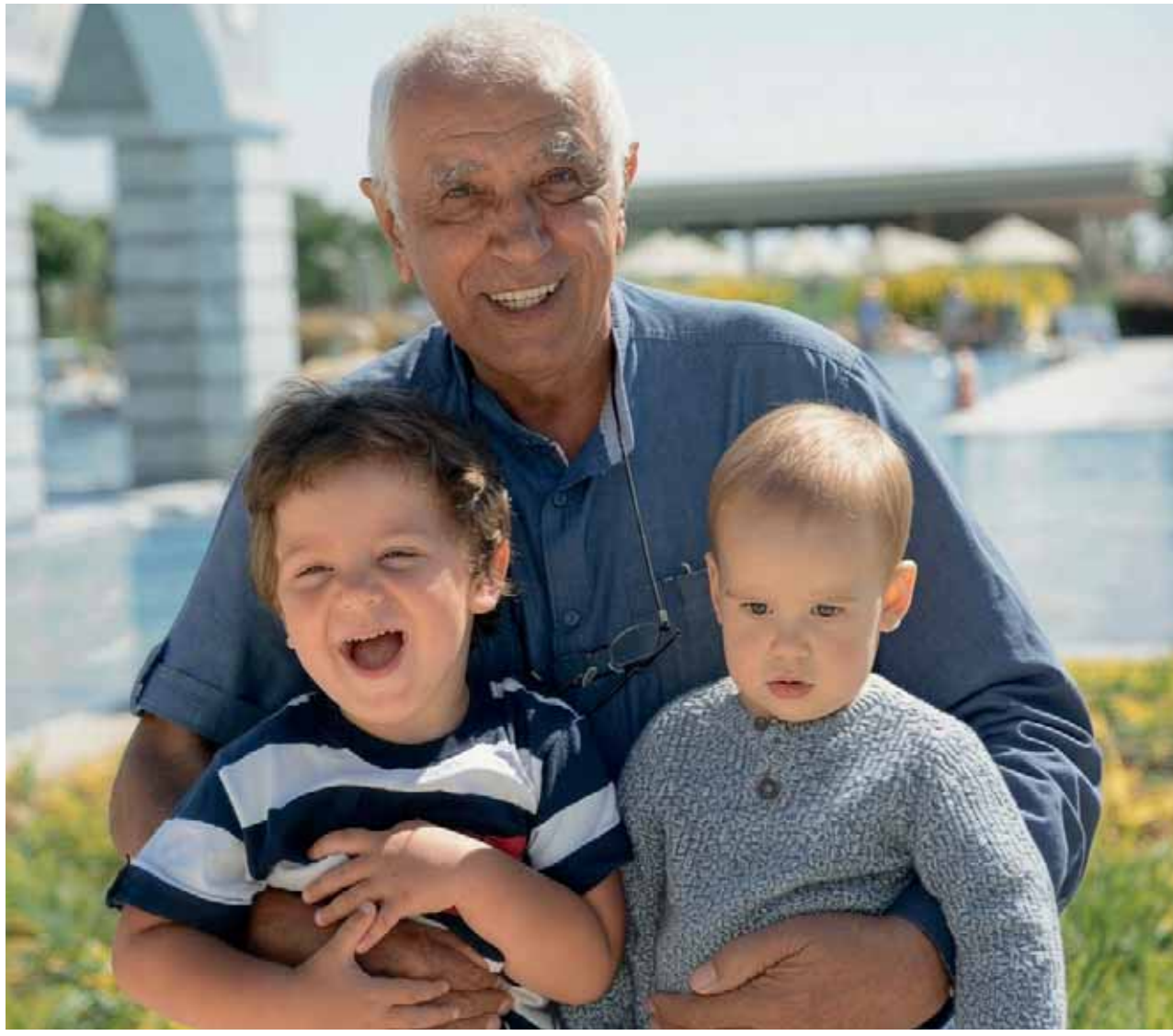

AVRUPA'NIN TATLI SULARI
KÂĞITHANE

Dr. M. Sinan Genim / *sinan@sinangenim.com*

Daha önceki iki yazımda Asya'nın Tatlı Suları'ndan bahsetmiştim. Bu kez Avrupa'nın Tatlı Suları'na da dikkatinizi çekmek isterim. Haliç'in başlangıç noktasında (yoksa bitiş mi demeliyiz?) iki dere bulunmaktadır. Günümüzde debilerini büyük oranda kaybetmiş olsalar da bir dönem bu iki dere, içinde kayıkların gezdiği geniş su alanlarıydı.

Gulielmo Sanson, Haliç ve Kâğıthane çevresi, 1666

Dionysios Byzantios, II. yüzyılın ortalarında kaleme aldığı *"Anaplous Bosporou / Boğaziçi'nde Bir Gezinti"* adlı eserinde, Haliç'e kuzeybatıdan dökülen Kydaros (Alibeyköy) Deresi ile kuzeyden gelen Barbissos (Kâğıthane) Deresi'nin buluştuğu bölgenin Sapra Thalassa (Çürümüş Deniz) adıyla bilindiğini söylemektedir. Bu ismin nedeni tam olarak bilinmemekle birlikte, derelerin taşıdığı alüvyonlar nedeniyle bölgenin sığlaşması ve balçıkla dolması sonucu bu adın verildiğini belirtir. Bazı kaynaklar Barbyses'in Byzas'ın dadısı olduğunu, bazıları Iason ve onunla birlikte gelen Argonaut gemisinin kılavuzu olduğunu, bazıları da yerel bir kahraman olarak kabul edildiğini aktarmaktadır. İki derenin birleştiği noktanın batısındaki yükseltide Semystra Sunağı bulunmaktadır. Naias nymphası Semystra, Byzas'ın annesi Keroessa'nın dadısıdır.

Bu anlatının üzerinden bin yılı aşkın bir süre geçtikten sonra XVI. yüzyıl ortalarında İstanbul'u ziyaret eden Petrus Gyllius, Kydaros (Alibeyköy) Deresi ile Barbissos (Kâğıthane) Deresi'nin ağızlarının Haliç'in bitimini oluşturduğunu belirtmektedir. Bu dönemde Barbyses adı bölge halkına o kadar yabancılaşmıştır ki Byzantionlular buruşmuş kâğıtların düzleştirildiği ve derenin ağzına yakın bir yerde bulunan işlikten dolayı burayı Khartarikos (Kâğıthane) Deresi adıyla anmaktadırlar.

"Derenin kaynaklarına yakın bir yerde bulunan Pektinakorion adlı köyden dolayı, kaynakların yakınında yaşayan köylüler ona bu adı verirler. Dere yaklaşık on beş mil uzunluğundadır; öyle yumuşaklıkla akar ki hiçbir bölümünde hareket ettiği fark edilmez ve o kadar derindir ki tüm yaz boyunca da köprüyle geçilir. Genişliği, hemen hemen on millik bir alan içinde aynıdır; bu alan içinde dereden kaynaklanan kanallar, yılın her mevsiminde on altı değirmenin taşını hızla döndürürler. Dere, kaynaklarının ağzına kadar, büyük bölümü Sultan'a ait olan kesintisiz bir çayır görüntüsündeki düz ve çimenlik vadinin ortası boyunca akar."

Petrus Gyllius bu arada ilginç bir görüş de ileri sürmektedir; *"Dere vadisi, koşut olduğu Boğaz gibi, dik kıvrımlar boyunca ilerler, öyle ki eğer, Karadeniz'e kadar uzansaydı -bazıları öyle olduğunu söylüyorlar- Barbyses ve Boğaz bir ada oluşturacaklardı."* Yaklaşık üç yüz yıl sonra Sarkis Balyan da Kâğıthane Deresi'ni Karadeniz'e kadar uzatacak bir kanal projesi önererek bölgede bir adanın oluşturulabileceğini gündeme getirir.

Sarkis Balyan, Haliç-Karadeniz Kanal Projesi

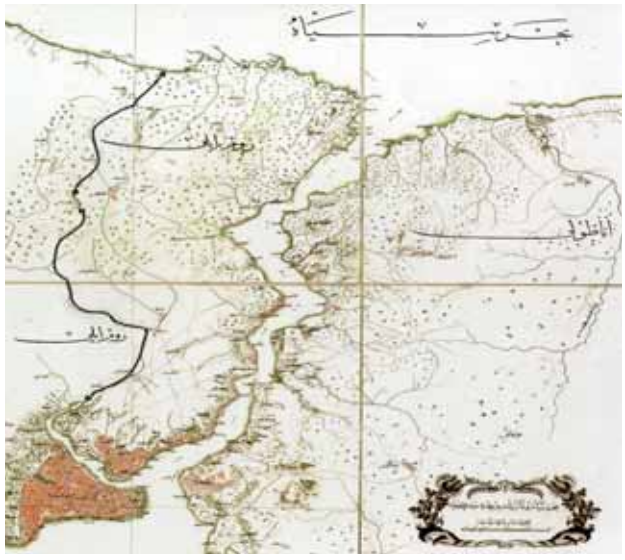

Kâğıthane mesiresinin saray tarafından kullanılmasının tarihi çok eskilere dayanmaktadır. 12 Zilkade 936 / 12 Temmuz 1530 tarihinde Kanûnî Sultan Süleyman, şehzadeleri için düzenlediği sünnet töreninin yirminci gününde Kâğıthane'ye giderek at yarışlarını seyreder. Bir direğin tepesine konulan gümüş bir tasa oklar atılır. Cambazlar, binicileri ve hayalbazlar çeşitli hünerlerini gösterir, pehlivan güreşleri yapılır. XVII. yüzyılın ortalarına doğru bölgeyi gezen Evliya Çelebi, *"Seyahatnâme"*sinde Kâğıthane Mesiresi başlığı altında topladığı gözlemlerini şöyle aktarır. *"Dünya görmüş Arap, Acem, Hind, Yemen ve Habeş seyyahları için meşhur bir mesiredir. Osmanlı şairleri suyu ve havasına şiirler söylemişlerdir. Karadeniz Boğazı'na yakın Levend Çiftliği adlı derelerden gelip akar hazmı kolay bir sudur ki bütün çamaşır yıkayanlar oraya varıp gömlek, sarık ve şalvarlarını sabun sürmeden yıkarlar... Tatil günleri nice bin kayık ve peremeye binmiş binlerce genç, yaşlı ve sadık âşıklar bu dinlenme yerine gelip her biri bir türlü neşelenir."* Bu arada derenin kenarında Sultan Bayezid-i Velî tarafından inşa ettirilen bir baruthane bulunduğundan da söz eder.

Daha sonra Kanûnî Sultan Süleyman'ın yapıyı kâgir olarak yeniden inşa ettirdiğini ve üzerini kurşunla kaplattığını anlatır. Ancak yapının kâgir bir kubbesi olmadığını özellikle belirtir. Kâğıthane çayırlarında kırk yılda bir kuyumcu esnafının toplandığını ve yirmi gün yirmi gece sohbet ettiklerini de ilave eder. Kısa süre sonra Kâğıthane'yi anlatan Eremya Çelebi, bu ismin daha önceleri burada kâğıt imal edilmesinden dolayı verildiğini, ancak yapılan masrafları karşılamadığı için kapatıldığını belirtir. Bu nedenle bölgeye verilmiş olan Kâğıthane adının ise hâlen kullanıldığını söyler. Eremya Çelebi'nin bölgeyi dolaştığı tarihlerde eski Kâğıthane binası bu kez barut imali için kullanılmaktadır. *"Beylik barut burada dövülür ve ihtiyaca göre tevzi edilir."* Nakkaş Osman'ın H. 986 / 1578-1579 tarihli Kırkçeşme Suyolları Haritası'nda, Kâğıthane Deresi üzerinde, yanında dönen bir su çarkı ile Kâğıthane / Baruthane binası görülmektedir.

Nakkaş Osman, Kırkçeşme'nin İsale Hattı, , 1579-1580

Sultan İbrahim dönemi (1640-1648) sonlarına kadar faaliyette bulunan bu yapının, muhtemelen eskimesi veya yeterli üretim yapılamadığı için kapatıldığı belirtilir. Uzun süre İstanbul halkının mesire yeri olarak kullandığı çayırlık bir alan olarak varlığını sürdüren Kâğıthane, aynı zamanda mîrî atların bahar aylarında otlamaya çıkarıldığı bir yerdi. Bu gelenek çok uzun yıllar boyunca sürmüş olup, bir dönem İstanbul'da bulunan İngiliz seyyah John Cam Hobhouse, 23 Nisan 1810 tarihinde Büyük İmrahor, Küçük İmrahor ve salahorların atları saray ahırından alarak Ahırkapı'dan çıkıp İstanbul sokaklarından alay hâlinde geçerek Kâğıthane'ye geldiklerini anlatır.

Kâğıthane'nin İstanbul'un eğlence hayatında önemli bir mekân hâline gelmesi, Sultan III. Ahmed döneminde (1703-1730) bölgede gerçekleştirilen yapı faaliyetleri ve düzenlemeler sonrasında olmuştur. 21 Ramazan 1132 / 27 Temmuz 1720 tarihinde şehzadelerin sünnet düğünü için ilk adım atılır. 15 Zilkade 1132 / 18 Eylül 1720 günü başlayan ve on beş gün süren sünnet töreni, Seyyid Vehbî'nin hazırladığı *"Sûrname"* adlı albümle ölümsüzleştirilir. 1720 sonbaharında gerçekleşen bu şenlikle ilgili albümde *"Sadâbâd"* adının geçmemesi dikkat çekicidir. Anlaşılan, o tarihlerde ya Sadâbâd henüz inşa edilmemiştir ya da inşaat devam ettiği için bu yapılarla ilgili bir bilgiye yer verilmemiştir.

Mühendishâne-i Hümâyûn Haritası, 1845

Kâğıthane Haritası, 1917-1920

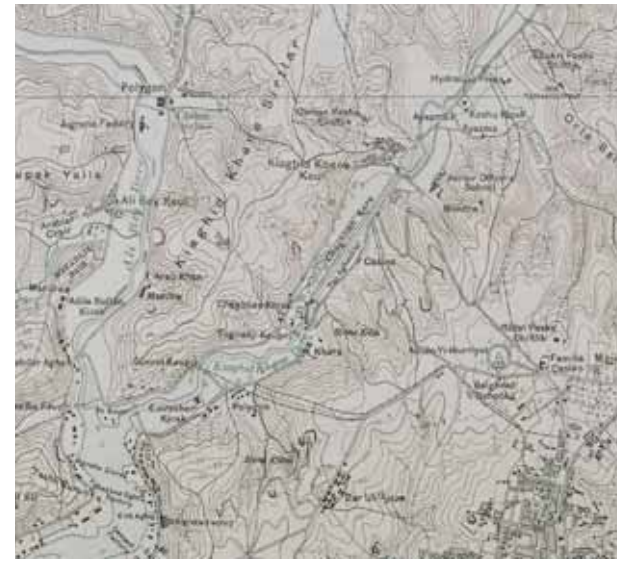

Moltke Haritası, 1836-1837

Kâğıthane'de kayık gezintisi

Sultan III. Ahmed, Eylül 1722 tarihinde yapımı tamamlanan Sadâbâd yapılarını görmek üzere bölgeye gelir. Derenin her iki yakası düzenlenmiş, çeşitli kasır ve kâşanelerle zenginleştirilmiştir. Râşid Efendi bu olayı *"Mübârek ola Sultan Ahmed'e devletle Sadâbâd"* mısrasıyla ifade eder. Şair Nedim de *"Kaside der vasf-ı Sa'dâbâd"* adlı şiirinde bölgede inşa edilen yapıları sıralar. Kasr-ı Sa'dâbâd, Hurremâbâd, Hayrâbâd, Kasr-ı Cenân, Çeşme-i Nûr, Cedvel-i Sîm, Cisr-i Nûrânî, Kasr-ı Nişât, Nevpeyda, Cisr-i Sürûr. Çeşitli kasır ve köşklerin yanı sıra köprü, çeşme, havuz, bend ve su yolları gibi düzenlemelerle Kâğıthane canlı bir mesire alanı hâline getirilir. Sadâbâd düzenlemeleri daha sonra Lâle Devri (1718-1730) olarak adlandırılacak bir dönemin ortaya çıkışına zemin hazırlayacaktır.

Sadâbâd Mesiresi, L'Espinasse, 1790

28 Eylül 1730 tarihinde başlayan ve tarihimizde Patrona Halil İsyanı olarak bilinen ayaklanma sonrasında Sultan III. Ahmed, 1 Ekim 1730 tarihinde tahttan çekilir. İsyan sırasında Sadâbâd Sarayı başta olmak üzere bölgede bulunan çok sayıdaki yapı tahrip edilir. On yıl sonra Sultan I. Mahmud yapıların onarılmasına karar verir ve çalışmalara başlanılır. Ancak çoğu ahşap olan yapılar büyük ölçüde zarar görmüş, bazıları ise tamamen yok olmuştur. Üstünkörü yapılan onarımların ömrü de uzun olmaz. Sultan I. Mahmud'dan (1730-1754) sonra tahta çıkan Sultan III. Osman (1754-1757), Sultan III. Mustafa (1757-1774) ve Sultan I. Abdülhamid'in (1774-1789) Sadâbâd Sarayı ve Hasbahçesi ve çevresindeki yapılarla fazla ilgilenmedikleri anlaşılmaktadır. 1786 yılında bir süreliğine İstanbul'u ziyaret eden Elisabeth Craven ise anılarında bölgedeki yapılar ile ilgili açıklamalar yapar. *"Liman, gerisine doğru ilerledikçe daralıyor. Nihayetinde de bir küçük dere var. Orda köşkler yapılmış. Ağaçlar dikilmiş. Her Cuma Türkler kafile kafile geliyorlar. Ulu bir çınar altına kilimler yayıp yemek yiyorlar. Kahve, tütün içiyorlar. Buradaki ulu çınarların güzelliğini anlatamam. Bu dere boyunca erkeklerden ayrı olarak kadınlar da görünüyor. Kadınlar buraya kira arabaları ile geliyorlar."*

Sadâbâd Kasırları, L'Espinasse, 1790

H. 1206 / 1791-1792 tarihinde Sultan III. Selim döneminde (1789-1807) köşklerin yeniden onarımına başlandığı görülse de bu onarımlar kısa süre içinde tekrar harap olmaya yüz tutar. 1797 yılı Nisan ayında bölgeyi gezen Guillaume Antoine Olivier anılarını şöyle aktarır: *"...derenin sol tarafında 'Büyük İmrahor'un' köşküne gelinir, buradan ahşap bir köprüden geçmek suretiyle padişahın sarayına gidilir. Zarif ve zevkli bir şekilde inşa ettirilmiş bu sarayın biraz ilerisinde dere, yolundan çevrilerek geniş bir kanala alınmıştır. Kanalda toplanan sular, hususi şekilde yapılmış mermer merdivenlerden şelaleler hâlinde düşerek aşağıya dökülür ve muhtelif havuzlar teşkil ettikten sonra sular yine eski dere yatağına girer. Avrupa'nın en nefis parkları arasında yer almağa lâyık olan bu yerleri fevkalade güzel ağaçlar gölgelendirmektedir... Daha sonra bu vadiye tekrar gelerek Osmanlı ordusunun geçit resminde hazır bulunduk... 'Büyük İmrahor'un' köşkünün önünde kayıklarımızdan indik. Bütün yamaçlar ve etraf merasimi seyretmeğe gelen halk ile dolmuştu... Padişah III. Selim saat tam 10'da şahane bir kayıkla geldi ve 'Büyük İmrahor'un' köşküne indi."*

Sadâbâd Havuzları, L'Espinasse, 1790

Kâğıthane Mesiresi, Vasilaki Kargopoulo, 1870

1803-1805 yılları arasında bölgeyi anlatan Sarkis Sarraf Hovhannesyan *"Sultan III. Ahmed'in sadrazamı İbrahim Paşa, H. 1134 / 1721-22 senesinde altmış gün içinde Kâğıthane'nin batı kıyısında, karşısında fıskiyeli havuzları olan bir saray yaptırmıştır. Ondan sonra devlet ricalinin her kademesindeki birçok kişi Kâğıthane deresinin iki kıyısını yazlık köşklerle doldurmuş, bunların çevresini bağ ve bahçelerle süslemiştir. Fakat birkaç yıl sonra, H. 1143 / 1730-31 tarihinde çıkan ayaklanma, devlet büyüklerinin buradaki sayfiye köşklerinin tamamı isyancılar tarafından yerle bir edilmiştir. Şimdi Kâğıthane Köprüsü'nden geçerek Vorvizis (Kâğıthane Deresi) kıyısından Mirahur Köşkü denilen yere döneriz. Kâğıthane deresinin doğu kıyısındaki tek katlı ve ahşap Mirahur Köşkü, Kâğıthane ve Karaağaç sarayları arasında bulunur."* demektedir. Hovhannesyan her ne kadar Kâğıthane'de bir saray bulunduğunu belirtse de anlaşılan Sultan III. Selim dönemindeki onarımlar ya henüz başlamamış ya da Sadâbâd eski günlerde olduğu kadar rağbet görmemektedir.

Sadâbâd Sarayı, Michel François Préault, 1796

Sultan II. Mahmud döneminde (1808-1839) Sadâbâd yapıları yeniden onarılmaya başlanır. Bazı yapılar yıkılırken bazıları dönemin mimari ve estetik anlayışına uygun biçimde yenilenir veya yeniden inşa edilir. Bu faaliyetler bir bakıma Sadâbâd'ın ikinci kez inşası olarak değerlendirilmektedir. İngiliz seyyah Robert Walsh'ın anlatısına göre burası bir dönem Sultan II. Mahmud'un en sevdiği ikametgâhlarından biri olmuştur.
Ancak büyük bir sevgiyle bağlı olduğu cariyesinin genç yaşta burada vefat etmesi üzerine, sultan onun hatırasına kıyıda bir kabristan yaptırmış ve uzun süre köşke uğramamıştır. Aynı hikâyeye değinen Miss Pardoe ise cariyesinin ölümünden derin üzüntü duyan padişahın iki yıl boyunca vadiden ayrılmadığını belirtmektedir. Ayrıca Miss Pardoe, Kâğıthane ziyareti sırasında Sadâbâd'a gelen Sultan II. Mahmud'un burada ok talimi yaptığından da söz eder.

Sadâbâd, ok talimi, Antoine Ignace Melling, 1800

Yarım yüzyıldan kısa bir süre sonra Sultan II. Mahmud döneminde yapılan yapıların büyük bir bölümü yıkılır ve Sultan Abdülaziz döneminde (1861-1876) üçüncü kez Çağlayan Köşkü adıyla yeni bir köşk inşa edilir.

Kâğıthane Mesiresi, Thomas Allom, 1830'lu yıllar

Ancak Yeni Çağlayan Köşkü'nün ömrü de uzun olmaz. Saltanatın kaldırılmasından sonra bir süre boş ve bakımsız kalan köşk, 1943-1944 yıllarında yıktırılarak yerine Askerî Okul yapılır. Sadâbâd'da saraya ait yapı ve düzenlemelerin yanı sıra Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'ya ait bir kasır, Mirahur Köşkü ile Çağlayan Köşkü arasında Çavuşbaşı Vezir Mustafa Paşa'ya ait bir diğer yapı ve atların yarıştığı alanda Hürremâbâd adı verilen bir seyir köşkü bulunmaktadır. Sultan III. Ahmed'in sık sık Sadâbâd'ı ziyaret ettiği, beşerli gruplar hâlinde yarıştırılan atları seyrettiği, musiki eğlenceleri ve pehlivan güreşleri düzenlendiği bilinmektedir. Zaman zaman piyade ve süvarilerin gerçekleştirdiği cirit gösterileri de Sadâbâd eğlenceleri arasında önemli bir yer tutar. Bu gösterilerin yapıldığı sırada akşamları bütün yapılar kandil ve meşalelerle aydınlatılmakta, ayrıca havaî fişek gösterileri de yapılmaktadır.

Tatlı Sular Sarayı, William Henry Bartlett, 1838

Kısa süren bu eğlenceli günlerin ardından Patrona Halil isyanı sırasında Sadâbâd çevresindeki tüm yapıların yakılıp yıkıldığı söylenmektedir. Bu yıkım söylencesine karşın saraya ait yapılar ile rıhtım, çağlayan ve çeşme gibi bazı yapıların zarar görmediği anlaşılmaktadır. Ayaklanmadan on yıl sonra Sadâbâd bölgesinde zarar gören binaların tamiri amacıyla ayrıntılı bir keşif ve tespit yapılır.
Bu incelemeye göre burada gerçekleştirilmesi gereken işler mermerlerin temizlenmesi, köşklerin bakımı, boya ve yaldızların yenilenmesi gibi basit onarımlardır. Bu durum, sıkça dile getirilenin aksine Sadâbâd'ın büyük bir tahribata uğramadığını sanıldığı gibi tümüyle yakılıp yıkılmadığını göstermektedir. Sedad Hakkı Eldem, bu keşif belgesinin yanı sıra bölgeyi ilk kez 27 Eylül 1740 tarihinde ziyaret eden Philippe François Gudenus'un çizdiği kroki ve resimlerin de varlığından söz eder. Daha sonraki tarihlerde Choiseul-Goufffier ile d'Ohsson'un çizdiği gravürler arasında büyük benzerlikler bulunmaktadır. Ancak Sedad Hakkı Eldem, Gudenus'un çizdiği fakat yayımlamadığı bu çizimlerin nerede olduğu ve bu belgelere nasıl ulaştığı konusunda herhangi bir bilgi vermez. Gudenus'un Sadâbâd'ı ziyareti, Avusturya elçisi Anton Corfiz Ulfeldt onuruna verilen bir ziyafet dolayısıyladır. "*Suphi Tarihi*"nde bu ziyafet ayrıntılı biçimde anlatılmaktadır.

Büyükelçinin ulaşımı için tahsis edilen çektiri onu Hasköy önlerine kadar getirir. Burada yedi çifte bir kayığa binen elçi, dere boyunca ilerleyerek Mirahor Köşkü'ne ulaşır. Büyük bir törenle karşılanan elçi daha sonra sadrazam Hacı Ahmed Paşa'nın huzuruna çıkarılır. Ardından ağalara önce mızrak, daha sonrasında cirit oynama emri verilir. Öğle yemeğinden sonra ise top ve tüfek atışları yapılır. Gerek Gudenus gerekse Suphi Efendi bu töreni ayrıntılı biçimde anlatırlar.

Sultan III. Selim'in Sadâbâd yapılarını onardığı ifade edilmekle birlikte bu konuda ayrıntılı bir bilgi bulunmamaktadır. Sadâbâd'daki büyük yenilemeler Sultan II. Mahmud döneminde, 1809-1816 yılları arasında gerçekleştirilir. Bu süreçte Sultan III. Ahmed döneminden kalan saray ve diğer yapılar yeniden inşa edilmiş, Cedvel-i Sîm olarak bilinen kanal ile çağlayanlara ise yalnızca küçük onarımlar yapılmıştır. Bu döneme ait çok sayıda çizim günümüze ulaşmıştır. Özellikle Michel François Préault'ya ait çizimde görülen kasır ve köşklerin önceki yapılarla benzerlik göstermediği anlaşılmaktadır.

Préault'nun çiziminde görülen dere kıyısındaki yapıların harem bölümü tek katlı, selamlık bölümü ise iki katlıdır. Derenin dik açıyla yön değiştirdiği noktada yer alan sütunlu kameriyenin çatısı da Sultan II. Mahmud döneminde Serasker Kapısı ile Bâbıâli girişi saçaklarıyla benzerlikler göstermektedir. Bu dönemin harem yapılarını gösteren bir gravür de William Henry Bartlett'e aittir. Sedad Hakkı Eldem, Sadâbâd'ın bu dönemine ait çok sayıda duvar resmi ile yağlı boya tablodan söz eder.

Kasımpaşa'da bulunan ancak günümüze ulaşmayan Cellatbaşı'nın evindeki duvar resmi ise bu dönem yapıları hakkında önemli bilgiler sunmaktadır.

Edward Raczyński, Çadır Köşkü önünde yaklaşık iki yüz metre (700 kadem) uzunluğunda bir meydan bulunduğunu, burada atış talimleri yapıldığını ve cirit oyunları düzenlendiğini anlatır. Sultan II. Mahmud döneminde yaptırılan düzenlemeler hakkında Raczyński ve William Turner'ın anlatıları dışında başka bir bilgi bulunmamaktadır.

Kâğıthane Mesiresi, Guillaume Berggren, 1875

Kâğıthane Deresi, XIX. yüzyıl sonları

Sedad Hakkı Eldem de bu bilgilere dayanarak yapılar hakkında bazı değerlendirmelerde bulunmaktadır. Elli yılı aşkın bir zaman sonra Sultan II. Mahmud döneminde yapılan yapıların büyük bir bölümü Sultan Abdülaziz döneminde yıktırılır. Bu yıkımın üç temel nedeni olabileceği düşünülmektedir. Bunlardan ilki alelacele yapılan yapıların zamanla yıpranması, ikincisi mimari üsluplarının dönemin yeni estetik anlayışıyla bağdaşmamasıdır. En önemli neden ise bu yapıların Sultan Abdülaziz'in benimsediği saray mimarisi anlayışıyla uyumsuz olmasıdır. Sultan Abdülaziz döneminde yaptırılan Çırağan Sarayı ve Beylerbeyi Sarayı dikkate alındığında önceki dönemlerden kalan Sadâbâd Sarayı'nın küçük ve gösterişten uzak yapılardan oluştuğu ve gerçek anlamda bir saray niteliği taşımadığı anlaşılmaktadır. Üstelik bu yapıların büyük bölümü ahşaptır. İmparatoriçe Eugénie, 3 Ekim 1869 tarihinde saltanat kayığı ile yazlık köşkleri ziyaret etmek için Kâğıthane'ye gider. Burada imparatoriçe onuruna düzenlenen şenliklere Sultan Abdülaziz ile Vâlide Sultan da katılır. Muhtemelen Beylerbeyi Sarayı gibi yeni Sadâbâd Sarayı da bu ziyaret sebebiyle yapılmış olmalıdır.

Abdullah Kardeşler, Kâğıthane Deresi, XIX. yüzyıl sonları

Abdullah Kardeşler, Kâğıthane Deresi, XIX. yüzyıl sonları

Sadâbâd Sarayı, XX. yüzyıl başları

Abdullah Kardeşler, Sadâbâd Sarayı, XIX. yüzyıl sonları

Her iki cephesi dere üzerine yapılan çıkmalarla zenginleştirilen bu yapı, Sultan II. Mahmud döneminde inşa edilen sarayın büyütülmüş bir benzeridir. Selamlık ve harem bölümlerinden oluşan sarayın iki büyük avlusu bulunmaktadır. Selamlık ile harem arasında elips planlı büyük bir muayede salonu yer almaktadır. 1940 yılına kadar harap olmadan ayakta kalan bu yapının onarımı düşünülmekteyken ansızın yıkımına karar verilir. Yapı birkaç ay içinde sökülür ve malzemeleri sağa sola dağıtılır. Bu süreçte Sedad Hakkı Eldem tarafından rölöveleri hazırlanır. Çok sayıda fotoğrafı günümüze ulaşan bu yapının hangi gerekçeyle yıkıldığını anlamak zordur. Koskoca Kâğıthane Mesiresi'nde yapılacak başka yer yokmuş gibi Sadâbâd Kasrı'nın yerine 1952 yılında İstihkâm Mektebi inşa edilir. Bir dönemin *"Avrupa'nın Tatlı Suları"* olarak anılan bu bölgesi artık tarihe karışacaktır. Sadâbâd yapıları arasında özellikle değinilmesi gereken ve hakkında belirli ölçüde bilgi sahibi olduğumuz üç köşkten de kısaca söz etmek gerekir. Bu yapıların en önemlisi hiç şüphesiz İmrahor (Mirahor) Köşkü'dür. İmrahor Köşkü'nün yapımı Sadâbâd'ın kuruluşundan daha eskiye uzanmaktadır. Ancak, uzaktan çekilmiş birkaç görünüm dışında bu köşk hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır. 1950'li yılların başında yıktırılan binanın ise Sultan Abdülaziz döneminde yaptırıldığı bilinmektedir. İmrahor Köşkü'nün önemi gerek padişahın gerekse üst düzey yöneticilerin kayıkla buraya kadar geldikleri, buradan itibaren ise ata binerek Sadâbâd Sarayı'na gittikleri konusundaki açıklamalardır.

Sebah & Joaillier, Sadâbâd Sarayı Havuzları, XIX. yüzyıl sonları

Pascal Sebah, Sadâbâd Sarayı Havuzları, XIX. yüzyıl sonları

Bölgede bulunduğunu bildiğimiz bir diğer kasır ise Kâğıthane Kasrı (Köşkü)'dür. Sultan Abdülaziz döneminin başlarında inşa edilen bu kâgir yapı grubu iki katlı olup mutfak, hizmetkârlar dairesi, Hünkâr Kasrı ve iki bölümlü maiyet binasından oluşmaktadır. Bir diğer yapı ise Koşu Köşkü'dür. 1930'lu yıllara kadar varlıklarını sürdüren bu yapılardan günümüze herhangi bir iz ulaşmamıştır.

Kâğıthane sahrasında varlığını bildiğimiz iki cami / mescid bulunmaktadır. Kâğıthane Karyesi Mescidi adıyla bilinen bu mescidin, Şehzade Mehmed'in dayesi (süt annesi) olan bir kadın tarafından H. 951 / 1544-1545 tarihinde yaptırıldığı bilinmektedir. Saraya mensup olan bu kadın tarafından inşa ettirilen tek minareli mescidin bir hünkâr mahfili de bulunmaktadır. Ayvansarâyî Hüseyin Efendi, mescidin yanında ayrıca bir mektep bulunduğunu da belirtir. 1950'li yıllarda bu yapıyı inceleyen Tahsin Öz ise mescidin beden duvarlarının kâgir, çatısının ahşap olduğunu ve tuğla örgülü bir minaresi bulunduğunu ifade etmektedir. Bu arada Tahsin Öz ayrıca ilginç bir tespitine de değinir. Mescidin haziresinde bir namazgâh bulunmakta olup H. 1119 / 1707-1708 tarihli kitabesi vardır. Sadâbâd'da bulunan ikinci cami, ilk olarak Sultan III. Ahmed döneminde H. 1135 / 1722-1723 tarihinde inşa edilmiştir. Sultan II. Mahmud döneminde H. 1224 / 1809-1810 tarihinde onarılan bu yapıdan günümüze herhangi bir iz kalmamıştır. Bugünkü camii ise Sultan Abdülaziz döneminde H. 1279 / 1862-1863 tarihinde inşa edilir. Beden duvarları kâgir, kubbesi ahşap olan yapının tek bir minaresi bulunmaktadır.

İmrahor Köşkü, XIX. yüzyıl sonları

Sadâbâd Sarayı, Anonim, 27 Ağustos 1886

Sultan Abdülaziz döneminde yaptırılmasına rağmen onun adıyla değil, *"Sadâbâd Camii"* adıyla anılmaktadır. Son dönemde onarılan bazı kasırlar ve günümüzdeki Sadâbâd yapıları hakkında *"Bir Zamanlar Kâğıthane"* adıyla bir kitap yayımlanmıştır. Ancak hiç şüphesiz Sedad Hakkı Eldem'in *"Sa'dabad"* adıyla yayımladığı araştırma bu konuda yazılmış en önemli çalışmadır.

14 Mayıs 2026 günü, bir dönemin Sadâbâd'ından günümüze ne kalmış diye düşünerek Kâğıthane'yi dolaştım.

Sadâbâd Camii, 14 Mayıs 2026

Cedvel-i Sîm üzerindeki Çağlayan, 14 Mayıs 2026

Sadâbâd'dan kalan duvar kalıntıları, 14 Mayıs 2026

Cedvel-i Sîm üzerindeki çağlayanların bir bölümü varlıklarını muhafaza ediyordu; fakat kapak taşları büyük oranda tahrip olmuştu. Sultan Abdülaziz döneminde yapılan saraydan geriye kalan iki giriş kapısı ile bir duvar parçası, anlamsız bir şekilde sözde restore ediliyordu. Geçmişte sıvalı olan duvar dokusu açığa çıkarılmış, derzleri elden geçiriliyordu. Doğrusu içim sızladı; derisi soyulmuş bir ceset görmüş gibi oldum. Kim böyle bir işin yapılmasını ister, anlamak zor. Bu konudaki karar vericilerin cehaletinin hayret verici bir düzeye ulaştığı anlaşılıyor. Bizim mimarimizde böyle bir duvar dokusu görülmez. Bir yapı ya akçe geçmez niteliğinde taş kaplamadır ya da sıvalıdır. Yükleniciye fazla ödeme yapmaktan başka bir amaca hizmet etmeyen bu tür onarımlara harcanan meblağ büyük boyutlara ulaşmakta. Bu tür onarımları gördükçe aklıma rahmetli Alev Alatlı'nın bir sözü geliyor: *"Yasal ama helal mi?"* Sadâbâd'dan geriye, cami dışında varlığını muhafaza eden doğru dürüst iki yapı kalmış. İlki, Sultan III. Ahmed döneminde yaptırılan iki yüzlü çeşmedir. H. 1135 / 1722-1723 tarihli çeşmenin kitabesini Vehbî yazmış. Son dönemde onarılan çeşme, bir dönemin yadigârı olarak koruma altına alınmış. Diğeri ise Sultan II. Mahmud'un top atışları yaptırması münasebetiyle dikilen H. 1227 / 1812-1813 tarihli nişan taşıdır. Çevresi yüksek panolarla kapatılan bu taşı görmek zor olsa da merak eden seyredebilir.

Sultan III. Ahmed Çeşmesi, 14 Mayıs 2026

BMW İ3

Tuğrul Katkak / *tugrulkatkak@gmail.com* BMW Arşivi

BMW, elektrikli dönüşüm sürecinde en kritik adımlarından birini atarak 3 Serisi'nin tamamen elektrikli versiyonu olan yeni i3 (2026) ile sahneye çıkıyor. Neue Klasse platformu üzerine inşa edilen bu model, markanın sadece yeni bir otomobil değil, yeni bir dönem başlattığının göstergesi. Tasarım dili, mevcut içten yanmalı 3 Serisi'nden belirgin şekilde ayrılıyor. Daha sade, daha modern ve daha aerodinamik hatlara sahip olan i3; 4.76 metrelik uzunluğu, 1.86 metrelik genişliği ve 1.48 metrelik yüksekliğiyle segmentinin tipik ölçülerini korurken, uzayan aks mesafesi sayesinde hem daha geniş bir iç hacim hem de daha stabil bir sürüş vadediyor. Boyut olarak Tesla Model 3, Polestar 2 ve yeni Mercedes-Benz CLA ile benzer konumda yer alırken, Volkswagen ID.7 gibi daha büyük modellere kıyasla bir miktar daha kompakt kalıyor. Kaputun altında ise BMW'nin altıncı nesil batarya teknolojisiyle desteklenen oldukça iddialı bir elektrikli güç ünitesi bulunuyor. Lansman versiyonu olan i3 50 xDrive, çift elektrik motoru sayesinde dört tekerlekten çekiş sunarken 469 beygir güç ve 645 Nm tork üretiyor. 108.7 kWh kapasiteli batarya ile WLTP verilerine göre 900 kilometreye yaklaşan (yaklaşık 559 mil) bir menzil hedeflenmiş. Bu değer, sınıfındaki birçok rakibin önüne geçmesini sağlıyor. 800 voltluk altyapı sayesinde 400 kW'a kadar hızlı şarj desteği sunan i3, ideal koşullarda 10 dakikada yaklaşık 300 kilometrelik menzil ekleyebiliyor. %10'dan %80'e şarj süresi ise yaklaşık 20 dakika. Günlük kullanımda daha yaygın olan 150 kW'lık hızlı şarj istasyonlarında bile 15 dakika gibi kısa bir sürede 150 kilometre civarında menzil kazanmak mümkün. Ayrıca arkadan itiş karakterini ön planda tutan sistem, ihtiyaç halinde ön motoru devreye alarak hem verimlilik hem de performans arasında dengeli bir yapı sunuyor. İç mekanda BMW, radikal sayılabilecek bir sadeleşme yoluna gitmiş. Fiziksel tuşların büyük ölçüde kaldırıldığı kabinde tüm kontroller merkezi ekran ve direksiyon üzerinden sağlanıyor.

En dikkat çekici yenilik ise "Panoramic Vision" adı verilen ve ön cam boyunca uzanan dijital bilgi ekranı. Sürücü, bu alanı kişiselleştirebiliyor ve sadece gerekli bilgileri gösteren sade bir mod da tercih edilebiliyor. Genişleyen aks mesafesi sayesinde arka koltuklar geleneksel 3 Serisi'ne kıyasla daha ferah. Özellikle diz mesafesi konusunda belirgin bir iyileşme söz konusu. Buna karşın arka koltukta ayak yerleşimi ve genişlik hâlâ sınıf ortalamasında kalıyor. Bagaj hacmi henüz açıklanmamış olsa da Tesla Model 3 ile benzer seviyede olması bekleniyor. Ancak hatchback formuna sahip Polestar 2 bu konuda kullanım kolaylığı açısından avantajını koruyor. Sürüş dinamikleri henüz tam olarak test edilmemiş olsa da teknik altyapı oldukça umut verici. Opsiyonel adaptif süspansiyon sistemi, farklı yol koşullarına göre sertlik ayarı yaparak konfor ve yol tutuş arasında denge kurmayı hedefliyor.

BMW'nin geleneksel sürüş karakterini koruyup koruyamayacağı ise en büyük soru işareti. Marka için bu modelin önemi oldukça büyük; çünkü i3 sadece bir elektrikli alternatif değil, doğrudan 3 Serisi'nin geleceği olarak konumlandırılıyor. Genel değerlendirme yapıldığında BMW i3 (2026), sunduğu menzil, şarj teknolojisi ve yeni nesil platformuyla segmentinde çıtayı ciddi şekilde yukarı taşıyor. Tasarımı herkesin beğenisini kazanmayabilir, ancak daha modern ve sade bir yaklaşım sunduğu açık. İç mekandaki teknolojik dönüşüm ve minimalizm, markanın geleceğe bakışını net şekilde ortaya koyuyor. Eğer sürüş karakteri de BMW'den beklendiği gibi olursa, i3 sadece Tesla Model 3 ve Polestar 2 için değil, genel olarak elektrikli D segmenti için yeni bir referans noktası haline gelebilir. Aksi halde, kağıt üzerindeki güçlü verilerine rağmen "iyi ama eksik" bir model olarak kalma ihtimali de göz ardı edilmemeli.

155 YAŞINDA, HÂLÂ ÖĞRENCİ YETİŞTİRİYOR!

TANBURİ CEMİL BEY

Mehmet Güntekin / *mehmetguntekin@gmail.com*

Türk musikisi tarihinin en büyük saz sanatkârlarından biri olan Cemil Bey'in ütopik hayalleri vardı: Okyanusun ortasındaki bir transatlantiğin bacalarına bağlayacağı düzenekten elde edeceği seslerle yapacağı müziği uçsuz bucaksız denizlere ve göklere dinletmek istiyordu. En önemli eseri diye nitelenen oğlu Mesud Cemil'in yakın arkadaşı ünlü şair Nâzım Hikmet ise *Sanatkârın Ölümü* başlıklı şiirinde Cemil'i *"Gökler geri alıyor yeryüzünden sesini"* mısraıyla değerlendirecekti.

Tanburi Cemil

Türk musikisi tarihinin en meşhur virtüozu ve bestekâr. 8 Mayıs 1871'de Mollagürani semtinde doğdu. Babası çeşitli kademelerdeki devlet görevleri yanında Tahran sefirliği görevinde de bulunan Tevfik Bey, annesi, Adile Sultan'ın Çerkes cariyelerinden Zihniyar Hanım'dır. Dedesi Mustafa Reşid Efendi de Sadrazam Hüsrev Paşa'nın kethüdasıydı. Henüz üç yaşındayken babasını kaybetti. Amcası Refik Bey'in himayesinde tamamladığı ilköğreniminin ardından, dönemin ortaokulu olan rüşdiyeye başladı. Musikisever bir aile çevresinde yetişti. Annesi Zihniyar Hanım, Adile Sultan Sarayı'nın kızlardan kurulu saz takımında lavta çalmıştı. Büyük ağabeyi Reşad Bey âşık sazı, küçük ağabeyi Ahmed Bey de tanbur çalıyordu. Küçük yaşta musikide 'harika çocuk' özellikleri sergiledi. Basit malzemelerden oyuncak çalgılar yaparak ilk musiki eğilimlerini gösterdi. 10 yaşında tanbura başladı.

Amcasının oğlu Mahmud Bey'e keman dersi veren Kemani Aleksan Efendi'den Hamparsum ve Batı notalarını öğrendi. Ayrıca, amcası Refik Bey'in kızlarına piyano dersleri veren öğretmenlerden genel musiki bilgileri yönünden yararlandı. Yenilik fikirleriyle yetişmiş tipik bir Tanzimat aydını olan amcası Refik Bey'in Horhor'daki konağı, küçük Cemil'i kültür yönünden de etkileyen bir ortam oldu; bu evde Fransızca öğrenmeye başladı.

Amcası Refik Bey, siyasi çalkantılar içinde zehirlenerek öldürüldüğünde 13 yaşında olan Cemil, sonraki dört yılı amcasının oğlu Mahmud Bey'in himayesinde geçirdi. Tanbur çalmadaki yeteneğini gören Mahmud Bey onu bir musiki toplantısında ünlü bestekâr Tanburi Ali Efendi'yle tanıştırdı. Ali Efendi, alışılmadık bir kıvraklıkla çaldığı tanburu dinleyince takdir ve teşvik ettiği Cemil'e, genel musiki bilgileri ve fasıl musikisiyle ilgili incelikler konusunda yararlı oldu.

Cemil'in gösterdiği olağanüstü musiki yeteneği kulaktan kulağa yayıldı ve 18 yaşına girdiğinde ünlü ve önde gelen bir tanburi olarak kabul edildi. 20 yaşına geldiğinde kemençe, lavta ve viyolonselde de üstün bir yetenek olduğunu gösterdi. Osmanlı Sarayı'na yakın çevrelerde tanbur ve kemençe dersleri verdi. İstanbul'un seçkin musiki meclislerinde sanatını sergiledi. Dönemin lisesi olan idadideki öğreniminden sonra bir yıl kadar, bugünkü adı Siyasal Bilgiler Fakültesi olan Mekteb-i Mülkiyede okudu. 19 yaşında Harbiye Nezaretinde kâtip olarak memuriyete başladı. 1901'de Saide Hanımla evlendi. Bu evlilikten ünlü musiki adamı Mesud Cemil doğdu.

Tanburi Cemil Bey'in Karısı Saide Hanım

30 yaşında ününün doruğuna ulaştı. II. Abdülhamid tarafından çağrıldığı sarayda tanbur, yaylı tanbur ve kemençe çaldı. Aslında Türk musikisinden hazzetmeyen padişahın, duyduğu memnuniyetle memuriyet görevini başkâtipliğe yükseltmesine ve İkinci Mecidi Nişanı'yla ödüllendirmesine rağmen, saray çevresinden daima uzak kalmayı tercih etti. 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanından sonra devlet kadrolarında yapılan tasfiye sırasında işten çıkarıldı. Dönemin padişahı V. Mehmed Reşad'ın Muzıka-yı Hümayun'a girme teklifini, protokol kurallarıyla bağdaşmayan mizacı sebebiyle kabul etmedi. Kendisinin ve ailesinin geleceği konusunda güvence vererek Kahire'ye götürmek üzere İstanbul'a özel yatını gönderen Mısır Hıdivi Abbas Hilmi Paşa'nın cazip davetini de reddetti. Cemil Bey, döneminin en belirgin özellikleri olan bohem ve romantik hayat tarzını temsil eden özgür yaratılışlı ve başına buyruk bir sanatçıydı. Memuriyetten çekildikten sonra yalnızca musikiyle uğraştı. Geçimini sağlamasında yüksek devlet görevlerinde bulunan dostlarının da yardımı oldu. Sanatına hayran olan dönemin önde gelen devlet adamlarından Yanyalı Ferik Mustafa Paşa, en büyük koruyucusuydu. 1909'da İstanbul Tepebaşı Tiyatrosunda mızraplı tanbur, yaylı tanbur ve kemençeyle verdiği konserler, İstanbul'da halka açık ilk çağdaş konserlerdi. Türk tiyatrosunun temel kurumu olan Darülbedayinin musiki bölümünde öğretmenlik yaptı. Ayrıca özel dersler verdi ve birçok öğrenci yetiştirdi. Tanburda Refik Fersan, Faize Ergin, halasının oğlu Tanburi Hikmet Bey, Kadı Fuad Efendi ve kemençede Fahire Fersan, öğrencilerinden birkaçıdır.

Tanburi Cemil Bey Öğrencisi Refik Fersan ve arkadaşı Musa Süreyya Bey ile.

1910-1914 arasında Alman Blumenthal kardeşlerin İstanbul temsilcisi oldukları Orfeon plak şirketi adına kovanlara ve plaklara taksimler ve saz eserleri doldurdu. Plakları, ustalığının günümüze canlı belgeler halinde ulaşmasını sağladı. Kendisinden sonraki saz sanatçıları onun musikisini plaklarını dinleyerek inceleme imkânına sahip oldular. Bu sebeple hocalık formasyonu hayatıyla sınırlı kalmadı ve ölümünden sonra da devam etti; yaşadığı ve ölümünden sonraki dönemlerin hemen bütün saz sanatçılarına hocalık etmiş sayılması bu sebepledir. Adının efsane haline gelmesinde ve etkisinin kalıcı olmasında, gramafonun yaşadığı devirde kazandığı yaygınlık etkili oldu.

Cemil Bey Tanburuyla

Bir Taksiminin Yayınlanmış Notasının Kapağı

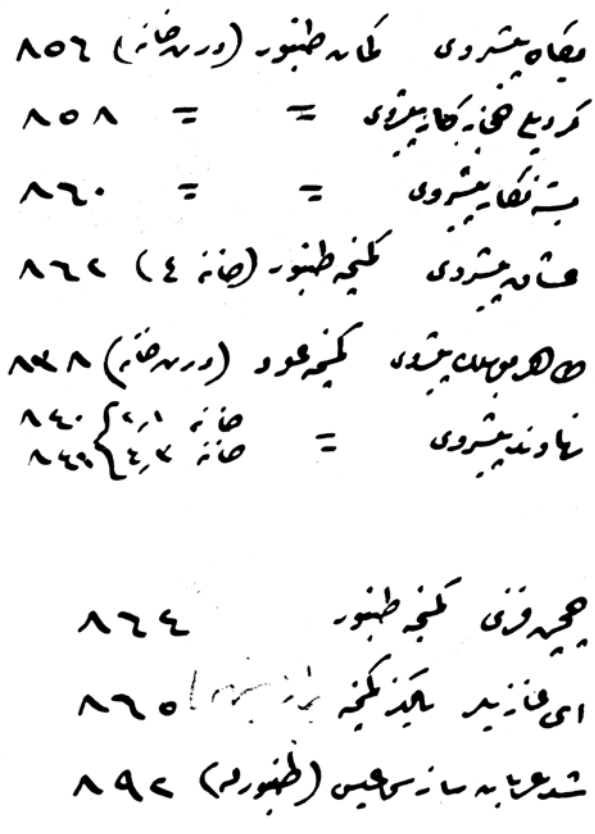

Tanburi Cemil Bey'in El Yazısı

Birinci Dünya Savaşı'nın ağır şartları, zaten zayıf bir bünyesi olan ve içki iptilâsı sebebiyle erken yaşta yıpranan Cemil Bey'in sağlığını iyice bozdu. O sırada iktidarda bulunan İttihad ve Terakki Fırkası yönetimi, verem teşhisi konan Cemil'i tedavi için İsviçre'ye göndermeye karar verdiyse de Cemil Bey İstanbul'dan ayrılmak istemedi ve 29 Temmuz 1916'da öldü.

Cemil Bey, Türk musikisi tarihinin en ünlü virtüozuydu. Türk musikisinin ana sazı olan tanburun yüzyıllara dayanan geleneksel icrasında devrim yaptı. Bol ve neredeyse kesintisiz mızrap vuruşları ve alışılmışın dışında bir sol el tekniğiyle sağladığı yer yer hırçın ve şaşırtıcı bir kıvraklığa tekabül eden bir tavrı oluşturdu, sergiledi ve en çok tercih edilen tarz haline getirdi. Az mızrap vuruşuyla bol enin elde etme esasına dayanan ve nispeten dingin bir müzikalitenin ifadesi olan eski tavrın farklı güzelliğini ortadan kaldırması gerçek bir kayıp olmuşsa da ortaya koyduğu varlık kaçınılmazdı ve erişilmesi güç bir icra zirvesi oluşturdu. Kemençe, lavta, rebab ve viyolonselde de büyük başarı gösterdi. Keman, ud ve kanun da çalabilir ama bu sazları sevmezdi. Çöğür, tar, bağlama, cura, divan sazı, Karadeniz kemençesi, bozuk ve zurna gibi halk sazlarını da çalabiliyordu.

Bestelediği saz eserleri, sözlü eserlerinden çok daha önemlidir. Türk musikisi disiplini içinden yetişmiş, ancak İstanbul'un çok renkli şehir yapısına ait folklorik dokuya ilgisiz kalmadığı gibi alabildiğine etkilenmiş, ilgi duyduğu batı musikisinden de bestekârlık altyapısında yararlanmıştır.

Türk musikisinin 19. yüzyılın sonlarında Hacı Ârif Bey'in sürükleyici müzik varlığıyla yaşadığı değişimin birçok özelliği Cemil Bey'in musikisinde ve üslubunda da görülür. Hacı Ârif Bey'in sözlü müzikte yaptığı köklü değişimi saz musikisinde gerçekleştiren Cemil Bey'di. Bu iki karizmatik isim, 19. yüzyılın son çeyreğinde kendine özgü bir "İstanbul Musikisi"nin ortaya çıkmasının en önde gelen iki lokomotifi olmuşlardı.

Musiki konularında İstanbul gazetelerine yazılar da yazan ve *Sabah* gazetesinde Rauf Yekta ile kalem tartışmalarına giren Cemil Bey'in makam seyirlerini gösterdiği nazari eseri Rehber-i Musiki iki kez basıldı. Başladığı musiki sözlüğü ile kemençe metodunu ise bitiremedi.

ANTİK KENTLER CENNETİ
DEMRE

İlknur Çilek / *ilknur.cilek.7@gmail.com* Demre Belediyesi

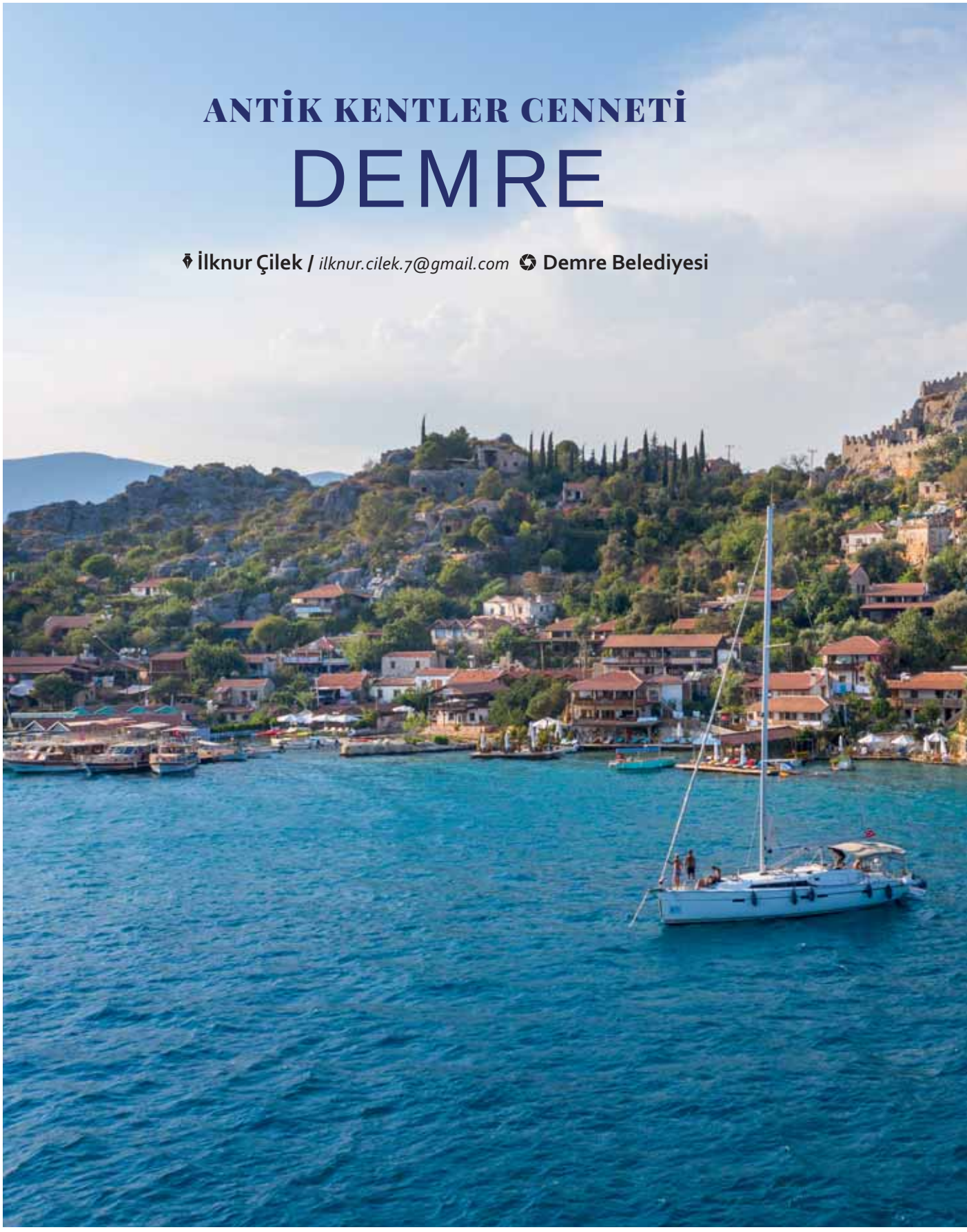

"Açılmak, kendimi aşmaktır arzum / İstemem bükülü kalayım hiçbir yerde" der Rilke *Dünyada Yapayalnız* şiirinde; ayrıca hemen bir iki mısra sonra ise *"arzum, uzun uzun ve yakından gördüğüm bir tasvir gibi betimlemektir kendimi"* diye devam eder. Kendimi satır aralarında bulmak, keşfetmek ya da bir başkası tarafından keşfedilmiş bir kendim olmak arzusunu koydum ben de Rilke'nin bu dileğinin yanına haddim olmayarak. Hatta dahası yapayalnız olarak ve yeryüzündeki bütün hisleri kalbime sığdırarak "hiçbir yerde bükülü kalmadan" dünyaya açılmak arzusunu da... Seyahat etmek de aslında bu arzunun bir neticesi değil midir? İnsanın kendisini, kendi sınırlarını aşabildiği; birbirinin ardından ve birbirlerini taklit ederek hayatı istila eden günlerin getirdiği tekdüzeliğin zincirlerini kırabildiği o özgür dünyanın ta kendisi... Bir kez daha ve taptaze bir heyecanla, bu özgür dünyanın yeni durağında sizlere eşlik etmek için sabırsız bi' şekilde karşınızdayım. Yeni durağımız 2025'te Cittaslow Birliğine katılan Türkiye'nin 28., dünyanın ise 307. yavaş yaşayan şehri Demre! Her zamanki gibi Cittaslow hareketini daha önce duymamış okurlarımız için klasik hatırlatmamızı yaparak başlayalım hemen.

Cittaslow nedir; nerede, ne zaman ve ne maksatla ortaya çıkmıştır?

Cittaslow veyahut diğer bir adıyla "yavaş yaşayan şehir" hareketini en özet haliyle, tarih ibresini 1999 yılına çevirdiğimizde karşımıza çıkan, kökleri İtalya'da filizlenmiş bir uyanış olarak tanımlayabiliriz. Gayesi ise giderek birbirinin kopyası olan şehirlere inat, hala değişmeden özgünlüğünü korumayı başarmış şehirleri koruma altına almak. Bu birliğe girmenin şartları nedir sorusunun cevabı da esasında yine amacın kendisinde saklı. Yani, tabiatıyla, kültürüyle, insanı ve yaşam koşullarıyla hızın karşısında sakinliği, geçtiği yeri darmaduman eden çağımızın yıkıcı değişimi karşısında ise özü koruyabilmek. İşte Demre de bütün bu özellikleriyle bugüne kadar bu birliğe katılan şehirlerin arasına rekor sayılabilecek bir puanla (75.40) girmeyi başarabilmiş.
Cittaslow faslını hallettiysek şayet artık yavaş yavaş bu güzel şehri tanımaya başlayabiliriz. Elbette bu şirin şehri tanımaya öncelikle tarihinden başlıyoruz.

Tarih Boyunca Demre

Bilirsiniz İstanbul için taşı toprağı altın derler. Hoş, bu tanımın yapılış amacı daha çok duygusal meselelere dayanır ama yine de konuyla ilgili yeni bir teklif sunmak isterim. Ben bu tanımın sınırlarının biraz daha hatta birazdan daha fazla olarak "Türkiye'nin taşı toprağı altın" şeklinde genişletilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bu güzide ülkenin hangi şehrine giderseniz gidin altından derin bir tarih ve kültür fışkırır. İnsanı kendine hayran bırakan tabiatından söz etmiyorum bile. Dolayısıyla Demre'nin tarihinin de bizi bu anlamda sükût-u hayale uğratmayacağından emin olabilirsiniz. Nitekim şehrin tarihinin içine iyice girdiğinizde Demre ya da o dönemki ismiyle Myra; sizi çoktan antik döneme, MÖ 5. Yüzyıla, ışınlamıştır bile. Burası az evvel de söylediğim gibi MÖ 5. yüzyılda Likya'nın en önemli şehirlerinden biri olarak varlık gösterir. Roma egemenliği döneminde ise adeta serpilip büyür ve oldukça zengin bir liman şehri haline gelir.

Noel Baba Kilisesi

Kale

Dahası, Bizans dönemine gelindiğinde imparatorluğun idari ve dini merkezi yine burası olmuştur. Ayrıca eski adıyla Myra ülkemizdeki pek çok şehir gibi farklı uygarlıklara ev sahipliği yapmasıyla da adeta bir kültür mozaiğidir. Söz gelimi IV. yy başında St. Nicholaus'un burada psikoposluk yapması, bu bölgenin Hristiyanlık dünyasının ilgisini çekmesine sebep olur. Bundan mülhem her yıl 6 Aralık'ta gerçekleşen Noel Baba etkinliklerinin ev sahibi olur. Osmanlı İmparatorluğu döneminde ise 1904 yılında Eynihal ismini alarak köy statüsü kazanır. Biraz daha yakın tarihe, Cumhuriyet devrine, doğru geldiğimizde 1987 yılında dört köyden oluşan Kale isimli bir ilçeye dönüştüğünü görürüz. 2005 yılında ise ismi bugün bildiğimiz şekliyle Demre olur. Şimdi gelelim Türkiye'nin güney sahilinde, Antalya Körfezi'nin batısında yer alan Demre'yi ziyaret ederken nereleri görmeliyiz sorunun cevabına. Ancak öncesinde küçük bir hatırlatma yapmak isterim. Demre, tarihi ve tabii yerler açısından oldukça zengin bir belde ve bu durakların bazıları arasındaki mesafe biraz fazla. Hal böyle olunca bu durum pek tabii olarak gezginler için göz korkutucu olabilir. Ama unutmayınız ki "yaşamak cesaret ister." Ancak kabuğunu kırmaya cesaret edenler yaşam serüvenine atılabilir. O yüzden vakit, gözünüz ne kadar korkarsa korksun bismillah deyip yola çıkma vaktidir. Şimdi bu yolculukta göreceğimiz yerlerden, Simena Antik Kenti'ne gidelim beraber.

Antik Kentler Cenneti Demre Simena Antik Kenti

Adı ilk kez MS 1. yüzyılda anılsa da Likya yazısıyla yazılan kitabe ve bulunan bir gümüş sikke sayesinde aslında anlıyoruz ki bu antik kentin tarihi, MÖ. 4. yüzyıla kadar uzanır. Bu kadar köklü bir tarihinin olmasının yanında Simena Antik Kenti, insanın tüylerini diken diken edecek kadar hayret verici ve büyüleyici bir yer. Yüzyıllar boyunca sayısız insana yurt olduğunu bilmek ve eski çağlardaki yaşamı hayal etmek bile etkileyici olması için yeterliyken kıyıda su içinde yüzen merdivenleri, Likya tipi lahitleri, mendirek ve antik kent kalıntıları, kısa süreliğine de olsa sizi bu dünyadan alıp başka âlemlere götürüyor. Bu gezinti, Simena ile bir olmanın yollarından biridir belki de ya da şehrin, kimler geldi geçti bak da gör ve geçiciliğini anla deme şeklidir, kim bilir... Simena Antik Kent'i, önceleri Likya birliğinin bir parçası iken, Roma İmparatorluğu'na katılmasının ardından bağımsız bir kent haline gelmiş. Bugün denizden ulaşılabildiği gibi karadan da ulaşılabilen bu saklı cennete geldiğinizde dikkatinizi çekecek ilk şeylerden biri ise, Simena'nın stratejik önemini simgeleyen kalesi olur. Ayrıca MÖ 79 yılında yapıldığı tahmin edilen Roma hamam kompleksinin kalıntıları da ziyaretçileri karşılama vazifesinde kaleye eşlik etmekte. Artık yavaş yavaş Simena'ya veda ederken, Antik kent cenneti olan Demre'de sırasını bekleyen bir başkasına, Myra Antik Kenti'ne doğru yola çıkma vakti.

Myra Antik Kenti

Myra Antik Kenti'nin tarihi başta belirttiğim gibi çok eskilere dayanır. MÖ 5. yüzyılda kök salmaya başlayan bu şehir verimli toprakları ve deniz ticareti sayesinde Likya ittifakının altı büyük kentinden biri haline gelmiş. Hatta öyle zengin olmuş ki kendi adına sikke bile bastırmış. Bu özellikleri sayesinde olsa gerek o dönemde "en parlak şehir" unvanını da alarak kendisini diğer şehirlerden ayırmayı başarmış.

Myra Antik Tiyatro

Günümüzde ise Myra Antik Kenti, Likya Dönemi'nden kalan kaya mezarları, Bizans Dönemi'nden kalan Aziz Nikolas Kilisesi ve Roma Dönemi'nden kalma görkemli antik tiyatrosuyla sadece zamanın izini değil farklı uygarlıkların varlığını da bir nişane gibi muhafaza etmesiyle öne çıkıyor.

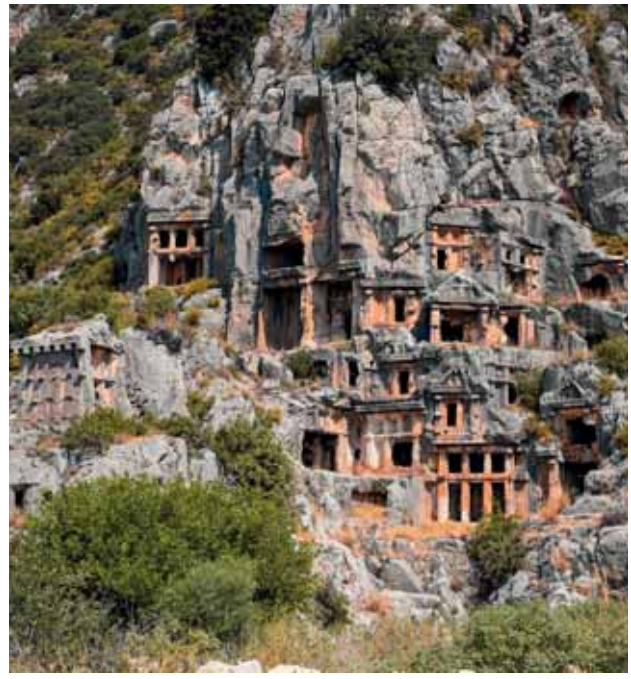

Myra Kaya Mezarları

Dikkat çeken bir başka önemli özelliği daha vardır ki o da dünya genelinde Noel Baba olarak bilinen Aziz Nikolas'ın MS 4. yüzyılda şehrin psikoposluğunu yapmasıdır.

Şimdi sıra tabiri caizse Myra Antik Kenti'ni Myra Antik Kenti yapan, şehrin dış mahallesi ve liman kenti olarak kullanılan Andriake Antik Kenti'ni görmekte.

Noel Baba Kilisesi

Andriake Antik Kenti

Andriake Antik Kenti

Günümüzdeki adı Çayağzı olan Andriake, kendi döneminde Likya'nın en önemli limanlarından biriymiş. İsminin tarihin sayfalarına yazılması ise MÖ 197 yılında Seleukos Hanedanı Kralı III. Antiokhos ile olmuş. Ayrıca, deniz ticaretindeki önemi sebebiyle olsa gerek o dönemde üzerinde çeşitli imar faaliyetleri de yapılmış. Peki biz bugün, Likya yolu parkurunda kalan bu antik kente geldiğimizde nereleri görelim diye soracak olursanız, hamam kalıntıları ile Likya Uygarlıkları Müzesini görmenizi tavsiye edebilirim. Ayrıca burası yürüyüş ve kamp yapmak için de oldukça müsait. Bu kadar antik kent yeter biraz da doğasından, plajından bahset bize diyecekler içinse antik kentin çok yakınında bulunan Demre Kuş Cenneti'ni hemen seyahat listesine eklemenizi öneririm.

Demre Kuş Cenneti

Andriake Antik Kenti'ne de oldukça yakın bir mesafede bulunan Demre Kuş Cenneti göz kamaştıran tabiatıyla özellikle doğa tutkunları ve kuş gözlemcileri için adeta eşsiz bir cennet. Öğrendiğime göre, 149 farklı kuş türüne yuva olan bu sulak alan, güzelliğinin ötesinde Türkiye'nin önemli kuş gözlem noktalarından biriymiş. Dolayısıyla da yılın her döneminde farklı kuş türlerine ev sahipliği yapan ismiyle müsemma bu kuş cennetinde flamingolardan karabataklara, yaban ördeklerinden Mekke kuşlarına, balıkçıllardan martılara kadar pek çok kuş türüyle karşılaşmak mümkün. Burayı listesine ekleyecekler için küçük bir hatırlatma, Demre Kuş Cenneti'ni gezmek için en güzel zamanlar, genellikle havanın serin ve kuş çeşitliliğinin fazla olduğu ilkbahar ve sonbahar ayları imiş. Ayrıca kuşlara ve doğaya gerçekten meraklı gezginler için dürbün ve fotoğraf makinesi alınması yönündeki önerilerimi de bir dipnot olarak buraya bırakıyorum.

Şimdi gelelim bir başka doğa harikası olan Beymelek Lagünü'ne.

Beymelek

Beymelek Lagünü

Beymelek Lagünü sadece Demre'nin değil, aynı zamanda Türkiye'nin de en muhteşem tabii güzelliklerinden biri. Akdeniz kıyılarının Türkiye'deki sayılı doğa harikalarından biri olan bu Lagün, Demre ve Finike'nin arasında bir tablo gibi uzanır. 40 kilometrekarelik bir havzanın can sularını bağrında toplayan bu yer; nehirlerin tazeliği ile denizin tuzunun harmanlandığı, her köşesinde yaşamın fışkırdığı özgün bir buluşma noktasıdır. Öyle ki bu tatlı sularla denizin vuslatından eşsiz bir biyolojik zenginliğin görüldüğü müstesna bir kıyı ekosistemi doğar. Yüzyılların mirası olan dalyan balıkçılığının hala nefes aldığı bu durgun sularda, yaşam adeta gümüş pullu bir şölene dönüşür. Bilimsel kayıtların ötesinde, lagün; kefalden çipuraya, sargostan mırmıra kadar 17 farklı balık türüne güvenli bir yuva sunar. Sadece suların derinlikleri değil; kıyılarda arz-ı endam eden mavi yengeçler, karidesler ve gökyüzünü şenlendiren 14 farklı kuş türü de bu ekosistemin zarif birer parçasıdır. Bu doğa harikası Lagün'ü arkamızda bırakırken yüzümüzü Demre'nin cennet köşelerinden olan Kekova Adasına çevirmeye ne dersiniz?

Beymelek

Kekova adası

Theimussa Antik Kenti

Kekova Adası

"Bu dünyada cennet varsa o da Antalya'dan Fethiye'ye kadar olan Akdeniz kıyılarıdır. Ama rivayet odur ki o cennet Kekova'dır."
Falih Rıfkı Atay

Demre sahilinin açıklarında nazlı bir gelin gibi süzülen Kekova Adası, şu an olmasa da Likya döneminde yerleşim yeri olarak kullanılmış. Dolayısıyla insanın var olduğu her yerde olduğu gibi burada da tiyatrolar, agoralar, nekropoller ve kiliseler gibi hayata dair pek çok emareye rastlamak mümkün. Ne var ki MS 2. yüzyılda gerçekleşen bir depremle sular altında kalarak o meşhur "Batık Şehir" kimliğine bürünmüş. Bu haliyle daha masalsı ve mistik bir hal alan adanın, doğa ve tarihin iç içe geçtiği bir şaheser gibi Demre'nin kalbinde yüzdüğünü söylemek abartı olmayacaktır diye düşünüyorum. Her şey çok iyi ama biz bu adaya nasıl ulaşacağız?" diye merak ediyorsanız, cevap çok basit: Demre'den kalkan günübirlik tekne turlarıyla Kekova'nın tadını zahmetsizce çıkarabilirsiniz. Ayrıca bu turlarda; sayısız özelliğiyle büyüleyen ve BM Dünya Turizm Örgütü tarafından "En İyi Turizm Köyü 2025" ödülüne layık görülen bu özel ada bütün doğallığıyla sizi bekliyor olacak. Kekova Ada'sı misafirlerine cam-göbeği rengindeki deniziyle görsel şölen sunarken, antik evlere ait kalıntıları ve mezarlarıyla gelenleri geçmişe götürür. Bölgede bulunan Tersane Koyu ve burada bulunan Bizans Kilisesi kalıntısı ile Korsan Mağarası görülmeye değer yerler arasındadır.

Adayı ziyaret etmek, yüzyıllar öncesine ait bir hayata suların muhafazasında şahitlik etmek gibi... Bazen tek bir ağaç bile hiç bilmediğiniz duygularla tanışmaya vesile olurken, böylesine bir şaheserin iz bırakmaması hiç mümkün mü? Benzer duyguları İspanya seyahatimde de hissetmiştim. Şehirlerarası yolculuk yaparken yol kenarında gördüğüm zeytin ağaçları, mimari eserlerden daha çok tesir etmişti kalbime. O zamanlar hissettiklerimi anlamlandıramasam da bugün, bunun Allah'ın yarattıklarına tanıklık etmekten doğan hisler olduğunu ancak yeni idrak edebiliyorum. Çünkü Cibran'ın dediği gibi sahiden de *"karmaşık şeylerin peşinde koşup dururken, tarlalara bakmanın Tanrı'yı anlamak için fazlasıyla yeterli olduğunu unutuyoruz."*

Hislerimi bir kenara koyup Demre'ye dönmem gerekirse gezilmesi görülmesi gereken çok fazla plaj, koy ve tabii güzelliğe sahip bir şehir olduğunu söyleyebilirim. Ayrı ayrı başlıklar altında detaylandıramadığım Sülüklü, Çağıllı, Taşdibi Plajı gibi sayısız güzelliğiyle bu şehri daha fazla anlamak ve keşfetmek biraz da siz okurlarımıza düşüyor. Çünkü bana ayrılan sayfaların çoktan sonuna gelmiş bulunuyorum.
Hülasa bu harikalar diyarına ve de sayfanın sonuna kadar gelebilmeyi başarmış bütün okurlara, yeni keşifler ve yeni yazılarda görüşmek dileklerimle veda ediyorum. Yaşamak cesaretini gösterebilen ve de göstermek için gayret eden herkese sevgilerimle. Hoşça kalınız...

FIA GENEL KURULU TAŞKENT'TE TOPLANDI

Burcu Çetinkaya / *bbcetinkaya@gmail.com* *FIA Arşivi*

Orta Asya'nın kalbinde, Taşkent'te geçen bu ziyaret, daha ilk andan itibaren sıradan bir uluslararası toplantının ötesinde olduğunu hissettirdi. Şehrin geniş bulvarları, tarih ile modern yaşamın iç içe geçtiği dokusu ve her köşede hissedilen kültürel derinlik, bizi yalnızca bir Genel Kurul'a değil; aynı zamanda geçmiş ile geleceğin kesiştiği bir hikâyeye davet ediyordu. Türkiye ile paylaşılan ortak tarihsel ve kültürel bağlar ise bu deneyimi daha ilk andan itibaren samimi, tanıdık ve özel kıldı.

Fédération Internationale de l'Automobile (FIA) Genel Kurulu da tam olarak bu çok katmanlı ruhu yansıtan bir buluşmaydı. 2025 yılının son ayında dünyanın dört bir yanından gelen temsilciler; farklı diller, farklı öncelikler ve farklı deneyimlerle bir araya gelmiş, ancak ortak bir vizyon etrafında birleşmişti: mobilitenin geleceğini daha güvenli, daha sürdürülebilir ve daha kapsayıcı hale getirmek. Bu yılki buluşma, klasik genel kurul oturumlarının ötesine geçerek oldukça renkli ve dinamik bir programa dönüştü.

Birçok farklı atölye, interaktif oturum ve tematik buluşma ile katılımcılar yalnızca dinleyen değil, aynı zamanda katkı sunan aktörler haline geldi. Mobilite alanındaki küresel gelişmeler, yeni teknolojiler, sürdürülebilir ulaşım çözümleri ve farklı kulüplerin öncülük ettiği yenilikçi projeler bu oturumlarda kapsamlı şekilde ele alındı. Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu olarak biz de bu tartışmaların aktif bir parçası olurken, kendi çalışmalarımızı nasıl daha ileriye taşıyabileceğimize dair önemli kazanımlar elde ettik. Taşkent'ten ayrılırken yanımızda yalnızca izlenimler değil; aynı zamanda ilham veren fikirler, geliştirilebilir projeler, yeni iş birlikleri ve kurumumuza taşıyabileceğimiz somut yenilikler vardı. Bu anlamda ziyaret, yalnızca bir katılım değil, aynı zamanda güçlü bir öğrenme ve dönüşüm süreciydi. Ziyaretin ilham verici anlarından biri ise FIA Girls on Track programının Taşkent ayağı oldu.

Uluslararası ölçekte yürütülen bu anlamlı program, Özbekistan Spor Bakanı'nın ve FIA Başkanı Mohammed Ben Sulayem'in de katılımıyla daha da güçlü bir etki yarattı. Başkanlığını yaptığım FIA Uluslararası Motorsporları Kadınlar Komisyonu'nu ve Türkiye'mizi de temsil etmek ve bu etkinliğe ev sahipliği yapmak özel bir anıydı. Programın sonunda gerçekleştirilen Genel Kurul oylaması ise tüm bu yoğun ve ilham verici sürecin en kritik anlarından biriydi. Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Başkanımız Sayın Bülent Katkak'ın da iştirak ettiği oylamada, Mohammed Ben Sulayem bir kez daha FIA Başkanı olarak seçildi.

Ben Sulayem'in yeniden seçilmesi, yalnızca bir görev devamlılığı değil; aynı zamanda son yıllarda ortaya koyduğu liderliğin güçlü bir teyidi niteliğindeydi. 2021'den bu yana FIA'da gerçekleştirilen kurumsal dönüşüm, yönetişim yapısının güçlendirilmesi, mali disiplinin sağlanması ve şeffaflık standartlarının yükseltilmesi gibi önemli adımlar, federasyonun bugün çok daha sağlam bir zemine oturmasını sağladı.

Özellikle mali açıdan sağlanan iyileşme ve sürdürülebilir büyüme, FIA'nın küresel projelere daha fazla yatırım yapabilmesine imkân tanırken; mobilite, sürdürülebilirlik ve yol güvenliği alanlarında daha etkin ve kapsayıcı bir rol üstlenmesine de zemin hazırladı. Kendisiyle yeniden bir araya gelmek ve bu sürece doğrudan tanıklık etmek, hem profesyonel hem de kişisel açıdan bu ziyaretin en anlamlı anlarından biriydi.

TURİNG'DE KÜLTÜR SANAT

Nurbanu Misirli / *nurbanu.misirli@gmail.com*

Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, köklü mirasından aldığı güçle kıştan bahara uzanan kültür-sanat sezonunu dopdolu bir seçkiyle tamamladı. Son altı aya dönüp baktığımızda; düşünce ufkumuzu genişleten konferanslar, edebiyatın kalbine yolculuk yapan yazar buluşmaları ve gençliğin enerjisini taşıyan sunumlar dikkat çekiyor. Sadece salonlarla sınırlı kalmayan bu yolculuk; İstanbul'un kadim güzergâhlarındaki kültür yürüyüşleri, etkileyici film gösterimleri ve büyüleyici konserlerle sanatı hayatın tam merkezine taşıdı.

Aralık takvimi, İstanbul'un görkemli geçmişine bir seyahatle açıldı; 1 Aralık'ta Yıldız Sarayı Müzesi'ne konuk olan öğrenciler, 4 Aralık'ta ise Boğaz'ın tarihî mücevherleri Beylerbeyi Sarayı ve Küçüksu Kasrı'nı keşfetme ayrıcalığı yaşadı. Kurumun genç yeteneklere açtığı kapıdan bu kez notalar süzüldü: 3 Aralık'ta düzenlenen "Turing'de Meşk - Birlikte Söyleyelim" etkinliği, Haliç Üniversitesi Türk Müziği Bölümündeki öğrencimiz Yusuf İslam Karabulut'un performansıyla hafızalarda yer eden, samimi bir müzik ziyafetine dönüştü.

6 Aralık günü Turing, tarihten sinemaya uzanan çok sesli bir programa ev sahipliği yaptı; Koç Üniversitesi Tarih Bölümünde doktora yapan Muratcan Zorcu, Osmanlı'da Türkçe basının doğuşuna dair derinlikli mezun sunumunu paylaşırken; Dr. Hakan Erdem Osmanlı modernleşmesinin evrelerine, Prof. Dr. Lütfi Şeyban ise İspanya'da yaşayan Endülüs mirasına ışık tuttu. Akademik birikimin sinemayla harmanlandığı günün kapanışını ise, zihnin gizemli labirentlerinde yolculuğa çıkaran "Akıl Oyunları" filmi yaptı.

Gençlerimiz 9 ve 11 Aralık tarihlerinde Arter'de çağdaş formların izini sürerken, 10 Aralık akşamı Bekir Ünlüataer yönetimindeki Cumhurbaşkanlığı Klasik Türk Müziği Topluluğu (C.K.T.M.K.)'nun icra ettiği Kürdilihicazkâr Faslı ile gönüller huzur buldu. Bu müzikal yolculuk 12 Aralık'ta, Haliç Üniversitesi Konservatuvar Müdürü Prof. Dr. Murat Salim Tokaç'ın sanat hayatının 45. yılına özel Atlas Sineması'nda düzenlenen "Nefesin Sırrı Mızrabın Sadası" konseriyle taçlanırken; öğrencilerimiz mızrabın ve nefesin asırlık dostluğuna yerinde tanıklık etti.

İ.Ü., Hukuk Fakültesinde görev yapan mezun öğrencimiz Dr. Eren Solmaz'ın, 13 Aralık'taki hukuk dünyasının etik ve ahlaki pusulasını irdeleyen sunumunun ardından; Doç. Dr. Atalay Bahar, "Sanal Suçlar Gerçek Bedeller" başlığı altında dijital dünyanın karanlık yüzünü tüm çıplaklığıyla masaya yatırdı. "Bir Yazar Bir Kitap" programında Prof. Dr. Fatih Durgun, modern Avrupa'nın tarihsel evrimine dair ezber bozan bir söyleşiye imza attı; zihinleri tazeleyen günün kapanışında ise, dostluk ve yalnızlık temalarını iliklere kadar hissettiren "Fareler ve İnsanlar" filmi vardı.

14 Aralık'ta Mustafa Arı'nın liderliğinde Taksim'den Tünel'e doğru adımlanan İstiklal Caddesi, her köşe başında saklı kalan hikâyeleriyle yeniden keşfedilirken; bu rota 16 Aralık'ta yerini Harbiye Askerî Müze'nin stratejik ve vakur atmosferine bıraktı. Şehrin bu tarihsel dokusuna 17 Aralık akşamı İstanbul Devlet Türk Müziği Topluluğu (İ.D.T.M.T.)'nun "Nağmekâr" konseri eşlik etti; solistler Alper Ayorak ve Güzin Değişmez, sundukları ustalıklı yorumlarla köklü ezgileri günümüze taşıdılar. Takvimler 18 Aralık'ı gösterdiğinde ise rotanın son durağı olan İstanbul Deniz Müzesi, donanma tarihimizin sularında derinlikli bir yolculuğun kapılarını araladı.

TÜBİTAK'ta Yüksek Mühendis görevindeki mezun öğrencimiz Cabir Kaplan'ın ARGE süreçleri ile akademik dünya arasındaki köprüleri mercek altına aldığı sunum, 20 Aralık programının teknik derinliğini belirlerken; Büyükelçi Prof. Dr. Volkan Bozkır, "Hayata Dair Konuşmalar" vesilesiyle engin diplomasi tecrübesini katılımcılara aktardı. Aynı gün, İstanbul Ticaret Odası Meclis Başkanı Dr. Erhan Erken'in şehrin kültürel genetiğini dünden yarına takip eden konferansı zihinlerde yeni pencereler açtı; dahi bir matematikçinin azmini işleyen "Sonsuzluk Teorisi" filmi ise bu yoğun düşünsel mesainin finalini üstlendi.

Sanat tarihçisi Yasin Saygılı eşliğinde gezilen İstanbul Arkeoloji Müzesi, 21 Aralık'ta ziyaretçilerini insanlık tarihinin somut belgeleriyle yüzleştirirken; bu kadim rotayı 22 Aralık'ta bilim tarihçisi Mehmet Feyzi Çetinkaya'nın rehberliğinde keşfedilen İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesi takip etti. Kültürel birikimin notalarla harmanlandığı 24 Aralık akşamı, İstanbul Devlet Türk Müziği Araştırma ve Uygulama Topluluğu (İ.D.T.M.A.U.T.) "Balkan Esintileri" temalı Meşk Akşamı ile coğrafyamızın hüzünlü ve neşeli tınılarını sahneye taşıdı. Haftanın son keşif durağı olan 25 Aralık ise, Türkiye'nin ilk özel müzesi unvanını taşıyan Sadberk Hanım Müzesi'nin seçkin koleksiyonuna ayrıldı.

Medeniyet Üniversitesinde araştırma görevlisi olarak görev yapan mezun öğrencimiz Çağatay Bayar'ın egemenlik kavramının mali boyutlarını ve kamu bütçesinin hukuki arka planını irdelediği sunum, 27 Aralık etkinliklerinin akademik zeminini oluştururken; Yeşilay Başkanı, klinik psikolog Doç. Dr. Mehmet Dinç, "M'lerin İzinde Karakter İnşa Etmek" başlığıyla bireysel gelişimin şifrelerini katılımcılarla paylaştı. Prof. Dr. İsmail Coşkun'un sosyolojik bir derinlikle ele aldığı uygarlık tarihi perspektifi, toplumsal hafızanın evrelerini gözler önüne serdi; düşüncenin yasaklandığı distopik bir evreni betimleyen "Fahrenheit 451" filmi, bu zengin fikir mesaisini sarsıcı bir finalle noktaladı.

Farklı disiplinlerden gelen 193 öğrencimiz, 3 Ocak itibarıyla güz dönemi atölyelerine, yeni ilgi alanlarını keşfetmenin verdiği heyecanla iştirak ettiler. TTOK Başkan Vekilimiz Prof. Dr. Ahmet Emre Bilgili "Yetenek Eğitimi ve Yönetimi", Yönetim Kurulu Üyemiz ve MSÜ Deniz Harp Okulu Dekanı Prof. Dr. Cemalettin Şahin "Dere Tepe İstanbul", Dr. Arif Nihat Dursun "Devlet Kavramı ve Kurumu Üzerine Düşünce", Serdar Yıldırım "Zihin Yoran Meseleler", Doç. Dr. İsa Yılmaz "Finansal Okuryazarlık", Dr. Salih Ünüvar "Edebiyat, Tarih ve Toplum", Mehmet Çelikyay "Diksiyon", Ramazan Serhat Arslan "Editörlük", Ebubekir Al "Osmanlıca", Mustafa Arı "Kitap Okuma" atölyelerinde 7 hafta ders verdi.

Yeni yılın ilk programı 3 Ocak'ta, araştırmacı Enes Koru'nun Türkiye'deki toplumsal dönüşümün kodlarını çözümlediği mezun sunumuyla başlarken; ekonomi dünyasının nabzı, Üzeyir Doğan'ın yeni yıla dair finansal beklentileri ve stratejileri aktardığı konferansıyla tutuldu. "Hayata Dair Konuşmalar" kürsüsünde akademik birikimi ve kalemiyle tanınan Prof. Dr. Mehmet Maksudoğlu tecrübelerini katılımcılara aktarırken; tarihin akışını değiştiren dahi bir zihnin mücadelesini anlatan "Enigma" filmi, günün biriken heyecanını etkileyici bir atmosferle noktaladı. Takvimler 7 Ocak'ı gösterdiğinde, Bekir Ünlüataer yönetimindeki C.K.T.M.K., "Nihavend Faslı" ile dinleyicileri musiki dolu bir yolculuğa çıkardı; gecede, Hacı Ârif Bey'den Yesârî Âsım Arsoy'a uzanan kıymetli bestekârların mirası, hafızalarda iz bırakan eserler eşliğinde yeniden hayat buldu.

Eğitim danışmanı Yonca Arslan'ın "Piktografya ve Çin" başlığı altında yazı kültürünün kadim kökenlerini irdelediği mezun sunumu, 10 Ocak 2026 programının ilk durağı olurken; Prof. Dr. M. Fatih Andı, din ve dil arasındaki sarsılmaz bağı akademik bir perspektifle çözümledi. Dr. Bülent Katkak'ın öğrencilerle doğrudan iletişim kurduğu "Yönetim Dinlemede" oturumu verimli bir diyalog zemini oluştururken; sinema tarihinin köşe taşlarından biri kabul edilen "Yurttaş Kane" filmi, bu zengin içerikli günün finalinde izleyicileri derin bir sorgulamayla baş başa bıraktı.

Sait Berker Seymenoğlu ve Elif İnce Ceyhan'ın solistliğinde 14 Ocak'ta İ.D.T.M.T.'nin usta icrasıyla notalara dökülen "Nağmekâr" konserinde; *"Leblerinde kıvrılan bir goncanın al rengi var"* ve *"Gam çekme güzel n'olsa bahârın sonu yazdır"* gibi klasikleşmiş eserler dinleyicilere musiki dolu anlar yaşattı.

Sipariş Yönetimi Uzmanı mezunumuz Emirhan Güleryüz'ün, "Kıtlık - Çok Aza Sahip Olmanın Başka Anlamları" başlıklı sunumuyla yokluk kavramına farklı bir pencereden baktığı 17 Ocak etkinlikleri; Prof. Dr. Enes Bayraklı'nın küresel dengeleri irdeleyen "Uluslararası Sistemin Dönüşümü" konferansıyla devam etti. Prof. Dr. Cengiz Çakmak'ın "Batı ve Türk Aydını: Kaybedilmiş İmparatorluğun Melankolisi" üzerinden entelektüel bir hafıza tazelemesi sunduğu oturum, katılımcıları derin bir tefekküre davet ederken; günün duygusal kapanışı, umudun simgesi haline gelen "Şahane Hayat" filmiyle mühürlendi.

Murat Irkılata ve İrem Şamlı Seymenoğlu'nun solistliğinde İ.D.T.M.A.U.T.'nin 21 Ocak'taki "Meşk Akşamı" konseri, "*Bezm-i mey'de dün gece peymâne gibi döndüm / Cânımın etrafında pervâne gibi döndüm"* mısralarının süzüldüğü eserlerle dinleyicilerin gönül teline dokundu.

Mimar Furkan Sağdıç'ın "Akdeniz Mimarlığında Saray Yapıları" üzerine gerçekleştirdiği ufuk açıcı mezun sunumuyla başlayan 24 Ocak programları; Prof. Dr. Enes Eryarsoy'un bilimden mühendisliğe geçişi simgeleyen çarpıcı konferansı ve Prof. Dr. İsmail Coşkun'un medeniyetin köşe taşlarını ele aldığı "Uygarlık Tarihi" dersiyle entelektüel derinliğini sürdürdü. Günün kapanışı, hayata saf bir sevgiyle tutunan bir zihnin tarihe tanıklık ettiği "Forrest Gump" filmiyle yapıldı.

Genç solist Yusuf İslam Karabulut'un eşliğinde 28 Ocak'ta düzenlenen "Turing'de Meşk – Birlikte Söyleyelim" etkinliğiyle musiki dolu bir akşam geride bırakıldı. 31 Ocak günü ise Dr. Zeynep Çelik'in "Ekran Bağımlılığı" sunumuyla başlarken; Prof. Dr. Enis Doko "Yapay Zekâ Bilgelik Sahibi Olabilir mi?" sorusunu felsefi bir boyutta tartıştı. Dr. Mehmet Ali Doğan'ın "Anadolu'da Misyonerlik Faaliyetleri" konferansıyla zenginleşen gün, bir havalimanında mahsur kalan adamın dokunaklı hikâyesini anlatan "The Terminal" filmiyle noktalandı.

4 Şubat akşamı Bekir Ünlüataer yönetimindeki C.K.T.M.K., "Hüzzam Faslı" ile sanatseverleri derin bir musiki iklimine taşırken; 7 Şubat programı, ekonomi muhabiri Rıfat Fırat'ın kriz anlarındaki medya stratejilerini irdelediği mezun sunumuyla başladı. "Hayata Dair Konuşmalar" kuşağında ise kültür turizminin duayen ismi Faruk Pekin ve sanat yolculuğunda 45 yılı geride bırakan Prof. Dr. Murat Salim Tokaç tecrübelerini paylaştı. Günün kapanışı ise sadece sol ayağını kullanarak hayata meydan okuyan bir ressamın azmini anlatan "Sol Ayağım" filmiyle izleyicilerin dimağında derin bir iz bıraktı.

İ.D.T.M.A.U.T.'nin "Bayatiaraban İncesaz Faslı" ile geleneksel meşki notalara döktüğü 11 Şubat akşamını takiben; 14 Şubat cumartesi günü, Arş. Gör. Ömer Turan'ın "Sağlığımız ve Beslenme" üzerine gerçekleştirdiği ufuk açıcı mezun sunumuyla başladı. Klinik psikolog Doç. Dr. Mehmet Dinç'in "Büyük Dalgınlık" başlıklı konferansıyla modern insanın ruhsal derinliklerine odaklanılan günde, Dr. Bülent Katkak "Yönetim Dinlemede" oturumuyla öğrencilerle fikir alışverişinde bulundu. İmkânsız bir aşkın hüzünlü ve duru hikâyesini beyaz perdeye taşıyan "Love Story" filmi, bu yoğun programın ardından izleyicileri duygusal bir vedanın kıyısına bıraktı.

İ.D.T.M.T., Bimen Şen ve Selahattin Pınar gibi kıymetli bestekârların ruhlara şifa veren eserlerini 17 Şubat akşamı "Hüzzam Faslı" ile yeniden nefeslendirdi. Şubatı bu zarif musiki yankılarıyla uğurlayan topluluk, geleneksel icranın en rafine örneklerini sunarak ayın son etkinliğine imzasını attı. Mart ayının açılışını, İ.D.T.M.A.U.T. sanatçıları Jülide Bilgi ve Ertan Bilgi'nin solistliğinde 25 Mart'ta gerçekleşen "Meşk Akşamı" konseri yaptı.

28 Mart cumartesi günü, İ.M.Ü. Bilim Tarihi Bölümü doktora öğrencisi Mehmet Feyzi Çetinkaya, gerçekleştirdiği mezun sunumunda "Hayvanların Tarihi Var Mıdır?" sorusunun izini sürerek dinleyicileri alışılmışın dışında bir tarih okumasına davet etti. Ardından, edebiyat ile toplumsal hafıza arasındaki köprüleri sorgulama imkânı sunan "Modern Türk Şiirinde Zihniyet Bölünmeleri" konferansıyla Prof. Dr. Mehmet Samsakçı Turing'in konuğuydu. Gün, Prof. Dr. İsmail Coşkun'un insanlık serüvenine geniş bir perspektiften odaklanan "Uygarlık Tarihi" başlıklı konuşmasıyla derinleşirken, kapanışta "The Bucket List" filmi, izleyicilere yaşam, dostluk ve zamanın kıymeti üzerine düşündüren sıcak bir anlatı sundu.

Bezmialem Vakıf Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencisi Mustafa İsmail Bilgin, 31 Mart'ta gerçekleştirdiği "İkinci Dünya Savaşı'nda Avrupa Cephesi" başlıklı sunumuyla yakın tarihin dönüm noktalarına ışık tuttu. Hemen ardından, edebiyat dünyasını ağırlayan "Bir Yazar Bir Kitap" programında şair Ömer Erdem, *Çocuğu Gezdiriyorlar* adlı eseriyle Turing kürsüsündeydi. Kültür takvimi, nisan ayının ilk gününde ise Prof. Dr. Adnan Çoban'ın hafızalarda yer eden Türk müziği eserlerini hikâyeleriyle harmanlayarak icra ettiği unutulmaz konseriyle derinleşti. 2 Nisan'da düzenlenen Topkapı Sarayı Müzesi gezisi, katılımcılara Osmanlı'nın ihtişamlı mirasını yerinde soluma imkânı tanıyarak zihinlerde estetik bir iz bıraktı.

Turing öğrencileri yeni ilgi alanlarını keşfettikleri atölyelerin bahar dönemine 31 Mart itibariyle heyecanla iştirak ettiler. Yönetim Kurulu Üyemiz ve MSÜ Deniz Harp Okulu Dekanı Prof. Dr. Cemalettin Şahin "Dere Tepe İstanbul", Dr. Seniye Tilev "Estetiğe Giriş", Dr. Salih Ünüvar "Edebiyat, Sinema ve Toplum", Serdar Yıldırım "Zihin Yoran Meseleler", Mehmet Çelikyay "Diksiyon", Arif Nihat Dursun "Haritalarla Dünyayı Anlamak", Ebubekir Al "Osmanlı Türkçesi", Mustafa Arı "Kitap Okuma", Zeynep Odabaş "Psikodrama Grubu" atölyelerinde 8 hafta ders verdi.

Rehber Burak Akçelik'in anlatımıyla zenginleşen İstanbul gezileri kapsamında, 6 ve 9 Nisan tarihlerinde Türk ve İslam Eserleri Müzesi ile Yıldız Sarayı Müzesi ziyaret edildi. Sabahattin Zaim Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğrencisi Zeliha Adıgüzel, 7 Nisan'da sunduğu "İki Dilli Olmanın Psikolojik Portresi" başlıklı çalışmasıyla zihinsel süreçlerin dil ile olan etkileşimini gözler önüne serdi. Hemen peşinden gerçekleştirilen "Bir Yazar Bir Kitap" etkinliğinde ise Diyetisyen Ahmet Akbulut, *Beslenmede Gerçek Bilim* eseriyle doğru bilinen yanlışlara bilimsel bir perspektif getirdi. 8 Nisan akşamı sahne alan C. K. T. M. K. ise icra ettikleri "Uşşak Faslı" ile kulakların pasını sildi; "*Yangın Olur Biz Yangına Gideriz"* ve "*Gamzedeyim Deva Bulmam"* gibi klasikleri Turing çatısı altında yankılandırarak dinleyicileri mest etti.

Tarihçi Ali Alphan Batman, 4 Nisan Cumartesi günü gerçekleştirdiği "Biz Burada Yokken" başlıklı mezun sunumu ile katılımcıları geçmişin görünmeyen izleri üzerine düşünmeye davet etti. Ardından, sağlıklı yaşam kalitesine dair önemli ipuçlarının paylaşıldığı "Beslenmede Temel İlkeler" konferansıyla Doç. Dr. Nihal Zekiye Erdem günün bir diğer konuğuydu. Modernitenin tarihsel inşasını mercek altına alan "Bir Yazar Bir Kitap" etkinliğinde ise Prof. Dr. Şener Aktürk, *Modern Dünyanın Kökenleri* adlı eseriyle fikir dünyamıza yeni pencereler açarken; günün sonunda izleyiciyle buluşan "The Truman Show" filmi, gerçeklik ve özgürlük kavramlarını sarsıcı bir görsellikle sorgulattı. Haftanın son etkinliği olan 5 Nisan Pazar günkü İstanbul Resim ve Heykel Müzesi gezisi ise sanatseverlere Türk sanatının tarihsel serüvenini eşsiz bir atmosferde inceleme fırsatı sağladı.

M.Ü. Coğrafya Bölümünde araştırma görevlisi M. Osman T. Yıldırım, 11 Nisan Cumartesi günü "Bilimsel Haritalama: Askeri Coğrafya" başlıklı mezun sunumu ile stratejik mekân analizinin bilimsel derinliğini katılımcılara aktardı. Günün bir diğer önemli konuğu olan İstanbul Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçıvan, "Hayata Dair Konuşmalar" ile tecrübelerini paylaşarak gençlerin gelecek vizyonuna kıymetli katkılarda bulundu. Prof. Dr. Ayşe Burcu Erdoğdu Yıldırım'ın "Performans Anksiyetesi" konferansıyla psikolojik gelişime dair ufuk açan program, sinema tarihinin kült yapımlarından "Kwai Köprüsü" filminin gösterimiyle sanatsal bir boyut kazandı. 12 Nisan'da istikâmetini Harbiye Askeri Müzesi'ne çeviren Turing, gençleri kahramanlık hikâyeleri ve askeri dehanın somutlaştığı nadide eserlerle buluşturdu.

Topkapı Sarayı Müzesi gezisi ile Turing öğrencileri 13 Nisan'da haftaya güzel bir başlangıç yaptı. Galatasaray Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği öğrencisi Yunus Emre Aydoğan, 14 Nisan'da "Şehrin Damarları: İstanbul'un Raylı Sistem Tarihi ve Analizi" başlıklı sunumuyla, yaşadığımız kentin teknik ve tarihi dokusuna dair ufuk açıcı bir perspektif sundu. Hemen ardından gerçekleşen "Bir Yazar Bir Kitap" etkinliğinde ise Azmi Özcan, *Büyük Günah* adlı eseriyle okurları derinlikli bir muhasebeye davet etti. Haftanın kültürel ritmi, 15 Nisan akşamı İ. D. T. M. T. sanatçıları Ali Mert Paşalı ve Filiz Tekin'in solistliğinde hayat bulan "İstanbul Şarkıları" konseriyle zirveye ulaşırken; bu kadim şehrin ruhu notalarda yeniden canlandı.

20 Nisan'daki Yıldız Sarayı Müzesi gezisi, katılımcıları imparatorluğun estetik ve siyasi mirasıyla bir araya getirdi. İ.Ü. İşletme Fakültesi öğrencisi Orhan Ertürk'ün "Bir Dil Felsefesi Laboratuvarı Olarak Büyük Dil Modelleri (LLM)" başlıklı sunumuyla başlayan 21 Nisan Salı programı, yapay zekâ ve felsefe ekseninde ufuk açıcı bir tartışma zemini oluşturdu. Gün, Dr. Salih Ünüvar'ın *Remzi Oğuz Arık: Arkeoloji, Milliyetçilik ve Köy* adlı eseri üzerine gerçekleştirilen derinlikli söyleşisiyle fikrî bir perspektif kazandı. 22 Nisan'da Turing çatısı altında yankılanan "Türk Halk Müziği" konserinde ise Anadolu'nun kadim ve eşsiz türküleri, Mithat Arısoy ve kıymetli eşi Nurcan Betül Arısoy'un yorumunda, dilden dile aktarılan ortak bir belleği yeniden canlandırdı.

İ.Ü. Sosyoloji Bölümü akademisyenlerinden Dr. Öğr. Üyesi Şeyda Sevde Tunçbilek'in "Neden Sosyoloji?" başlıklı mezun sunumu ile başlayan 18 Nisan Cumartesi programları, iş insanı Ali Ülker'in tecrübe ve birikimlerini paylaştığı "Hayata Dair Konuşmalar"ı ve Doç. Dr. Mehmet Dinç'in duyguların derinliğine odaklanan "Hayret ve Haşyet" konferansıyla zenginleşti; gün, kuşaklar arası dostluğu sıcak bir dille ele alan "Stajyer" filmiyle son buldu. Hafta, 19 Nisan'da denizcilik tarihimizin görkemli mirasını keşfe çıkan İstanbul Deniz Müzesi gezisiyle nihayete erdi.

Müfettiş Muhammet Enes Yılmaz'ın "Hukuki ve Pratik Açıdan Sözleşmeler" başlıklı mezun sunumu ile başlayan 25 Nisan Cumartesi programları, Dr. Bülent Katkak'ın gençlerin sesine kulak verdiği "Yönetim Dinlemede" buluşması ve Prof. Dr. İsmail Coşkun'un insanlık serüvenini geniş bir ufukla ele aldığı "Uygarlık Tarihi" konferansıyla zenginleşti; gün, İtalyan Yeni Gerçekçiliği'nin sarsıcı başyapıtlarından "Umberto D." filmiyle son buldu. 26 Nisan'da rotasını Beylerbeyi Sarayı Müzesi'ne çeviren Turing öğrencileri, Boğaz'ın kıyısındaki bu nadide yapıda imparatorluğun zarafet dolu izlerini sürdü.

Boğaziçi Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği öğrencisi Mustafa Koyuncu'nun "Kolomb Mutfağımızı Nasıl Değiştirdi?" başlıklı sunumuyla başlayan 28 Nisan programı, kıtalararası lezzet yolculuğunun mutfak kültürümüzdeki etkilerini masaya yatırdı. Hemen ardından gerçekleşen "Bir Yazar Bir Kitap" etkinliğinde ise Dr. Mehmet Sebih Oruç, *Post-Truth Durum: Sosyal Medya Çağında Bilgi ve Doğruluk* adlı eseriyle günümüzün dijital bilgi kirliliğine dair kritik bir perspektif sundu. 29 Nisan akşamı İ. D. T. M. A. U. T.'nin icra ettiği "Hüseynî İncesaz Faslı" ile musiki dolu bir meşk gecesine ev sahipliği yapan Turing, Nisan ayının son gününde ise güzergâhını Dolmabahçe Sarayı Müzesi'ne çevirdi.

Mayıs ayı, Turing çatısı altında ilmî ve estetik bir canlılıkla başladı. 5 Mayıs'ta Siyaset Bilimi alanında yüksek lisans yapan öğrencimiz Emirhan Altun, "Üniversite Öğrencilerinde STK ve Sosyal Sermaye İlişkisi" başlıklı sunumuyla gençliğin toplumsal dinamiklerini analiz ederken; Prof. Dr. Yücel Bulut, Türk *Sosyolojisinin Kısa Tarihi* eseriyle düşünce dünyamızın köşe taşlarına ışık tuttu. 7 Mayıs'ta Burak Akçelik rehberliğinde istikametini Kapalı Çarşı, hanlar ve bedestenlere çeviren Turing, şehrin kadim ticaret merkezlerini keşfetti. Ayın ilk konserinde ise C. K. T. M. K. sanatçıları Tolga Şekerci ve Neval Yaşasın, bahar konulu eserleri 6 Mayıs'ta seslendirdiler: *"Gördüm seni bir gün yeni açmış güle döndüm / Coştum şakıyıp aşk okuyan bülbüle döndüm"...*

9 Mayıs cumartesi, Av. Ali Faruk Solmaz'ın "Yeni Mezunların Özel Sektöre Entegrasyonu" başlıklı mezun sunumuyla başlayarak, genç profesyonellerin kariyer yolculuğuna dair pratik bir rehber sundu. Ardından Prof. Dr. A. Atilla Şentürk, "Osmanlı Şiiri Ne Anlatıyor?" konferansıyla dinleyicileri klasik edebiyatın derin ve sembollerle örülü dünyasında bir keşfe çıkarırken; Adem Nas'ın moderatörlüğünde düzenlenen "Yapay Zeka Çağında Kariyer İletişimi" başlıklı oturumda Adem Dönmez, dijitalleşen dünyanın yeni iletişim dinamiklerini masaya yatırdı. Gün, Christopher Nolan'ın zaman ve bellek kavramlarını sorgulayan kült yapımı "Akıl Defteri" filminin gösterimiyle sona erdi.

Haftanın finali ise musiki dolu bir atmosferde gerçekleşti; 10 Mayıs'ta AKM'nin ev sahipliği yaptığı konserde, 35 kişilik bir öğrenci grubuyla Atakan Akdaş'ın şefliğindeki Cumhurbaşkanlığı Klasik Türk Müziği Amatör Gençlik Korosu'nu dinleyen Turing ailesi, genç seslerin enerjisiyle tazelendi.

12 Mayıs'ta M.Ü. Hukuk Fakültesi öğrencisi Emre Demirbaş'ın "Statü Endişesi: Modern Toplumda Görünmez Baskı" başlıklı sunumu, günümüz insanının iç dünyasındaki karmaşayı analiz ederken; Doç. Dr. Ahmet Vurgun, *Maarifperver Sultan II. Abdülhamid* eseriyle Osmanlı eğitim tarihindeki dönüşümlere ışık tuttu. 14 Mayıs'ta Mustafa Arı eşliğinde Taksim'den Tünel'e İstiklal Caddesi'nin tarihî dokusunda adımlayan gençler, şehrin kozmopolit mirasını yerinde inceledi. Ayın bu haftasındaki müzik ziyafetinde ise İ.D.T.M.A.U.T sanatçıları Selin Yücesoy Altınbilek ve Şükrü Türkmen, Nihavend makamının hüzünlü ve zarif eserlerini 13 Mayıs'ta seslendirdiler:

"Hatırla mazi-i mes'udu sende ben gibi yan / Tuluâ bak beni yadet, guruba bak beni an"... Kalplerde yankılanan her bir mısra, mazinin nazlı hatıralarını notaların kanadında bugüne taşıdı.

Hukuki meselelerden demografik stratejilere, tarihin tozlu sayfalarından güncel toplumsal analizlere uzanan geniş bir ufuk, cumartesi etkinliklerinin omurgasını oluşturdu. İ.M.Ü. Hukuk Fakültesinde Arş. Gör. Hafize Zülal Şaylan'ın "Dava Şartı Arabuluculuk" sunumuyla başlayan gün, Prof. Dr. Cemalettin Şahin'in nüfus politikaları üzerine gerçekleştirdiği küresel ölçekli coğrafi ve stratejik çözümlemelerle devam etti. Milli Savunma Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erhan Afyoncu'nun "Sualler ve Cevaplar" oturumuyla tarihî gerçekleri bizzat kaynağından dinleme imkânı bulan gençler, 16 Mayıs akşamı bu yoğun zihin mesaisini "Bak Kim Döndü" filminin düşündüren hicviyle noktaladılar.

Turing'in kültürel ajandası, baharın son günlerinde de seçkin buluşmalarla zenginleşti. İ. D. T. M. T.'nin 20 Mayıs'taki "Nağmekâr" konseri, solist Merve Ceren Tağayer'in yorumuyla musiki severleri mest etti. Dede Efendi'den Hacı Arif Bey'e uzanan geniş bir yelpazede, klasik Türk müziğinin devleşmiş ustalarına ait eserler icra edildi.

İstanbul Gezileri kapsamında ise 21 Mayıs'ta istikâmetini Emirgan'ın huzurlu atmosferine çeviren gençler, Sakıp Sabancı Müzesi'ni ziyaret ederek Boğaz'ın kıyısında sanatla iç içe bir gün geçirdi.

İlmi birikimin yönetimsel istişarelerle taçlandığı bu son buluşma, geride bıraktığımız yoğun kültür-sanat sezonuna zarif ve kapsamlı bir veda niteliği taşıdı. 23 Mayıs Cumartesi günü M.S.Ü.'de Dr. Öğretim Üyesi Cemil Sağlam'ın "Askeri Sosyoloji: Orduyu Toplumsal Bir Kurum Olarak Ele Almak" sunumuyla başlayan program, kurum içi diyaloğu güçlendiren "Yönetim Dinlemede" oturumuyla devam etti. Dr. Bülent Katkak'ın gençlerle buluştuğu bu bölümün ardından Prof. Dr. İsmail Coşkun, "Uygarlık Tarihi" konferansıyla insanlık mirasının köşe taşlarını kapsayıcı bir perspektifle ele aldı. Sezonun bu son etkinlik günü, beyaz perdeye taşınan bir başarı hikâyesi olan Prestij filminin gösterimiyle keyifli bir şekilde noktalandı.

Programları kaçıranlar ya da yeniden izlemek isteyenler, Turing Kültür Sanat YouTube kanalına abone olup bu anlamlı etkinliklere diledikleri an erişerek kültür ve sanatla buluşabilirler.

TURİNG'DE EĞİTİM

Furkan Alpat / *mfurkanalpat@gmail.com*

Turing'de güz dönemi eğitimleri Şubat ayında tamamlanırken, 4 Nisan 2026 tarihinde başlayan bahar dönemi, öğrencilerin bu dönüşümü yaşadığı verimli bir süreç olarak öne çıktı. Dönem başında programlara 200'ü aşkın öğrenci müracaat etti. Yazılı seviye tespit sınavını takip eden mülakat süreci ve yapılan akademik değerlendirmeler neticesinde 160 öğrenci programa kabul edildi.Program kapsamında, öğrencilerin farklı seviyeleri ve hedefleri doğrultusunda B1, B1+, B2 ve B2+ düzeylerinde gruplar oluşturulup; ayrıca YDS hazırlık programları ile Speaking Club sınıfları açıldı. Böylece hem genel İngilizce yeterliklerinin geliştirilmesi hem de sınav odaklı ve konuşma temelli becerilerin desteklenmesi amaçlandı.

Eğitim süreci, geleneksel sınıf anlayışının ötesine taşınarak etkileşim temelli bir öğrenme atmosferi içinde yürütüldü. Turing, bu eğitim dönemini, dilin tüm canlılığıyla tecrübe edildiği somut bir başarı hikâyesiyle noktaladı.

KAYBETTİKLERİMİZ

Yunus Şirin / *yunus.sirin@turing.org.tr*

Değerli okurlarımız, dergimizin bu sayısında, Cemiyetimizin kıymetli üyeleri Güner Topuz, Mustafa Kayıhan Obuz, Mehmet Ali Baker, Ahmet Vedat Alpaslan, Veysel Ürer ve Prof. Dr. İlber Ortaylı'nın vefat haberini büyük bir üzüntüyle paylaşmaktayız. Merhumlara Allah'tan rahmet, tüm sevenlerine başsağlığı diliyoruz.

Güner Topuz

Derneğimize 1108 üye numarası ile 11 Haziran 2006 tarihinde üye olan Güner Topuz, 29 Şubat 1944 tarihinde Afyon Sandıklı'da doğdu. İstanbul Kabataş Lisesinden ve 1965 yılında İTÜ Teknik Okulu İnşaat sınıfından mezun oldu. Etibank'ta proje mühendisliği yapan, kurucu ortağı olduğu Üçer Müşavir Mühendislik A.Ş. ile ülkemizde müşavirlik sektörünün doğup gelişmesine öncülük eden ve yönetim kurulu başkanlığı görevini yürüten cemiyetimizin kıymetli üyesi Güner Topuz 17 Mart 2024 tarihinde vefat etti.

Mustafa Kayıhan Obuz

Mustafa Kayıhan Obuz, 27 Haziran 1941 tarihinde Bursa'da doğdu. İstanbul Erkek Lisesinden 1960'ta mezun oldu. Hukuk Fakültesine giren ve 5524 numara ile İstanbul Barosuna kayıtlı olarak avukatlık mesleğini icra eden Mustafa Kayıhan Obuz 24 Temmuz 2025 tarihinde vefat etti.

Mehmet Ali Baker

Fatih semtinin köklü diş hekimlerinden, nezaketi ve mesleğine olan tutkusuyla tanınan kıymetli üyemiz Mehmet Ali Baker 12 Mayıs 1956 tarihinde Adapazarı'nda doğdu. Derneğimize 1190 üye numarası ile 9 Eylül 2006 tarihinde katılan Baker, Şubat 2026'da vefat etti.

Ahmet Vedat Alpaslan

Derneğimize 122 üye numarası ile 1966 tarihinde üye olan Ahmet Vedat Alpaslan, 20 Temmuz 1931 tarihinde Uzunköprü'de doğdu. Galatasaray Lisesinden 1950'de mezun oldu. Avukatlık mesleğinin yanı sıra Galatasaray Kulübü Divan Kurulu Üyeliği, THY üst kademe yöneticiliği ve Kıbrıs Türk Havayollarının İlk Genel Müdürü olarak görev yapan cemiyetimizin kıymetli büyüğü Ahmet Vedat Alpaslan 13 Ocak 2026 tarihinde vefat etti.

Veysel Ürer

Cemiyetimizin 1152 numaralı üyesi Veysel Ürer, 13 Mart 1953 tarihinde Ünye'de doğdu. Eğitiminin ardından aile mesleği olan ticaretle iştigal etti. Karadeniz bölgesinde saygın bir iş insanı olan merhum Veysel Ürer 27 Ocak 2025 tarihinde vefat etti.

Prof. Dr. İlber Ortaylı

21 Mayıs 1945 tarihinde Avusturya'da doğan Prof. Dr. Ortaylı, sadece bir akademisyen değil; Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan tarihsel mirası modern bir dille harmanlayan, engin dil bilgisi ve kültürel birikimiyle toplumun her kesimine hitap edebilen bir "münevver" olarak tarihimizdeki yerini almıştır. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden Topkapı Sarayı Müzesi Başkanlığı'na kadar yürüttüğü her görevde, milli hafızanın korunması ve genç nesillere aktarılması için üstün gayret sarf eden Prof. Dr. İlber Ortaylı, 11 Haziran 2005 tarihinde 1115 numara ile derneğimize üye oldu. 13 Mart 2026 tarihinde vefat eden Prof. Dr. Ortaylı Fatih Camii haziresine defnedildi. Merhuma Allah'tan rahmet, tüm sevenlerine başsağlığı diliyoruz.

Page 1 | *PRESENTATION*

Dr. Bülent Katkak TTOK President

As June brings the warmth and energy of summer, we present the 422nd issue of our magazine alongside a special publication we are excited to share: *Beyoğlu in Times Gone By*. Considering it a duty of loyalty to share the works of Said Naum Duhani - the esteemed chairman of the Touring Association from its founding years until 1966 - we have brought together his two French works, *"Eski İnsanlar Eski Evler" (Old People, Old Houses)* and *"Geri Dönmeyecek Zamanlar" (Irretrievable Times)*, into a single volume for the first time. Meticulously reviewed to remain true to the originals, this edition has been enriched with a comprehensive visual archive and a fresh design to bring it the aesthetic and intellectual value it deserves.

In the 2025 - 2026 academic year, 472 of our scholarship students - pursuing undergraduate, master's and doctoral degrees across 92 departments in 47 universities - are preparing for their final exams. Over the past term, the Touring Association continued its cultural, artistic and educational programs without interruption. We hosted 15,710 guests across 193 events at our headquarters, including lectures, concerts and film screenings. A total of 557 students participated in 30 workshops offered throughout the autumn, winter and spring terms. Our year-round English language program welcomed 241 students, while 772 students joined 43 neighborhood and museum excursions exploring the rich culture and history of İstanbul. Expanding these initiatives to guide young minds in their academic and cultural development remains a top priority.

The cultural journey within these pages reaches both beyond our borders and into the heart of Anatolia. In the "World" section, the late Haluk Dursun brings to life the elegant, multicultural and poignant Ottoman heritage of Thessaloniki, one of the empire's most vibrant port cities. In the "Türkiye" section, İlknur Çilek takes us through the quiet streets of Demre - Türkiye's 28th Cittaslow city - where Mediterranean history and nature meet.

This issue also features an insightful conversation on urban identity and architectural heritage with long-time member Dr. M. Sinan Genim, a respected figure in architecture who has authored our architectural column for many years. We extend our sincere gratitude to him for his contributions to the institution. We hope you enjoy reading the 422nd issue of the Touring Magazine.

Page 4 | *COVER*

BEYOĞLU IN TIMES GONE BY

The book Beyoğlu in Times Gone By, written by Said Naum Duhani, compiles the writings of a "memory collector" wandering through the old streets of Beyoğlu during the transition from the Ottoman Empire to the Turkish Republic, shedding light on the urban and social life of the period.
Duhani, one of the founders of the Touring Association, served as general manager and in various secretarial roles within the organization, continuing his duties until his passing in 1970. He remains one of the most unique figures in our institution's history.
This publication brings together Duhani's two fundamental works under a single volume for the first time. The previous Turkish translations were meticulously reviewed line by line to correct errors in language, meaning and proper nouns. Numerous photographs, engravings and documents compiled from archives, our institution's collections and other resources were integrated with the text. The streets, buildings and walking routes described by Duhani were supported with visual materials to help readers easily follow this rich urban culture. While the times Duhani describes may never return, their stories live on through this book.

Page 10 | *WORLD*

THESSALONIKI

Our journey begins with the Hamza Bey Mosque, the first mosque in Thessaloniki, constructed in 1468 during the reign of Murad II, expanded in 1592 and rebuilt in 1620. Adjacent to it lies Vam Vaka Square. Just a block below Via Egnatia, opposite the Hamza Bey Mosque, stands the bedesten of the complex. This bustling area welcomes visitors with Panagia Chalkeon Church, Chalkeon Street, Aristotelous Square-notable for the statue of Venizelos-alongside various cafes, restaurants, hotels, taverns, Bey Hamam, Platonos Square, Panagia Acheiropoietos Church and Sokrates Street. The historic upper district of Thessaloniki is known as Ano Poli, or the Upper City. From there, we descend to Agios Dimitrios, the second main street situated just above Via Egnatia. The Alaca Imaret on Kassandrou Street, built in 1484, still preserves its five domes, portico and inscription. For dinner, we head to Ladadika Square, the historic oil market, passing by the fountain on Katouni Street as we explore the city. Next, we visit the Ottoman Army Corps Building; its former mosque has since been converted into a church. Right across stands a charming park featuring a pond, a stream, a small stone bridge, swimming fish, reeds and turtles. Continuing along Vasilissis Olgas Avenue, we reach the Villa Allatini, which currently serves as the administrative seat of the Governor of Thessaloniki. Previously inaccessible to the public, we enter this official building as guests of the Governor. Finally, we arrive at the Yeni Mosque, historically known as the Donmeh Mosque, located in the former Donmeh quarter. Built in 1902 by Italian architect Vitaliano Poselli, the building now serves as an archaeological museum.

Page 20| *NOSTALGIA*

1957 CHEVROLET TWO-TEN (210)

In 1957, the year Chevrolet incorporated the "America's No. 1" logo in its advertisements, the model possessed a far more elegant and striking appearance than its competitors, which had introduced entirely new body designs that same year, despite Chevrolet merely featuring a facelifted design based on its two-year-old body. Today, that very look has made the 1957 Chevrolet one of the most popular and expensive collectible cars. The Two-Ten model offered all 8-cylinder engines as options, covering the quarter-mile distance in 18.4 seconds, which exceeded all expectations. Unlike the other '57 Bel Air Convertible in our museum, this 1957 model, featuring a Fisher-manufactured integrated unibody, utilizes the standard chassis shared across all three series.

Page 22 | *INTERVIEW*

DR. M. SİNAN GENİM

Could you tell us about your career as an architect?
I was born in Istanbul. The house we lived in, in Kuzguncuk, played an essential role in my life. I received a solid education in architecture. My very first article came out back in 1976. I am drawn not just to Turkish and Ottoman architecture, but to every single structure my country holds, and I constantly work to understand them deeper. For years, I took part in archaeological excavations for many years and traveled almost every inch of Anatolia. Architecture is a fine art just as much as it is a technical field. The art of building and the way cities take shape are realities that dictate, and even shape, how we live.

What are the most significant landmarks in Istanbul?
Topkapı Palace, Süleymaniye Mosque and Sultanahmed Mosque. Both Istanbul and our country as a whole are filled with thousands of years of cultural and architectural history. No other country has such a vast and rich heritage. We need to travel, explore and study to carry this heritage into the future. I truly believe the younger generation will take this even further. Our people are naturally visionary, hardworking and driven to overcome obstacles. I am confident that the coming generations will succeed, accomplish what we could not and deliver architectural works on a truly global scale.

Page 28 | *ARCHITECTURE*

KAĞITHANE

Old texts describing Kağıthane note that this name was originally given because paper was manufactured here, though the facility was later closed as it failed to cover its expenses. It is said that the name Kağıthane, bestowed upon the region for this reason, is still in use today. Kağıthane's transformation into an important venue in Istanbul's entertainment life occurred following the construction activities and arrangements carried out in the region during the reign of Sultan Ahmed III. The first step was taken in 1720 for the circumcision feast of the princes. Sultan Ahmed III arrived in the area in September 1722 to see the newly completed Sadabad buildings. Both sides of the stream had been landscaped and enriched with various pavilions and palaces. Along with various pavilions and mansions, arrangements such as bridges, fountains, pools, dams and waterways turned Kağıthane into a vibrant promenade area. The Sadabad arrangements would lay the groundwork for the emergence of an era that would later be called the Tulip Period. Following the uprising known in our history as the Patrona Halil Rebellion, Sultan Ahmed III abdicated the throne on October 1, 1730. During the rebellion, numerous structures in the region, most notably the Sadabad Palace, were destroyed. Although it was built during the reign of Sultan Abdülaziz, it is known as the "Sadabad Mosque" rather than by his name. Thinking about what has remained of the Sadabad of a bygone era, I walked around Kağıthane. The two entrance gates and a fragment of a wall left from the palace built during the reign of Sultan Abdülaziz were being restored. Aside from the mosque, only two proper structures that maintained their existence have survived from Sadabad. The first is the two-sided fountain built during the reign of Sultan Ahmed III. The other is the dated target stone (nişan taşı) erected on the occasion of Sultan Mahmud II having artillery shots fired. Although it is difficult to see this stone as its surroundings are enclosed by tall panels, those who are curious can still view it.

Page 40 | *TEST DRIVE*

BMW i3

Taking one of the most critical steps in its electric transformation process, BMW takes the stage with the new i3, the fully electric version of the 3 Series (2026). Built on the Neue Klasse platform, this model is an indication that a new era has begun. It features simpler, more modern and more aerodynamic lines. Under the hood lies a highly ambitious electric powertrain supported by BMW's sixth-generation battery technology. In the interior, BMW has opted for a simplification that could be considered radical. The digital information display called "Panoramic Vision" which stretches across the windshield is spectacular. Although driving dynamics have not yet been fully tested, the technical infrastructure is highly promising. Whether it can maintain BMW's traditional driving character remains the biggest question mark. In general terms, the BMW i3 (2026) raises the bar significantly in its segment with its range, charging technology and next-generation platform. The technological transformation and minimalism in the interior clearly reveal the brand's vision for the future.

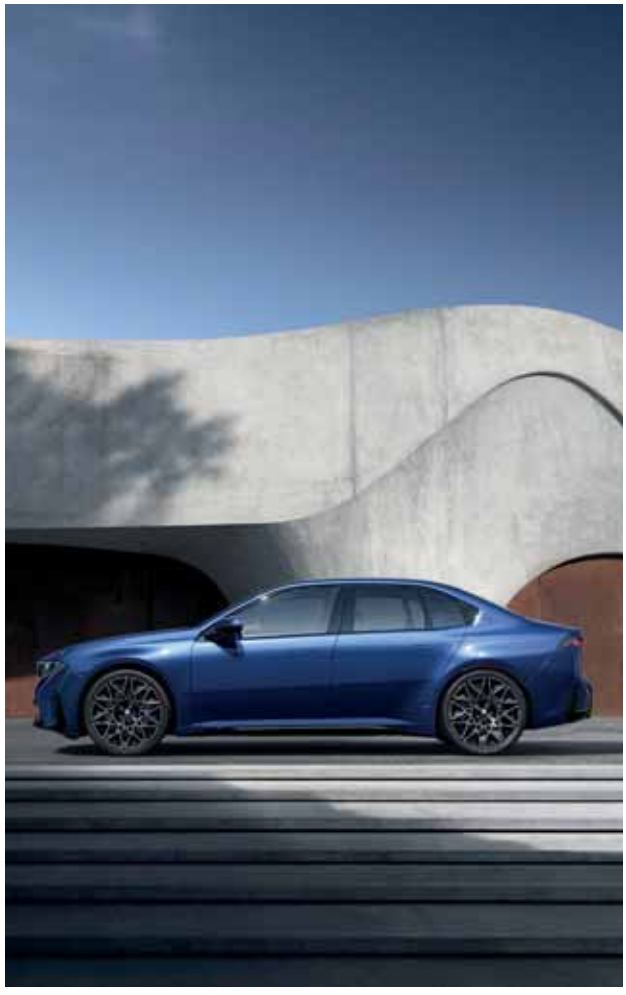

Page 42 | *MUSIC*

TANBURİ CEMİL BEY

He was the most renowned virtuoso and composer in the history of Turkish music. Born in the Mollagürani neighborhood in 1871, he grew up in a music-loving family. He demonstrated his early musical inclinations by crafting toy instruments out of simple materials. He began playing the tanbur at the age of ten. He went on to teach the tanbur and kemancha within social circles close to the Ottoman palace. Upon the invitation of Sultan Abdulhamid II, he performed the tanbur, bowed tanbur and kemancha at the palace.

Cemil Bey was a free-spirited and independent artist who embodied the bohemian and romantic lifestyle characteristic of his era. After resigning from his civil service post, he dedicated himself exclusively to music. He stood as the most celebrated virtuoso in the history of Turkish music. He revolutionized the centuries-old traditional performance of the tanbur, the primary instrument of Turkish music. He also achieved great mastery of the kemancha, lute, rebab and cello. Alt-hough he could play the violin, oud, and qanun, he was not fond of these instruments. Addition-ally, he was capable of playing folk instruments such as the çöğür, tar, bağlama, cura, divan sazı, Black Sea kemancha, bozuk and zurna. The instrumental pieces he composed hold far greater significance than his vocal works. He passed away on July 29, 1916.

Page 46 | *TURKEY*

DEMRE

Demre, which joined the Cittaslow Network in 2025, is Turkey's 28th and the world's 307th slow-living city. Demre, or Myra by its ancient name, emerged as one of the most important cities of Lycia in the 5th century BC. During the Roman period, it virtually flourished and grew into a highly wealthy port city. By the Byzantine period, it became the administrative and religious center of the empire once again, drawing the attention of the Christian world. Consequently, it plays host to the Santa Claus events held every year on December 6. During the Ottoman Empire, it gained village status in 1904 under the name Eynihal. Moving closer to recent history, namely the Republican era, we see that it transformed in 1987 into a district named Kale consisting of four villages. Finally, in 2005, its name became Demre as we know it today. The Ancient Cities of Simena, Myra and Andriake, Demre Bird Sanctuary, Beymelek Lagoon and Kekova Island are among the places to visit. It also boasts numerous beaches, bays and natural beauties. Sülüklü, Çağıllı and Taşdibi Beach are also worth visiting.

Page 56 | *NEWS*

FIA GENERAL ASSEMBLY GATHERED IN TASHKENT

This international meeting, which took place in Tashkent, the heart of Central Asia, was a gathering that truly reflected this multi-layered spirit: the Fédération Internationale de l'Automobile (FIA) General Assembly. In the final month of 2025, representatives from all corners of the world came together with different languages, different priorities and different experiences, yet united around a common vision: to make the future of mobility safer, more sustainable and more inclusive. Through numerous workshops, interactive sessions and thematic meetings, participants becameactive contributors rather than mere listeners. Global developments in mobility, new technologies, sustainable transport solutions and innovative projects spearheaded by various clubs were comprehensively addressed during these sessions. As the Turkish Touring and Automobile Association, we were an active part of these discussions while gaining significant insights on how to advance our own initiatives. At the conclusion of the program, Mohammed Ben Sulayem was re-elected as FIA President in the General Assembly vote.

Page 60 | *TURING*

CULTURE AND ARTS

During the İstanbul excursions, we visited the Yıldız Palace Museum, Beylerbeyi Palace, İstanbul Archaeology Museum, the Museum of the History of Science and Technology in Islam, Sadberk Hanım Museum and Küçüksu Palace. The "Meşk at Turing" program featured concerts themed "Let's Sing Together" and "Balkan Echoes" alongside the "One Author One Book" program, film screenings and the "Talks on Life" series. Additionally, 193 of our students participated in autumn semester workshops titled "Talent Training and Management," " Up and Down İstanbul," "Thoughts on the Concept and Institution of the State," "Mind-Boggling Issues," "Financial Literacy," "Literature, History and Society," "Diction," "Editing," "Ottoman Turkish" and "Book Reading."Furthermore, the student presentations shed light on various subjects, including "Pictography and China," "Management Listening," "Scarcity: Other Meanings of Having Too Little," "Transformation of the International System," "Palace Structures in Mediterranean Architecture," "History of Civilization," "Screen Addiction" and "Missionary Activities in Anatolia."Those who missed the programs or wish to rewatch them can subscribe to the Touring Association's Culture and Arts YouTube channel to access these events at any time.

Page 73 | *TURING*

EDUCATION

While the autumn semester trainings at the Touring Association were completed in February, the spring semester, which commenced on April 4, 2026, stood out as a productive period where students experienced this transformation. At the beginning of the semester, over 200 students applied to the programs. Following the written placement exam, the interview process and academic evaluations, 160 students were admitted to the program. YDS (Foreign Language Exam) preparation programs and Speaking Club classes were launched, aiming to both improve general English proficiency and support exam-oriented and conversation-based skills. The Touring Association concluded this training period with a tangible success story where language was experienced in all its vitality.

KEMERİNİZİ TAKIN

FERNANDO ALONSO

İKİ KEZ FIA FORMULA 1
DÜNYA ŞAMPİYONU

TÜRKİYE TURİNG VE OTOMOBİL KURUMU
TTOK
1923

FIA ACTION FOR ROAD SAFETY

ALKOLLÜYKEN ASLA ARAÇ KULLANMAYIN

NICO ROSBERG

2016 FIA FORMULA 1 DÜNYA ŞAMPİYONU

TÜRKİYE TURİNG VE OTOMOBİL KURUMU • TTOK 1923

FIA ACTION FOR ROAD SAFETY